

ZADARSKI FILOLOŠKI DANI 8

SVEUČILIŠTE U ZADRU
Odjel za kroatistiku
Odjel za rusistiku

Programsko-znanstveni odbor:

prof. dr. sc. Josip Lisac (Zadar), prof. dr. sc. Divna Mrdeža Antonina (Zadar), prof. dr. sc. Helena Sablić Tomić (Osijek), prof. dr. sc. Zvezdana Rados (Zadar), prof. dr. sc. Francisco Javier Juez Gálvez (Madrid), prof. dr. sc. Renate Hansen-Kokoruš (Graz), prof. dr. sc. Natka Badurina (Udine), doc. dr. sc. Polina Korolkova (Moskva), prof. dr. sc. Krystyna Pieniążek-Marković (Poznań), doc. dr. sc. Natalija Dmitrenko (Nižnji Novgorod), prof. dr. sc. Ljudmila Vasiljeva (Lavov), prof. dr. sc. Patrycjusz Pająk (Warszawa), prof. dr. sc. Leszek Malczak (Katowice), prof. dr. sc. Karel Jirásek (Prag), izv. prof. dr. sc. Miranda Levanat-Peričić (Zadar), doc. dr. sc. Ana Gospić Županović (Zadar), doc. dr. sc. Sandra Hadžihalilović (Zadar), doc. dr. sc. Sanja Knežević (Zadar), doc. dr. sc. Adrijana Vidić (Zadar)

Organizacijski odbor:

prof. dr. sc. Josip Lisac, prof. dr. sc. Divna Mrdeža Antonina, prof. dr. sc. Zvezdana Rados, izv. prof. dr. sc. Miranda Levanat-Peričić, doc. dr. sc. Ana Gospić Županović, doc. dr. sc. Sandra Hadžihalilović, doc. dr. sc. Sanja Knežević, doc. dr. sc. Adrijana Vidić

Predsjednica organizacijskog odbora: doc. dr. sc. Sanja Knežević
Tajnica organizacijskog odbora: Ana Vulelija, mag. philol. croat.

Prijevod i lektura na engleskom jeziku: Jadranka Ančić, prof.
Lektura: Edita Medić, prof. i Ivan Magaš, mag. philol. croat.

Skup je financijski potpomoglo Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.
Pokrovitelji: Grad Benkovac, Općina Stankovci
Sponzorske donacije: Liburnija d. d. Zadar, Maraska d. d. Zadar, Tvornica kruha d. d. Zadar

ISBN 978-953-331-259-0

CIP

Međunarodni znanstveni skup
ZADARSKI FILOLOŠKI DANI 8

International Scientific Conference
8TH ZADAR PHILOLOGICAL DAYS

Zadar – Benkovac, 8. – 9. studenoga 2019.
Zadar – Benkovac, 8th – 9th November 2019

KNJIŽICA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS

Zadar, studeni 2019.

PROGRAM SKUPA

SVEUČILIŠTE U ZADRU, petak 8. studenoga 2019.

SVEČANA DVORANA

Registracija sudionika: 8.30 – 9.00

Otvaranje skupa: 9.00

Plenarno predavanje: 9.15 – 9.55

JOSIP LISAC

Hrvatski jezik i hrvatska književnost zadarskoga područja u 19. stoljeću

A) JEZIK I KNJIŽEVNOST ZADARSKOGA PODRUČJA (19. STOLJEĆE)

DVORANA 240

Predsjedaju: Sanja Vulić, Josip Miletić

10.00 – 10.20

MATEJA FUMIĆ BISTRE

Medicinski rječnik njemačkoga i hrvatskoga jezika Bože Peričića

10.20 – 10.40

FRANCISCO JAVIER JUEZ GÁLVEZ

Pappafava u Španjolskoj

10.40 – 11.00

KATARINA IVON

Imagologija i ideologija zadarskog *Narodnog koledara* (1863. – 1900.)

11.00 – 11.20

MILICA MIKECIN

Jezik Parčičeva izdanja Misala na primjeru proslova Evandjelja po Ivanu

11.30 – 12.00 STANKA ZA KAVU

Predsjedaju: Francisco Javier Juez Gálvez, Katarina Ivon

12.00 – 12.20

JOSIP MILETIĆ

Doprinos zadarskog *Pravdonoš*e razvoju hrvatskoga pravnog nazivlja

12.20 – 12.40

ANĐELA MILINOVIĆ-HRGA

Kuzmanićevo medicinsko nazivlje

12.40 – 13.00

SLAVICA VRSALJKO

Jezikoslovni članci Šime Starčevića objavljeni u Glasniku dalmatinskom

13.00 – 13.20

SANJA VULIĆ

GORDANA LACO

Iz Rječotvorja don Mihovila Pavlinovića

13.20 – 13.40

JOSIP GALIĆ

O gramatikama Andrije Stazića

14.00 – 14.45 STANKA ZA RUČAK

14.45 – 15.45 RAZGLEDAVANJE GRADA

B) KNJIŽEVNI LIK

SVEČANA DVORANA

Predsjedaju: Renate Hansen-Kokoruš, Divna Mrdeža Antonina

10.00 – 10.20

SABIRA HAJDAREVIĆ

Odisej: preobrazba simpatičnog epskog junaka u zlikovca grčke tragedije

10.20 – 10.40

DOLORES BUTIĆ

Žena u antičkim i srednjovjekovnim opisima opsade grada

10.40 – 11.00

MAJA LASIĆ

Metamorfoze lika unutar epoha – od Edipa do Leona G.

11.00 – 11.20

TEUTA SERREQI JURIĆ

Stilska sredstva u funkciji oblikovanja lika idealnog bizantskog vladara u Porfirogenetovoj *Vita Basilii*

11.30 – 12.00 STANKA ZA KAVU

Predsjedaju: Teuta Serreqi Jurić, Maja Lasić

12.00 – 12.20

RENATE HANSEN-KOKORUŠ

Žanrovske okosnice književnog lika

12.20 – 12.40

ANTE JERIĆ

Konceptualizacija lika u realističkim i formalističkim književnim teorijama

12.40 – 13.00

DIVNA MRDEŽA ANTONINA

Otpor pastoralnog lika tekstološkim zavrzlamama. Jedan primjer rekonstrukcije oštećena rukopisa *Filide* Antuna Bratosaljića Sasina

13.00 -13.20

MIRNA SINDIČIĆ SABLJO

Likovi rezonera u osamnaestostoljetnim dubrovačkim preradbama Molièreovih komedija

13.20 – 13.40

DRAGANA VUČIĆ ĐEKIĆ

Ličnost i lik u *stand-up* komediji

14.00 – 14.45 STANKA ZA RUČAK

14.45 – 15.45 RAZGLEDAVANJE GRADA

Predsjedaju: Predrag Brebanović, Miranda Levanat-Peričić

16.00 – 16.20

ANA GOSPIĆ-ŽUPANOVIĆ

HRVOJE BAZINA

„Antijunaci“ u dramskoj duologiji Nine Mitrović

16.20 – 16.40

MIRANDA LEVANAT-PERIČIĆ

LUCIJA ŠVALJEK

Lik čudovišnog gurmana i destruktivni pantagruelizam u romanima Amélie Nothomb

16.40 – 17.00

ŽELJKA KORDIĆ

EMILIA MUSAP

(Re)konstrukcija distopijske protagonistkinje: autonomija tijela u *Sluškinjinoj priči* (1985) Margaret Atwood

17.00 – 17.20

PREDRAG BREBANOVIĆ

Stvarni lik Sebastiana Knighta

DVORANA 232

Predsjedaju: Višnja Grabovac, Adrijana Vidić

10.00 – 10.20

VIŠNJA GRABOVAC

Buddha kao pripovjedač i lik

10.20 – 10.40

ADRIJANA VIDIĆ

Charlotta Ivanovna, Guvernanta

10.40 – 11.00

MARIJAN TUCAKOVIĆ

Usud pijanizma: pijanizam u književnosti, književnost o pijanizmu

11.00 – 11.20

DEAN SLAVIĆ

Interpretacija i metodički pristup biblizmima u *Pjesmi staroga mornara* S. T. Coleridgea – s posebnim osvrtom na obilježja glavnoga lika

11.30 – 12.00 STANKA ZA KAVU

Predsjedaju: Anela Mateljak Popić, Zvezdana Rados

12.00 – 12.20

TATJANA STUPIN

Arsen Toplak – protoavangardni antijunak ili književni lik koji autoru oduzima identitet

12.20 – 12.40

MIRELA ŠUŠIĆ

Urbani ženski likovi u Božićevim kurlanskim romanima

12.40 – 13.00

IVONA SMOLČIĆ

Lik i ličnost u romanu *Dva svijeta* Vjenceslava Novaka

13.00 – 13.20

ANA VULELIJA

Naratološki glasovi u romanu *Tijelo njenog tijela* (2006.) Slavenke Drakulić

13.20 – 13.40

ANELA MATELJAK POPIĆ

Lik žene u *Propovijedima* fra Đure Rapića

14.00 – 14.45 STANKA ZA RUČAK

14.45 – 15.45 RAZGLEDVANJE GRADA

Predsjedaju: Ivan Trojan, Marijana Terić

16.00 – 16.20

ANDRIJANA NIKOLIĆ

Usamljenost i otuđenost junaka – antijunaka u romanu Branimira Šćepanovića
Usta puna zemlje

16.20 – 16.40

IVAN TROJAN

Personificiranje i ugroženi identitet lika u dramama Davora Špišića (*Alabama, Crni kruh, Čuvar srca, Tihe noći*)

16.40 – 17.00

MARIJANA TERIĆ

Groteska kao književni postupak u oblikovanju likova Bulatovićeve proze
(*Đavoli dolaze*)

17.00 – 17.20

TAMARA LABUDOVIĆ

Modelovanje likova pod uticajem groteske u romanu *Gubilište* Mirka Kovača

C) KNJIŽEVNOST I POVIJEST

DVORANA 241

Predsjedaju: Tomislav Brlek, Mirela Šušić

10.00 – 10.20

ZVJEZDANA RADOS

Formalne kompozicijske potvrde ideje o ponavljanju/istosti ljudskih sudbina u Fabriovu romanu *Vježbanje života*

10.20 – 10.40

MIRANDA LEVANAT-PERIČIĆ

VALENTINA MLAĐEN

„Teret historije“ kao teret (autorskog) kanona u opusu Daše Drndić

10.40 – 11.00

EWA SZPERLIK

(Izvan)europska putovanja kroz povijest (Jugoslavije) u autobiografskim zapisima Joze Kljakovića: *U suvremenom kaosu i Krvavi val*

11.00 – 11.20

IVICA LEOVAC

MARIJANA JELEČ

Povijest i sjećanja u prozi Joannesa Weidenheima

11.20 – 11.40

SANJA TADIĆ-ŠOKAC

Raspad Austro-Ugarske Monarhije u romanu *Admiralski stijeg* Ivana Katušića

11.40 – 12.00 STANKA ZA KAVU

Predsjedaju: Dmitrij Novohatskij, Svetlana Kožina

12.00 – 12.20

RAFAELA BOŽIĆ

ANTONIA PINTARIĆ

Koncept „ljubav“ u romanima *Čevengur* i *Iskop* A. Platonova

12.20 – 12.40

GUMENNAJA GALINA L'VOVNA

НЕОПУШКИНСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ» В ПОЭЗИИ ЭПОХИ
СЕРЕБРЯНОГО ВЕКА

12.40 – 13.00

KOŽINA SVETLANA ANATOL'EVNA

РОМАН *ТОЏИЋЕ ВЉТУ* Д. ГОДРОВОЙ КАК ИМАГИНАТИВНОЕ
ПРОСТРАНСТВО ПАМЯТИ

13.00 – 13.20

KULA JOANNA

URSULENKO ANNA

АНТИУТОПИЯ В ТВОРЧЕСТВЕ ВЛАДИМИРА МАКАНИНА
DYSTOPIA BY VLADIMIR MAKANIN

13.20 – 13.40

NOVOHATSKIJ DMITRIJ

ГОСПОДА ИЗ ЗАВТРА: МОТИВ ПУТЕШЕСТВЕННИКА ВО ВРЕМЕНИ
И ПОСТСОВЕТСКАЯ ТРАВМА В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ

14.00 – 14.45 STANKA ZA RUČAK

14.45 – 15.45 RAZGLEDAVANJE GRADA

Predsjedaju: Ewa Szperlik, Tatjana Peš

16.00 – 16.20

SANJA KNEŽEVIĆ

Autobiografski zapisi Vesne Parun (konstrukcija ili dekonstrukcija vlastite
povijesti)

16.20 – 16.40

MARIO KOLAR

Paradoksi revolucije i povijesti u *Muzeju revolucije* Pavla Pavličića

16.40 – 17.00

DINA KOPROLČEC

Romani Ivane Šojat i novohistorističko poimanje povijesti

17.00 – 17.20

MICHAŁ KUCHARSKI

Stigma povijesti. Identitet žena u povijesti srednje Europe dvadesetog stoljeća
na primjeru povijesti *Unterstadt*

17.30 – 17.45 STANKA

Predsjedaju: Mario Kolar, Sanja Tadić-Šokac

17.50 – 18.10

KARMELA JELČIĆ

Očitovanje trijalektike bivanja i trijalektike prostornosti u romanu *Put bez sna*
Ivana Aralice

18.10 – 18.30

TATJANA ILEŠ

Mista, judi i beštije – suvremenost kao povijesnost u kronikama Miljenka Smoje

18.30 – 18.50

BISERKA DRAGANIĆ

Jezik kao medij književnoumjetničkog posredovanja cjelovitosti osobnosti u
zbirci pjesama *Pjesnik s dvije duše* Ivančice Tadej

DVORANA 240

Predsjedaju: Milan Marković, Ana Gospić Županović

16.00 – 16.20

DAVID ŠPORA

Povijest knjige i shvaćanje originalnosti

16.20 – 16.40

TOMISLAV BRLEK

Figuring History

16.40 – 17.00

ANITA BARTULOVIĆ

Žena u srednjovjekovnim zadarskim oporukama

17.00 – 17.20

MONIKA BREGOVIĆ

Nadrealizam Virginije Woolf

17.30 – 17.45 STANKA

Predsjedaju: David Šporer, Sanja Knežević

17.50 – 18.10

LUJO PAREŽANIN

Dubravka Oraić Tolić, avangarda i nacionalna književna tradicija

18.10 – 18.30

KRISTINA REPAR

Pavao Skalić - autor pojma *enciklopedija*

18.30 – 18.50

MILAN MARKOVIĆ

Mjesto eseja u povijesti književnosti – granice žanra i granični žanr

D) SLAVISTIKA DANAS! LOKALNI, REGIONALNI I GLOBALNI DOPRINOS

SLAVISTIČKA ČITAONICA

Predsjedaju: Marijana Bašić, Željka Čelić

10.00 – 10.20

SANJA BARIČEVIĆ

MARIJANA BAŠIĆ

Morfosintaktička norma i konceptualizacija – konstrukcije s akuzativom, lokativom i instrumentalom

10.20 – 10.40

MARIJA BOBANOVIĆ

Leksički pristup pri poučavanju azilanata hrvatskomu jeziku

10.40 – 11.00

ŽELJKA ČELIĆ

TETYANA FUDERER

Rusifikacija ukrajinskih toponima u hrvatskom zemljopisnom nazivlju.
Tradicija i nove tendencije

11.00 – 11.20

IVAN MAGAŠ

Vinjerački govor

11.30 – 12.00 STANKA ZA KAVU

12.00 – 12.20

Predsjedaju: Maja Pandžić, Larisa Butakova

MAJA PANDŽIĆ

Priprema scenarija i snimanje filma kao metoda poučavanja ruskog jezika – primjeri s filmske radionice

12.20 – 12.40

MARIJA KONSUO

MARTINA MIŠIĆ

Suvremena prevodilačka praksa i strojno prevođenje na mrežnim stranicama

12.40 – 13.00

BARANOV VIKTOR ARKAD'EVIC

ZUGA OKSANA VLADIMIROVNA

СТАТИСТИЧЕСКИЙ СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ДВУХ
СЛАВЯНСКИХ ПСАЛТЫРЕЙ XI ВЕКА

13.00 – 13.20

BUTAKOVA LARISA OLEGOVNA

ŠČADRINA ANASTASIJA ALEKSEEVNA

МОДЕЛИРОВАНИЕ КОГНИТИВНОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВ-
КОРРЕЛЯТОВ РОДНОГО И ИЗУЧАЕМЫХ ЯЗЫКОВ

13.20 – 13.40

RAŠID DURIĆ

O plemenitoj slitini leksičkoga enciklopedizma i umjetnosti riječi u monografiji
Tomislava Ladana *Riječi. Etimologija i uporaba*, Zagreb, 2009.

14.00 – 14.45 STANKA ZA RUČAK

14.45 – 15.45 RAZGLEDAVANJE GRADA

Predsjedaju: Rafaela Božić, Natalija Kaloh Vid

16.00 – 16.20

SANDRA HADŽIHALILOVIĆ

Роуминг, гудбай! или Јааави се! – lingvokulturološka analiza reklamnih
videozapisa ruskih i hrvatskih mobilnih operatera

16.20 – 16.40

TIN LEMAC

(Re)definiranje stilske obilježenosti u književnom tekstu

16.40 – 17.00

RAFAELA BOŽIĆ

BORIS ORENOV

Neuronska mreža i stihovi na hrvatskom jeziku

17.00 – 17.20

NATALIJA KALOH VID

СОВЕТИЗМЫ В ШЕСТИ АНГЛИЙСКИХ ПЕРЕВОДАХ М. БУЛГАКОВА
«МАСТЕР И МАРГАРИТА»

17.30 – 17.45 STANKA

Predsjedaju: Marina Jajić Novogradec, Andrea Knežević

17.50 – 18.10

MARINA JAJIĆ NOVOGRADec

Samovrednovanje nastavnčkih kompetencija kod hrvatskih studenata slavenskih kao stranih jezika

18.10 – 18.30

ANDREA KNEŽEVIĆ

Uporaba kohezivnih sredstava kao pokazatelj ovladanosti pisanom produkcijom studenata ruskoga jezika

18.30 – 18.50

ADRIANA PAVLINIĆ TOMŠIĆ

Sredstva za izražavanje intenziteta u pričama Sanje Pilić

SVEČANA DVORANA, 19.00

Predstavljanje zbornika *ZADARSKI FILOLOŠKI DANI 7*

Sudjeluju: Katarina Lozić Knezović, Natalija Kaloh Vid, Josip Lisac, Rafaela Božić

GRADSKA KNJIŽNICA BENKOVAC, subota 9. studenoga 2019.

DVORANA 1

Plenarno predavanje: 9.15 – 9.55

POLINA KOROLKOVA

Jezici s novoštokavskom osnovicom i kroatistika na Ruskom državnom humanističkom sveučilištu

Predsjedaju: Dmitrenko Natalija Pjatrsovna, Votjakova Irina Aleksandrovna

10.00 – 10.20

KAREL JIRÁSEK

Slavenski jezici u pogledu višejezičnog paralelnog korpusa InterCorp

10.20 – 10.40

DRUŻYŁOWSKA DOROTA

PTAK LENKA

Wykorzystanie korpusu Intercorp w analizach porównawczych czesko-polsko-rosyjskich. Badanie pilotażowe

10.40 – 11.00

DMITRENKO NATALIJA PJATRASOVNA

KOHAN NADEŽDA ALEKSANDROVNA

Implementation of tandem learning principles in teaching Russian as a foreign language at Nizhny Novgorod State Linguistic University (LUNN)

11.00 – 11.20

VOTJAKOVA IRINA ALEKSANDROVNA

ТРУДНОСТИ ПРИ ОБУЧЕНИИ СЛОВООБРАЗОВАНИЮ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО (В РАМКАХ ПЕРВОГО СЕРТИФИКАЦИОННОГО УРОВНЯ)

DVORANA 2

Predsjedaju: Dijana Hadžizukić, Lidija Ban Matovac

10.00 – 10.20

LIDIJA BAN MATOVAC

Ženski glas u dubrovačkoj pastoralnoj lirici

10.20 – 10.40

DIJANA HADŽIZUKIĆ

Funkcija ženskih likova u romanima Dževada Karahasana

10.40 – 11.00

ANNAGIORGIA MIGLIORINI

Anonymity and amorphism: loss of identity and the triumph of masses in Zabolotsky's *Stolbtsy*

11.00 – 11.20

NEVA ZAGHET

Teža spomina v dnevniškem romanu Marka Sosiča

11.20 – 11.40

AVERKINA SVETLANA

PETROVA GALINA LEONIDOVNA

RAZINA IRINA SERGEJEVNA

КУРОРТНЫЙ РОМАН В СЛАВЯНСКИХ ЛИТЕРАТУРАХ 19-20 ВЕКОВ:
ГЕРОИ И МОТИВЫ

PLENARNA PREDAVANJA

prof. dr. sc. Josip Lisac

Sveučilište u Zadru

HRVATSKI JEZIK I HRVATSKA KNJIŽEVNOST ZADARSKOGA PODRUČJA U 19. STOLJEĆU

Najstariji u 19. stoljeću i danas živi organski idiomi su čakavski, ikavsko-ekavski i ikavski, a nakon turske invazije stigli su na zadarsko područje i štokavci, ikavci i ijekavci. Na zadarskom području žive i drugi idiomi tipa razgovornih jezika, živi i standardna novoštokavština, i to uglavnom kao hrvatski standardni jezik. Život standardne novoštokavštine u Zadru vrlo je zanimljiv osobito u 19. stoljeću, jer je Zadar bio jedan od važnih preporodnih gradova, pa je tim zbivanjima dao izraziti i osebujan pečat.

Prva tiskara u Zadru i uopće u Dalmaciji proradila je 1797., a u *Kraljskom Dalmatinu* na početku 19. stoljeća objavljuju se zakoni i uredbe i na hrvatskom jeziku. Uređuje se grafija u većem dijelu Dalmacije, osobito u radu poznate pravopisne komisije 1820. s Appendinijem na čelu. Veliko značenje imala je *Zora dalmatinska* pokrenuta 1844. Tu je bila važna aktivnost Ante Kuzmanića, također pojava Petra Preradovića i njegove poezije. Riječ je o pjesniku koji u svoje doba stvara hrvatski pjesnički jezik, dakle, i o darovitu autoru i o utjecajnu piscu. Zadarska filološka škola okupljena oko Ante Kuzmanića i *Zore dalmatinske* nije prihvaćala poglede zagrebačke filološke škole, tj. zalagala se za drugačiju grafiju i za ikavsku štokavštinu. Radom na terminološkom području isticao se sredinom 19. stoljeća časopis *Pravdonoša*. Važan je bio *Narodni list* od 1862., svakako i *Iskra* osamdesetih i devedesetih godina 19. stoljeća. U *Iskri* Nikole Šimića darovite književne kritike objavljavao je Jakša Čedomil. U Zadru je objavljeno i više gramatičkih izdanja, a u leksikografskom radu dragocjen je bio Dragutin Parčić koji je bio i svestran, pa se isticao gramatičkim radom. Oko smjene 19. i 20. stoljeća konačno je definitivno standardiziran hrvatski književni jezik, a Zadar je u to doba bio važno književno središte.

doc. dr. sc. Polina Korolkova

Rusko državno humanističko sveučilište u Moskvi

**JEZICI S NOVOŠTOKAVSKOM OSNOVICOM
I KROATISTIKA NA RUSKOM DRŽAVNOM
HUMANISTIČKOM SVEUČILIŠTU**

Referat se bavi problemima nastave i prezentacije građe vezane za kroatistiku, srbistiku, bosnistiku i montenegristiku na Katedri za slavistiku i srednjoeuropska istraživanja Filološkog fakulteta Ruskog državnog humanističkog sveučilišta te statusom kroatistike u državi. Na ruskim sveučilištima kao zasebni studiji postoje samo srbistika i kroatistika. Kroatistika se predaje u Moskvi na tri mjesta – Moskovskom državnom institutu za međunarodne odnose, Ruskom državnom humanističkom sveučilištu te Diplomatskoj akademiji. Ipak, samo se na Humanističkom sveučilištu predaju filološki predmeti (povijest hrvatske književnosti, povijest i teorijska gramatika hrvatskoga jezika). Međutim, danas u Rusiji ni profesori ni na pojedinačnim ustanovama nema jedinstvene točke gledišta na to koliko jezika s novoštokavskom osnovicom postoji, kako se ti jezici trebaju predavati, koji bi se udžbenici trebali koristiti te koji bi se kriteriji trebali smatrati „ispravnima“ u potrazi za odgovorom na više navedena pitanja. Paradoks je u tome da u pismenom diskursu gotovo nitko od znanstvenika ne koristi pojam „srpskohrvatski jezik“ kad se radi o sadašnjoj situaciji i o današnjim zemljama, recimo, o suvremenoj književnosti Crnogoraca, Bošnjaka, Hrvata i Srba. Međutim u usmenom diskursu ne postoji ni jedan termin za njihove jezike (osim „srpski jezik“) koji bi se mogao upotrijebiti bez dodatnih pojašnjenja i rasprava. Upravo zato (ali i iz drugih – znanstvenih razloga) kroatističke discipline ne smiju se proučavati odvojeno niti od srednjoeuropeističkih, niti od balkanoloških disciplina, posebno u Rusiji gdje se osjeća manjak stručnjaka za cijelu regiju te svakako manjak objektivnosti i višak emocionalnosti kad se radi o državama na području bivše Jugoslavije. Kako prezentirati srpski te ostale jezike s novoštokavskom osnovicom studentima kroatistike? Kako govoriti o dvodominim (dvopripadnim) piscima? Kako vidimo budućnost studenata u struci? Probat ćemo dati odgovore tijekom našega izlaganja.

A) JEZIK I KNJIŽEVNOST ZADARSKOGA PODRUČJA (19. STOLJEĆE)

MATEJA FUMIĆ BISTRE

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

mfumic@ffri.hr

MEDICINSKI RJEČNIK NJEMAČKOGA I HRVATSKOGA JEZIKA BOŽE PERIČIĆA

Na samom kraju 19. stoljeća koje je, između ostaloga, hrvatskoj filologiji donijelo procvat terminološkoga rada, Božo Peričić (Sukošan, 1865. – Split, 1947.) započinje s prikupljanjem i objavljivanjem hrvatskoga medicinskog nazivlja. Njegovi su napori rezultirali tiskanjem *Medicinskoga rječnika njemačkoga i hrvatskoga jezika* 1906. godine u Zadru. Rječnik se odlikuje brojnim narodnim nazivima, čime se Peričić naslanja na terminološku praksu svojih prethodnika, napose Bogoslava Šuleka i Ivana Dežmana, u nastojanju za uvođenjem hrvatskoga nazivlja u jezik struke. U radu se daje pregled Peričićeva rječnika te se izdvajaju i komentiraju termini i njihovi tvorbeni modeli, a osobito nas zanimaju nazivi koje je Peričić sam tvorio. Ekscerpirani se primjeri uspoređuju s drugim relevantnim devetnaestostoljetnim izvorima – rječnicima Bogoslava Šuleka (1874./1875.) i Ivana Dežmana (1868.), anatomskim udžbenicima Ante Schwarz (1873./1874.) i Antuna Lobmayera (1898.), ali i suvremenim medicinskim leksikonima i rječnicima.

Gljučne riječi: hrvatski jezik, hrvatsko medicinsko nazivlje, Božo Peričić

MEDICAL DICTIONARY OF GERMAN AND CROATIAN BY BOŽO PERIČIĆ

The late 19th century, among other things, brought to Croatian philology a boom in terminology. Božo Peričić (Sukošan, 1865 - Split, 1947) started collecting and publishing the Croatian medical terms. His efforts resulted in the publication of the Medical Dictionary of German and Croatian in Zadar in 1906. The dictionary has many Croatian words, thus making Peričić reliant on the philological ideas of his predecessors, especially Bogoslav Šulek and Ivan Dežman. This paper gives an overview of Peričić's dictionary and entries and makes comments about the terms and their word-formation. The terms which Peričić formed himself attract spacial attention. The excerpted examples are compared with other relevant nineteenth-century sources – dictionaries of Bogoslav Šulek (1874/1875) and Ivan Dežman (1868) and anatomy textbooks by Ante Schwarz (1873/1874) and Antun Lobmayer (1898), but also contemporary medical lexicons and dictionaries.

Keywords: Croatian language, Croatian medical terms, Božo Peričić

FRANCISCO JAVIER JUEZ GÁLVEZ

Universidad Complutense de Madrid (Španjolska)

juezgalvez@filol.ucm.es

PAPPAFAVA U ŠPANJOLSKOJ

Dr. Vladimir Pappafava (1850. – 1927.) bio je izvanredno popularan širom Europe, a iznimka nije ni Španjolska (ni Portugal). Njegove su publikacije bile poznate i rasprostranjene među kolegama javnim bilježnicima i pravnicima uopće, u prijevodima na najrazličitije jezike. Pappafava je prisutan i u periodici, stručnoj i općenitoj, u probranim suvremenim knjižnicama, te je posebno zanimljivo pratiti fortuna jednoga od njegovih rijetkih djela koja se ne bave pravom: maloga traktata o svadbenim običajima dalmatinskih Morlaka.

Ključne riječi: Vladimir Pappafava, hrvatsko-španjolske kulturne veze, morlačka tema

PAPPAFAVA IN SPAIN

Dr Vladimir Pappafava (1850-1927) was extremely popular all over Europe, and Spain (or well-known and widely disseminated among fellow notaries and lawyers in general. Pappafava is also present in periodicals, professional and general, and selected contemporary libraries. It is especially interesting to follow the fortune of one of his rare works which do not deal with the law: a small treatise on wedding customs in Dalmatian Morlaks.

Keywords: Vladimir Pappafava, Croatian-Spanish cultural relations, Morlak theme

KATARINA IVON

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilište u Zadru

kivon@unizd.hr

IMAGOLOGIJA I IDEOLOGIJA

ZADARSKOG NARODNOG KOLEDARA (1863. – 1900.)

Etnička i kulturna raznolikost posebnost je Dalmacije u 19. stoljeću u kojemu ona egzistira kao kulturno pluralan prostor snažno razvijenoga regionalnog identiteta, stoga ju preporodno gibanje ozbiljnije zahvaća tek u drugoj polovici 19. stoljeća, 60-ih godina kada nastaju potpuno nove prilike u političkome i kulturnome životu. Dalmatinski prostor kao poligon sukobljavanja različitih nacionalnih identiteta – Hrvata, Srba, Talijana, Dalmatinaca – oblikovao je i specifične

dalmatinske preporodne prilike, a u Zadru i osnivanje najveće hrvatske kulturne institucije u Dalmaciji – Matice dalmatinske. Njezin je prvi projekt bio *Narodni koledar* 1863. godine kojime i počinje svoju izdavačku djelatnost, a tumačimo ga i kao jedan vid borbe narodnjaka za vlastite političke ciljeve. *Narodni koledar* u podcrtanim se okolnostima izlaženja učinio kao zanimljiv izvor proučavanja ideologijskoga potencijala identitetskih konstrukcija oblikovanih specifičnim kalendarskim diskursom, ali i svjedokom načina na koji su se regionalne (dalmatinske) karakteristike prilagođavale konceptu nacionalnoga (narodnoga) jedinstva. Predodžbe o Drugima (heteropredodžbe) neodvojiv su segment kulture određenoga naroda u određenome trenutku te su u tijesnoj vezi s poviješću, ali i budućnošću nekoga kolektiva. U analiziranome su diskursu Drugi često u funkciji hiperbolizacije nacionalnih vrlina i mana koje su se realizirale upravo u interakciji s njima. Potenciranjem negativne karakterologije Drugih realizirala se superiornost slavjanske (slovinske) ili hrvatske nacionalne karakterologije, što je itekako odgovaralo integracijskim intencijama preporodnoga diskursa. Radi bolje preglednosti predodžbe o stranim zemljama kategorizirali smo u skupine, a kao ključni kriterij njihove tipologije nametnula se (posredna ili neposredna) interakcija dviju kulturnih datosti (matične kulture i kulture koja predstavlja drugost) u promatranome povijesnom trenutku.

Ključne riječi: Narodni koledar, 19. stoljeće u Zadru, kalendarske publikacije, imagologija, ideologija

IMAGODOLOGY AND IDEOLOGY OF THE ZADAR NARODNI KOLEDAR (1863 – 1900)

Ethnic and cultural diversity is a peculiarity of Dalmatia in the 19th century, in which it existed as a culturally pluralist space of an actively developed regional identity. Therefore, the Revival developments affected it more seriously only in the 60s of the 19th century in an entirely new set of circumstances in its political and cultural life. The Dalmatian area, as a polygon for the conflict of different national identities - Croats, Serbs, Italians, Dalmatians – also shaped specific Dalmatian National Revival conditions. In Zadar, it materialised with the founding of the largest Croatian cultural institution in Dalmatia - Matica dalmatinska. Its first project was the Narodni koledar in 1863 when it started its publishing activity. We interpret it as a form of struggle of the Popular Party members for their political aims. In the underlined publishing circumstances, the Narodni koledar appeared to be a new source of study of the ideological potential of identity constructions shaped by specific calendar discourse. But it also proved to be a witness to how regional (Dalmatian) characteristics had adapted to the concept of national unity. The images of Others (hetero-image) are an integral segment of the culture of a particular people at a specific moment and are closely linked to the history and future of a community. In the discourse analysed, Others are often in the function of hyperbolising national virtues and defects that have been realised precisely in an interaction with them.

By emphasising the negative character of Others, the superiority of Slavic (Slovenski) or Croatian national character was realised, which was very much in line with the integration intentions of the revival discourse. For the sake of clarity, we have categorised the images of foreign countries in groups. The key criterion for their categorisation was the (direct or indirect) interaction of two given cultural conditions (the parent culture and the culture representing otherness) at the observed historical moment.

Keywords: Narodni koledar, the 19th century in Zadar, calendar publications, imagology, ideology

MILICA MIKECIN

Hrvatsko katoličko sveučilište

milamikecin@yahoo.com

JEZIK PARČIĆEVA IZDANJA MISALA NA PRIMJERU

PROSLOVA EVANĐELJA PO IVANU

Nakon što je na Tridentском saboru (1545. – 1563.) proglašen obvezan oblik misala, tzv. Rimski misal, raniji hrvatskostaroslavenski glagoljski misal izišao je iz službene uporabe, a na njegovo je mjesto u 17. stoljeću stupio istočnoslavenizirani staroslavenski prijevod latinskoga Tridentškoga misala, najprije Levakovićev *Missale Romanum Slavonico idiomate* (1631.), a zatim u njegovu naslijeđu Paštrićev (1706.) i naposljetku Karamanov (1741.). Na poticaj biskupa Josipa Jurja Strossmayera i Franje Račkoga Dragutin Parčić priredio je obnovljeno izdanje misala – *Missale Romanum Slavonico idiomate ex decreto sacrosancti Concilii Tridentini restitutum* (1893.), u kojem je uklonio elemente istočnoslavenske redakcije i obnovio misal hrvatske redakcije staroslavenskoga jezika. Parčić je u svojoj preradi misala kao osnovu uzeo Karamanovo izdanje, a oslanjao se na starije hrvatske misale, ponajprije na Misal po zakonu rimskoga dvora iz 1483., ali i na najstariji hrvatskostaroslavenski misal Illirico 4 (14. st.), zatim na staroslavenske kanonske tekstove evanđelja (Assemanijevo evanđelje, Zografsko evanđelje, Marijansko evanđelje) i psaltira (Sinajski psaltir), na još neke druge starije slavenske tekstove (Šišatovački apostol, Berčićevi ulomci) te na izvorni latinski tekst Rimskoga misala. Izlaganje na usporednoj jezikoslovnoj analizi Proslova Evanđelja po Ivanu iz Parčićeva i Karamanova izdanja misala, zatim iz grčkoga Novog zavjeta i latinskoga teksta Vulgate, odnosno Rimskoga misala, te iz Misala po zakonu rimskoga dvora i Misala Illirico 4 pokazuje od čega se sastoji Parčićeva jezikoslovna prerada Misala te u kojoj je mjeri prisutan utjecaj latinskoga izvornika i predtridentškoga hrvatskoglagoljskog misala na hrvatskostaroslavenski jezik Parčićeva izdanja Misala.

Ključne riječi: istočnoslavenska redakcija hrvatskoglagoljskoga misala, Rimski misal, Parčićevo izdanje Misala, Proslav Evanđelja po Ivanu, hrvatskostaroslavenski jezik

THE LANGUAGE OF PARČIĆ'S EDITION OF THE MISSAL IN THE EXAMPLE OF THE PROLOGUE TO THE GOSPEL OF JOHN

After the obligatory form of the Missal had been declared at the Trident Council (1545 – 1563), the so-called Roman Missal, the earlier Croatian Church Slavonic Glagolitic Missal went out of the official use. In the 17th century, its place was taken by the east-Slavic Old Church Slavonic translation of the Roman Missal; first Levaković's *Missale Romanum slavonico idiomate* (1631), followed by Paštrić's (1706) and Karaman's editions (1741).

On the initiative of bishop Josip Juraj Strossmayer and Franjo Rački, Dragutin Parčić established the renewed edition of the Missal – *Missale Romanum slavonico idiomate ex decreto sacrosancti Concilii Tridentini restitutum*. In his version, Parčić removed the elements of the east-Slavic redaction and re-established the Missal of the Croatian redaction of the Old Church Slavonic language. In his revision of the Missal, Parčić took Karaman's edition as the basis and consulted the older Croatian Missal, above all the *Misal po zakonu rimskoga dvora* (1483), but also the oldest Croatian Church Slavonic Missal *Illirico 4* (14th century), further the Old Church Slavonic canonical texts of the Gospel (Assemani Gospel, Zograph Gospel, Marijan Gospel) and the Psalter (Sinaitic Psalter), some other older Slavonic texts (Šišatovac Apostolos, Berčić Fragments), as well as the original Latin version of the Roman Missal.

Through a comparative linguistic analysis of the Prologue to the Gospel of John, the paper shows what Parčić's linguistic renewal of the Missal consists of and to what extent we can notice the influence of the Latin original and pre-Trident Croatian Glagolitic Missal on the New Croatian Church Slavonic language of Parčić's edition. To find these out, we compared the Prologue to the Gospel of John from Parčić and Karaman's version of the Missal, from the Greek New Testament, from the Vulgate, i. e. the Roman Missal, and from the *Misal po zakonu rimskoga dvora* and the *Missal Illirico 4*.

Keywords: East-Slavonic redaction of the Croatian Glagolitic Missal, Roman Missal, Parčić's edition of the Missal, Prologue to the Gospel of John, Croatian Church Slavonic language

JOSIP MILETIĆ
Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
jmiletic@unizd.hr

DOPRINOS ZADARSKOG *PRAVDONOŠE* RAZVOJU HRVATSKOGA PRAVNOG NAZIVLJA

U radu se na temelju analize 79 brojeva časopisa utvrđuje doprinos zadarskog *Pravdonoše* razvoju hrvatskoga pravnoga nazivlja u sklopu nastojanja uvođenja hrvatskoga jezika u sudsku praksu. Tri su se urednika izmijenila na čelu uredništva tijekom izlaženja časopisa. Razmatra se jesu li promjene glavnih urednika značajno utjecale na promjenu politike terminoloških rješenja u časopisu. Terminološka rješenja predložena u časopisu *Pravdonoša* uspoređuju se s hrvatskim pravnim nazivljem kodifikacijskoga razdoblja (rječnik *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Oesterreichs. Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separat-Ausgabe* i Kazneni zakon o zločinstvih, prestupcih i prekršajih), potom s nazivljem u vrijeme dviju Jugoslavija te sa suvremenim hrvatskim pravnim nazivljem.

Ključne riječi: kazнено zakonodavstvo, Pravdonoša, pravno nazivlje, terminologija.

THE CONTRIBUTION OF ZADAR'S JOURNAL *PRAVDONOŠA* TO THE DEVELOPMENT OF CROATIAN LEGAL TERMS

Based on an analysis of 79 journal issues, this paper analyses the contribution of Zadar's journal *Pravdonoša* to the development of Croatian legal terms as part of the effort to introduce the Croatian language into the case law. The journal saw a change of three editors-in-chief during its release. The paper analyses what influence different editors had on changes in the solutions to terminology policy of the journal. Terminology solutions proposed in the journal *Pravdonoša* are compared with the Croatian legal terms of the codification period (the dictionary *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Oesterreichs, Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separat-Ausgabe* i Kazneni zakon o zločinstvih, prestupcih i prekršajih). Then they are followed by the terms used during the first and second Yugoslavia, as well as contemporary Croatian legal terms.

Keywords: Croatian legal terms, Pravdonoša, legal terms, terminology

KUZMANIĆEVO MEDICINSKO NAZIVLJE

Ante Kuzmanić bio je liječnik, istaknuti sudionik hrvatskoga narodnoga preporoda, novinar, pokretač i urednik brojnih listova, među ostalima *Zore dalmatinske*, te predvodnik zadarske filološke škole. Na Primaljskoj školi u Zadru predaje od 1834. do 1854. Potaknut pomanjkanjem stručne literature, 1874. izdaje udžbenik primaljstva *Šestdeset učenjah iz primaljstva za primalje* kojemu na kraju pridodaje mali *Ričnik likarskoga nazivlja i narodnih ričih, uz prevod na jeziku italijanskom i nimačkom*. Bio je to drugi hrvatski udžbenik primaljstva, izdan gotovo stotinu godina nakon prvoga (autorom mu je Ivan Krstitelj Lalangue, 1777.), a pridodani *Ričnik* prvi je medicinski rječnik u Dalmaciji. U ovom se radu Kuzmanićevo medicinsko nazivlje razmatra u sociolingvističkom kontekstu 19. stoljeća te će se pokazati da se u izboru i izgradnji medicinskoga leksika zrcale Kuzmanićevi pogledi na književni jezik i neka njegova politička gledišta. Također, to će se nazivlje razmotriti i u odnosu prema suvremenomu hrvatskomu nazivlju te će se pokazati baštini li suvremeni jezik struke takvo starije nazivlje.

Ključne riječi: Ante Kuzmanić, udžbenik za primaljstvo, medicinski rječnik, stručno nazivlje, 19. stoljeće.

KUZMANIĆ'S MEDICAL TERMINOLOGY

Ante Kuzmanić was a medical doctor, a prominent participant of the Croatian national revival, journalist, initiator and editor of numerous papers, among others *Zora dalmatinska*, as well as head of the Zadar School of Philology. From 1834 to 1854, he was a professor at the Zadar Midwifery School. Aware of the lack of literature for midwives, he published a textbook entitled *Sixty Midwifery Lessons (Šestdeset učenjah iz primaljstva za primalje)* in 1874. He also added a small glossary of medical terminology and folk words, with translation into Italian and German. It was the second Croatian textbook for midwives, which came out almost one hundred years after the first one, whose author was Joannis Baptiste Lalangue in 1777, and the attached glossary is the first medical dictionary in Dalmatia. This paper considers Kuzmanić's medical terminology in the sociolinguistic context of the 19th century. It will be shown that the author's views on the literary language and some of his political views are mirrored in the choice and formation of his medical lexis. Furthermore, medical terminology by Kuzmanić will be compared to the contemporary Croatian vocabulary, checking whether modern medical terminology inherits older tradition.

Keywords: Ante Kuzmanić, a textbook for midwives, medical dictionary

SLAVICA VRSALJKO

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilište u Zadru

slavicav@unizd.hr

JEZIKOSLOVNI ČLANCI ŠIME STARČEVIĆA OBJAVLJENI U GLASNIKU DALMATINSKOM

Glasnik dalmatinski zadarski je časopis koji je izlazio polovinom 19. stoljeća i u kojemu je Šime Starčević objavio velik broj članaka različitih tematskih aspekata. Osim jezičnih članaka, o kojima će biti riječ u radu, objavljivao je članke društveno-političkoga i religiozno-prosvjetiteljskoga karaktera. Analizom njegovih priloga o jeziku uočavaju se specifična grafijska rješenja i jezični savjeti te njegovo inzistiranje na dalmatinskoj ikavici. Starčević se u prilogima oštro obračunavao s grafijskim rješenjima koja su dolazila iz sjeverne Hrvatske, inzistirajući na ikavici čak i kada samo uredništvo pristaje na kompromis. Fokus rada usmjerit će se na njegov opsežan članak *Pet slovah rogatih ć, č, ě, š, ž* kojim se oštro protivi zagrebačkim pravopisnim rješenjima te na ostale njegove jezikoslovne priloge.

Ključne riječi: Glasnik dalmatinski, Šime Starčević, jezični savjeti, Pet slovah rogatih ć, č, ě, š, ž.

ŠIME STARČEVIĆ'S LINGUISTIC ARTICLES PUBLISHED IN GLASNIK DALMATINSKI (THE DALMATIAN GAZETTE)

The Dalmatian Messenger (*Glasnik Dalmatinski*) was a Zadar magazine that emerged in the 19th century, in which Šime Starčević published a large number of articles on different thematic aspects. In addition to the language, he also published articles of socio-political and religious-enlightening character. This paper will focus on discussing the language he uses in his writing. Specific graphical solutions and language tips are remarked when analysing his contributions and his insistence of the Dalmatian ikavian dialect. In his contributions, Starčević had to strictly settle on graphical solutions coming from Northern Croatia, insisting on the ikavian dialect even when the editorial staff wanted to compromise. The work will focus on the comprehensive article *Five Diacritic Letters ć, č, ě, š, ž* strongly opposing Zagreb orthographic solutions and other linguistic contributions.

Keywords: Dalmatian Messenger, Šime Starčević, language tips, Five diacritic letters ć, č, ě, š, ž.

SANJA VULIĆ

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

sanja.vulic@gmail.com

GORDANA LACO

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

glaco@ffst.hr

IZ RJEČOTVORJA DON MIHOVILA PAVLINOVIĆA

Don Mihovil Pavlinović (Podgora, 1831. – Podgora, 1887.) poznati je hrvatski političar, preporoditelj, književnik. U preporoditeljskom duhu posvećivao se je i hrvatskomu jeziku, ne samo sociolingvističkim razmišljanjima nego i praktično. Skupljao je i objavljivao narodne pjesme, poslovice i zagonetke, a prikupljao je i bilježio i narodne riječi te je 4000 do 5000 riječi dao Jugoslavenskoj akademiji za njezin Rječnik. To zanimanje za leksik razvidno je i u njegovu književnom radu, a posebice sklonost tvorbi riječi. Opaža se, naime, da je rabio neobične tvorenice, a nerijetko je i sam tvorio nove. U ovom se radu razmatraju ponajprije imenične tvorenice u njegovim pjesničkim djelima (*Ognjišar*, 1865.; *Pjesme i besjede Mihovila Pavlinovića*, god. 1860-72.) te u proznim *Hrvatskim razgovorima*. U pjesničkim će se djelima pokazati da Pavlinović, među inim, ima zanimljivih potencijalnih riječi i/ili individualnih tvorenicu koje su motivirane potrebama stiha i njegovim traženjem prikladnijega i bogatijega izričaja. Prozni će pak tekstovi pokazati da je i inače sklon različitim tipovima tvorbeno motiviranih riječi.

Gljučne riječi: Mihovil Pavlinović, imenične tvorenice, tvorba riječi, 19. stoljeće

WORD FORMATION IN LITERARY WORK OF MIHOVIL PAVLINOVIĆ

Father Mihovil Pavlinović (Podgora, 1831 - Podgora, 1887) was a well-known Croatian politician, an active participant in the Croatian national revival, and a writer. In line with the revival movement, he devoted his attention to the Croatian language, not only in sociolinguistic but also in practical terms. He collected and published folk songs, proverbs and riddles. Furthermore, he recorded folk words and gave 4,000 to 5,000 collected items to the Yugoslav Academy as entries for its Dictionary. His literary work also reflects his lexical interest, his preference for word formation in particular. He used unusual lexemes and often coined new ones. The focus of this paper is the noun formation in his poetry works (*Ognjišar*, 1865; *Pjesme i besjede Mihovila Pavlinovića* from 1860-1872) and in his prose *Hrvatski razgovori*. It will be shown that Pavlinović, among other things, has the fascinating potential for words and individual nouns. Motivation came from the verse needs, as well as his search for more appropriate and more vibrant expression.

Keywords: Mihovil Pavlinović, nouns, word formation, 19th century, Father Mihovil

JOSIP GALIĆ

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

jgalic@unizd.hr

O GRAMATIKAMA ANDRIJE STAZIĆA

U Zadru je sredinom 19. stoljeća te u prvim desetljećima druge polovice toga stoljeća otisnuto više gramatika hrvatskoga jezika (Andrije Stazića, Jerolima Šutine, Ivana Danila i Dragutina Parčića). Autor je prvoga u nizu gramatičkih priručnika splitski i zadarski gimnazijski profesor Andrija Stazić, koji je u Zadru 1850. godine na talijanskome objavio opsežnu *Grammaticu della lingua illirica ad uso degli amatori nazionali e stranieri che bramano d'impararla*. Godine 1855. Stazić je u Splitu objavio i drugu, kraću gramatiku, također na talijanskome jeziku (*Grammatica illirica pratica secondo il metodo di Ahn e di Ollendorf*). Taj je gramatički priručnik doživio i drugo izdanje, koje je otisnuto u Trstu 1861. godine. U radu će se izložiti glavne osobitosti Stazićevih gramatika te će se rješenja koja autor nudi postaviti u kontekst drugih hrvatskih gramatika 19. stoljeća, osobito u kontekst dalmatinskih gramatika nastalih sredinom 19. stoljeća i u početkom druge njegove polovice.

Ključne riječi: Andrija Stazić, hrvatski jezik u 19. stoljeću, hrvatske gramatike, zadarski jezično-kulturni krug

ABOUT ANDRIJA STAZIĆ'S GRAMMAR BOOKS

In the mid 19th century and the first decades of its second half, several grammars of the Croatian language were printed in Zadar (Andrija Stazić, Jerolim Šutina, Ivan Danilo and Dragutin Parčić). Andrija Stazić, a grammar school teacher from Split and Zadar, was the first in a series of grammar handbooks authors to publish in Italian a comprehensive *Grammatica della lingua illirica ad uso degli amatori nazionali e stranieri che bramano d'impararla* in Zadar in 1850. In 1855, Stazić published a second, shorter grammar, also in Italian (*Grammatica illirica pratica secondo il metodo di Ahn e di Ollendorf*) in Split. This grammar handbook also appeared in its second edition, printed in Trieste in 1861. The main features of Stazić's grammars will be presented in the paper, and the solutions offered by the author will be placed in the context of other Croatian grammars of the 19th century, especially in the context of Dalmatian grammar books written in the mid-19th century and the first two decades of its second half.

Keywords: Andrija Stazić, Croatian language in the 19th century, Croatian grammar books, Zadar linguistic and cultural circle

B) KNJIŽEVNI LIK

SVETLANA AVERKINA (Nikolaevna)

GALINA PETROVA (Leonidovna)

IRINA RAZINA (Sergeevna)

NGLU im. N. A. Dobroľjubova

Nižnji Novgorod (Rossija)

petrovapr@lunn.ru

HOLIDAY ROMANCE IN SLAVIC LITERATURES OF THE 19TH AND 20TH CENTURIES: HEROES AND MOTIFS

Going to a resort is a recurrent theme in Slavic literatures of the 19th and 20th centuries. Mediterranean and Black Sea resorts were the main attraction among the aristocracy of the time. Tragedies and farce played out there. Their characters gradually change in the aftermath of the World War I and in the turmoil of the second half of the 20th century. The report tackles the demythologization of the “southern romance” and the image of a hero in love, consumed by ennui.

Keywords: recurrent theme, myth and demythologization, motif, archetype

КУРОРТНЫЙ РОМАН В СЛАВЯНСКИХ ЛИТЕРАТУРАХ 19-20 ВЕКОВ: ГЕРОИ И МОТИВЫ

Поездка на курорт-магистральный сюжет славянских литератур 19-20 столетия. Быт аристократов предусматривал обязательное времяпрепровождение на знаменитых курортах Черного и Средиземного морей: Ялтинская набережная, бухты Одессы, Истрийское побережье-места, где разыгрывались трагедии и фарсы. «Герои» курорта постепенно меняются после первой Мировой войны – времени страшных потрясений, и особенно во второй половине 20-го столетия. В докладе будет рассмотрен процесс демифологизации романтики юга и образа героя - скучающего любовника.

Ключевые слова: Магистральный сюжет, Миф и демифологизация, Мотив, Культурный герой

LIDIJA BAN MATOVAC

Haydon Online

lidija.ban@outlook.com

ŽENSKI GLAS U DUBROVAČKOJ PASTORALNOJ LIRICI

Po uzoru na antičku eklogu i u skladu s renesansnim revitaliziranjem antičke baštine Dubrovčani su tijekom 16. i 17. stoljeća pisali djela pastoralne tematike. U dosadašnjim istraživanjima hrvatskih književnih historiografa pozornost se u većoj mjeri obraćala na njihova prozna ili dramska pastoralna djela, a pastoralna lirika koju su pisali često je imala rubni položaj. Ta lirika odlikuje se heterogenošću tematskoga opusa i razgranatošću lirskih glasova s dominacijom muškoga glasa i njegova monološkog iskaza. Međutim, kao jedno od zanimljivih obilježja te lirike izdvaja se lik žene za koji je karakteristična oskudna i polarizirana prozopografija, oskudan govorni iskaz te moguća tipologija. U radu se na temelju dosad objavljenih, ali i neobjavljenih pastoralnih lirskih sastavaka dubrovačkih pjesnika nastoji pokazati kako je lik žene profiliran u dubrovačkoj pastoralnoj lirici 16. i 17. stoljeća, postoje li razlike u njegovu profiliranju između tih dvaju stoljeća te u kojoj su mjeri dubrovačke pastirice odstupale od antičkog arhetipa.

Ključne riječi: pastoralna lirika, Dubrovnik, 16. i 17. stoljeće, ženski glas

FEMALE VOICE IN THE DUBROVNIK PASTORAL LYRIC POETRY

In the 16th and 17th centuries, poets from Dubrovnik wrote pastoral literature modelled on the ancient eclogue and in accordance with the Renaissance revitalisation of ancient heritage. The research by Croatian literary historians paid more attention to prose or drama pastoral literature written by those poets while their pastoral lyric was often marginal. This lyric features heterogeneity of the themes and diversity of lyrical voices (with the dominance of the male voice and its monologue). However, one of the most exciting features of Dubrovnik's pastoral lyric poetry is the female character. It is poorly characterised and in opposing terms. The language of women is not colourful and is represented with different types. This paper analyses the lyric poetry that was published as well as unpublished, and attempts to show how the female character was depicted in the poetry of the 16th and 17th century Dubrovnik poets. It also wants to find out if there are any differences in its representation between these two centuries and to what extent Dubrovnik shepherdesses differed from their ancient archetype.

Keywords: pastoral lyric poetry, Dubrovnik, 16th and 17th century, female voice

PREDRAG BREBANOVIĆ

Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu (Srbija)

brebanov@eunet.rs

STVARNI LIK SEBASTIANA KNIGHTA

U središtu rada biće naslovni lik iz romana *The Real Life of Sebastian Knight* Vladimira Nabokova. Kao prvo relevantno književno delo koje je autor napisao na engleskom jeziku i objavio u Americi (1941), taj roman u njegovom opusu zauzima po mnogo čemu posebno, mada među tumačima nedovoljno prepoznato mesto. Uz napomenu da se radi o klasičnom „romanu lika“ (prema tipologiji W. Kaysera), u izlaganju će – na fonu načelnih razmatranja o funkciji lika u strukturi romana, posebnog osvrta na tradicionalni motiv dvojnika, kao i poređenja sa ostalim piščevim likovima i romanima (*Отчаяние*, 1936) – naročita pažnja biti posvećena nepozitivistički shvaćenoj metodologiji biografske kritike. Njeni će rezultati biti razmotreni kako na nivou romanesknog zapleta (kao pitanje relacije dvaju glavnih likova, V.-a i Sebastiana), tako i na nivou odnosa između tekstualne i vankstualne ravni (kao problem dopiranja do „stvarnosti“ implicirane naslovom dela).

Ključne riječi: Vladimir Nabokov; *The Real Life of Sebastian Knight*; književni lik; identitet; biografska kritika

THE REAL CHARACTER OF SEBASTIAN KNIGHT

The centre of the work will be the title character from the novel *The Real Life of Sebastian Knight* by Vladimir Nabokov. As the first relevant literary work written by the author in English and published in America (1941), this novel in many things occupies a special place in his opus, though commentators consider it is not recognized enough. With the remark that this is a classic “character novel” (by W. Kayser’s typology), the presentation, on the basis of the principal considerations of the character’s function in the structure of the novel, with particular reference to the traditional motif of doubles, as well as comparisons with other writer’s characters and books. (*Otchaânïe*, 1936), will pay specific attention to the non-positivistic understanding of the methodology of biographical criticism. Its results will be analysed at the level of Romanesque plot (as a question of the relationship between the two main characters, V. and Sebastian), and the relationship between the textual and non-textual plane (as a problem of reaching the “reality” implied by the title of the novel).

Keywords: Vladimir Nabokov; *The Real Life of Sebastian Knight*; literary character; identity; biographical criticism

DOLORES BUTIĆ

Odjel za klasičnu filologiju

Sveučilište u Zadru

dbutic@unizd.hr

ŽENA U ANTIČKIM I SREDNJOVJEKOVNIM OPISIMA OPSADE GRADA

U ovom se radu istražuje i uspoređuje motiv žene u antičkim i srednjovjekovnim opisima opsade grada (Homerova opsada Troje, opsade gradova u Bibliji, opsade gradova u Cezarovu korpusu, Flavijev opis opsade Masade, kronika Geoffroya od Villehardouina, Roberta od Claria, Martina od Canala o križarskoj opsadi Zadra 1202., *Cronica Iadertina* o opsadi Zadra 1345./1346., opsade gradova u djelu *Historia Salonitana* Tome Arhiđakona, opsada Lastova Ivana Đakona, opsada Raba biskupa Juraja Kostica, opsada Pariza francuskog redovnika iz opatije Abbon de Saint-Germain-des-Pres, Boncompagnova opsada Jakina i opsade kod Frontina) s posebnim osvrtom na obradu motiva u izuzetno zanimljivom i zagonetnom, ali i još uvijek nedovoljno istraženom kasnosrednjovjekovnom djelu *Obsidio Iadrensis* o mletačkoj opsadi Zadra 1345./1346., koje se smatra jednim od najvrjednijih pripovjednih izvora za poznavanje hrvatske povijesti XIV. stoljeća. O djelu nemamo nikakvih podataka, osim onih koje nam nudi sam tekst. Ne znamo tko je, kad, gdje i za koga napisao djelo koje je nastalo po narudžbi, kako navodi anonimni autor u pismu nepoznatom naručitelju koje je uvršteno u djelo poslije prologa. Ni originalni rukopis nije nam sačuvan, a najbliži je pretpostavljenom arhetipu zagrebački rukopis iz 1532. godine, koji se čuva u arhivu HAZU. Dosadašnje istraživanje u čijem je središtu bilo pitanje autorstva nije dalo konkretne rezultate, osim napuštanja pretpostavke da je autor teksta zadarski nadbiskup Nikola Matafar. Cilj je rada vidjeti mogu li nam rezultati istraživanja odabranog motiva pomoći u rješavanju jezičnih, stilskih i sadržajnih problema koji otežavaju razumijevanje *Opsade* suvremenom čitatelju i na taj način usmjeriti daljnja istraživanja navedenih otvorenih pitanja koja prate ovo djelo.

Ključne riječi: *Obsidio Iadrensis*, opsada grada, kasni srednji vijek, žena

WOMAN IN ANCIENT AND MEDIEVAL DESCRIPTIONS OF THE CITY SIEGE

This paper explores and compares the motif of woman in ancient and medieval descriptions of the city siege (Homer's siege of Troy, sieges of cities in the Bible, sieges of cities in Caesar's Corps, Flavius' story of the siege of Masada, the chronicle of Geoffroy of Villehardouin, of Robert of Claria, Martin

of Canal's siege of Zadar in 1202, *Cronica Iadertina on the blockade of Zadar* 1345-1346, the attacks of cities in the work *Historia Salonitana* by Thoma Arhidakon, the siege of Lastovo by Ivan Đakon, the siege of Rab by Bishop Juraj Kostić, the siege of Paris by a French monk from Abbon de Saint-Germain-des-Pres, Boncompagno's Siege of Jakin and the Siege at Frontin) with particular reference to the elaboration of the motif in an extremely interesting and mysterious, but still insufficiently researched work *Obsidio Iadrensis* about the Venetian siege of Zadar in 1345/1346, which is considered as one of the most valuable narrative sources of knowledge of the 14th century Croatian history. We have no information about the work except for what we find in the text itself. We do not know who, when, where and for whom it was written, except that it was commissioned, as the anonymous author says in a letter to an unknown ordering party mentioned in the book after the prologue. Neither has the original manuscript been preserved, and the closest to the assumed archetype is the Zagreb manuscript from 1532, which is kept in the HAZU (CASA) archive. Previous research which focused on authorship has not yielded any concrete results, except abandoning the assumption that the author of the text is Archbishop Nikola Matafar of Zadar. The paper aims to see if the results of the research of the chosen motif can help us to solve the linguistic, stylistic and content problems which render the contemporary reader's understanding of the Siege difficult. Thus we may be able to direct further research to the open questions related to this work.

Keywords: *Obsidio Iadrensis*, Siege of the City, Late Middle Age

ANA GOSPIĆ ŽUPANOVIĆ

Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
agospic@unizd.hr

HRVOJE BAZINA

hrvoje_bazina@outlook.com

„ANTIJUNACI“ U DRAMSKOJ DUOLOGIJU NINE MITROVIĆ

Unutar korpusa suvremene hrvatske drame specifičnošću društvenog angažmana i socijalne analitike osobito se izdvaja dramski opus Nine Mitrović. Rad je usredotočen na propitivanje koncepcije lika u dvjema povezanim dramama ili svojevrsnoj dramskoj duologiji *Komšilik naglavačke* i monodrami *Familija u prahu*. Propitivanjem terminoloških odrednica za određivanje koncepcije lika u spomenutim dramama istražuje se *perspektiva* likova, s obzirom na primat njihova socijalnog identiteta odnosno određenog *gestusa*, što se u konačnici nastoji povezati s teorijama crnog humora, odnosno propituju se i ističu razlike između lika *antijunaka* i *lika s gledištem* (D. Davis).

Ključne riječi: drama, lik, gestus, antijunak, crni humor

“ANTI-HEROES” IN THE DRAMA DUOLOGY OF NINA MITROVIĆ

Within the corpus of contemporary Croatian drama, the dramatic opus of Nina Mitrović has a prominent place because of the specificity of its social involvement and social analytics. The work focuses on examining the conception of the character in two related plays or a kind of dramatic duology *“Komšilik naglavačke”* (Neighborhood Upside Down) and the monodrama *“Familija u prahu”* (The Powder Family). Questioning the terminological determinants of character conception in the plays mentioned above, the perspective of characters is explored, given the priority of their social identity or particular *gestus*, which ultimately seeks to connect with the theories of black humour. In other words, the differences between the anti-hero and the character with a point of view are questioned and highlighted (D Davis).

Keywords: drama, character, *gestus*, anti-hero, black humour

VIŠNJA GRABOVAC

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

vgrabova@ffzg.hr

BUDDHA KAO PRIPOVJEDAČ I LIK

Ātaka, pripovijesti o prethodnim egzistencijama Gautame Buddhē, imaju istaknuto mjesto u buddhističkoj književnosti, a mnoge su se iz Indije proširile do drugih dijelova Azije, arapskih zemalja i Europe te su postale dijelom svjetske književnosti. Prema predaji, iznio ih je sam Buddha, a u njima se prati lik Buddhē odnosno Bodhisattve koji, krećući se u krugu neprestanih rođenja u tijelu čovjeka, životinje ili nebesnika, napreduje prema svom posljednjem rođenju. Te se pripovijesti nalaze na razmeđu središnjih buddhističkih učenja – učenja o nizu neprestanih rođenja (*samsāra*) i učenja o nepostojanju ičega što bi se moglo smatrati trajnim, nepromjenjivim sebstvom ili ličnošću (*anātman*). Tijekom izlaganja pokušat ću pokazati na koji način doktrinarna pozadina i strogom strukturom ātaka utvrđena izmjena lica u pripovijedanju omogućuju (1) istovremeno poistovjećivanje i razlikovanje pripovjedača Buddhē i protagonista ātaka i (2) razumijevanje vremena kao istovremeno cikličkoga i linearnoga.

Ključne riječi: pripovjedač, lik, vrijeme, buddhistička književnost, ātaka

BUDDHA AS A NARRATOR AND CHARACTER

Jātakas, stories about previous existences of Gautama Buddha, are voluminous and an extremely popular part of Buddhist literature. According to Buddhist belief, the stories are told by Gautama himself and describe the path of his future. Being reborn numerous times as human, animal or deity, Buddha (Bodhisattva) gradually moves towards his last existence and Enlightenment. The stories are shaped by two central Buddhist teachings, i.e. of a continuous cycle of life, death, and rebirth, and of no permanent, identifiable substance which could be called soul or personality. My paper will attempt to show how the doctrine background and alternation of first and third-person narration shift the balance between Buddha as a narrator and Buddha as a protagonist of his own story. The simultaneity of cyclical and linear time in jātakas will also be explained.

Keywords: narrator, character, time, Buddhist literature, jātika

DIJANA HADŽIZUKIĆ

Fakultet humanističkih nauka u Mostaru (Bosna i Hercegovina)

dijana.hadzizukic@unmo.ba

FUNKCIJA ŽENSKIH LIKOVA U ROMANIMA DŽEVADA KARAHASANA

U radu će se analizirati funkcija, oblici karakterizacije, distribucija i naglašenost ženskih likova u narativnom diskursu romana *Istočni diwan*, *Šahrijarov prsten* i *Što pepeo priča* Dževada Karahasana. S obzirom da je riječ o postmodernim romanima, likove nije moguće posmatrati isključivo kao osobe stvorene u svijetu djela, a kroz njihova psihološka stanja i metamorfoze, nego, prije svega, kao tekstualne konstrukte kojima se u roman upisuju neki od ključnih postmodernih motiva – pismo i pisanje, idealna sugovornica i idealna čitateljica, te žene kao Šeherzadine kćeri. Cilj analize jeste i ukazivanje na ostala značenja koja ženski likovi dobivaju u Karahasanovom svijetu, a jedno od najvažnijih je *žena kao vrt*.

Ključne riječi: Dževad Karahasan, roman, lik žene

FUNCTION OF FEMALE CHARACTERS IN THE NOVELS OF JEVA D KARAHASAN

The paper will analyse the role, forms of characterisation, distribution and emphasis of female characters in the narrative discourse of the novels *Istočni diwan* (Eastern Divan), *Šahrijarov prsten* (Shahriar's Ring)and *Što pepeo priča* (What Do Ashes Narrate) by Jevad Karahasan. Given that they are postmodern novels, characters cannot be viewed solely as persons created in the world of the book but through their psychological states and metamorphoses. They should, above all, be observed as textual constructs that incorporate some of the vital postmodern features into the novel - the letter and writing, an ideal interlocutor and a perfect reader, and women like Scheherzada's daughters. The purpose of the analysis is also to point out the other meanings that female characters are assigned in the Karahasan world, one of the most important being *woman as a garden*.

Keywords: Jevad Karahasan, novel, the character of a woman

SABIRA HAJDAREVIĆ
Odjel za klasičnu filologiju
Sveučilište u Zadru
shajdarevic@unizd.hr

ODISEJ: PREOBRAZBA SIMPATIČNOG EPSKOG JUNAKA U ZLIKOVCA GRČKE TRAGEDIJE

Uvriježenu percepciju Odiseja kao simpatičnog, snalažljivog i mudrog ratnika/putnika naslijedili smo iz Homerovih epova, a manje je poznato da je isti lik u grčkoj tragediji 5. st. pr. n. e. učestalo prikazivan kao negativac, čak i zlikovac. Naime, tekstovi sačuvanih drama, izvori koji nude vijesti o onim izgubljenima i fragmenti ukazuju na zanimljivu preobrazbu: Homerov *good guy* u djelima trojice velikih tragika gotovo je redovito antijunak i naglašena je njegova sklonost spletkama (a ne snalažljivost), bezobzirnost pri ostvarivanju cilja (a ne upornost) te okrutnost (umjesto osjećajnosti i altruizma). Cilj je planiranog istraživanja detaljna analiza karakterizacije Odiseja u svim sačuvanim dramama i važnijim fragmentima u kojima se on pojavljuje kao lik ili uzgred spominje. Tekstovi drama analizirat će se iz sljedećih aspekata: 1. jezični i stilski – izbor Odisejevih atributa i stalnih epiteta (uz usporedbu s uobičajenim Homerovim); 2. fabularni – Odisejevi postupci i njegov utjecaj na zaplete/rasplete drama; 3. „logički“ – motivacija negativnog stava prema Odiseju (*tko ga i zašto* u drami ocrnjuje?) i 4. aspekt književne vrste – odgovor na pitanje jesu li evidentne razlike u prikazu lika u Eshilovim, Sofoklovim i Euripidovim tragedijama ili je percepcija ovog lika podudarna unutar književne vrste u cjelini. Uzimam u obzir dvije Sofoklove drame (*Ajant* i *Filoktet*) te tri Euripidove (*Hekaba*, *Trojanke* i *Palamed*), ali i uzgredne spomene Odiseja u odlomcima *Oresta*, *Ifigenije u Aulidi* i *Ifigenije u Tauridi* te (vjerodostojne) informacije iz antičkih izvora. Sukladno ograničenom vremenu izlaganja, bit će izneseni samo rezultati istraživanja te zaključak kao generalan sinoptički osvrt na prikaz Odiseja u grčkoj tragediji kao književnoj vrsti. Za prezentaciju će biti odabrani samo malobrojni (važniji i zanimljiviji) odlomci teksta tragedija (naravno, uz prijevod na hrvatski jezik).

Ključne riječi: Odisej, grčka tragedija, antijunak, Sofoklo, Euripid

ODYSSEUS: THE TRANSFORMATION OF AN AMIABLE EPIC HERO INTO THE VILLAIN OF GREEK TRAGEDY

The conventional perception of Odysseus as an amiable, resourceful and wise warrior / traveller was taken from Homer's epic books, but it is much

less known that this same character in the Greek tragedy of the 5th century BC was frequently portrayed as a villain, even a criminal. Namely, the texts of the preserved dramas, sources which offer information about the lost ones and some fragments indicate an interesting transformation: Homer's "good guy" in the works of the three great tragedians is invariably an anti-hero and his inclination to intrigue (not resourcefulness), ruthlessness in achieving his goal (not persistence) and cruelty (instead of compassion and altruism) is pointed out. The aim of the planned research is a detailed analysis of the characterization of Odysseus in all the preserved dramas and more important fragments in which he appears as a character or is incidentally mentioned. The drama texts will be analysed from the following aspects:

1. linguistic and stylistic; a selection of Odysseus' attributes and permanent epithets (likened to Homer's)
2. fabular; Odysseus' actions and his influence on the plot / unfolding of dramas
3. "logical"; motivation for a negative attitude toward Odysseus (who and why denigrates him in the drama?)
4. aspect of the literary genre; the answer to the question whether evident differences in the portrayal of the character in Aeschylus, Sophocles, and Euripides' tragedies, are obvious or the perception of this character is identical within the literary genre as a whole.

I refer to two Sophocles' plays (*Ajant and Philoctetes*) and three Euripides' (*Hecuba, Trojans and Palamed*), but also incidental mentions of Odysseus in the passages of *Orestes, Ifigenia in Aulida, and Ifigenia in Taurida*, and (credible) information from ancient sources.

Given the limited time of presentation, only the results of the research will be presented and the conclusion as a general synoptic reflection on the portrayal of Odysseus in Greek tragedy as a literary genre. For the presentation, only a few (more important and interesting) fragments of the tragedy will be selected for presentation (of course, with a translation into Croatian).

Keywords: Odysseus, Greek tragedy, anti-hero, Sophocles, Euripides

RENATE HANSEN-KOKORUŠ

Institut za slavistiku Sveučilišta u Grazu (Austrija)

renate.hansen-kokorus@uni-graz.at

ŽANROVSKE OKOSNICE KNJIŽEVNOG LIKA

Književni lik fikcionalna je tvorevina u kojoj se spajaju jezično posredovane ljudske osobine. One se pripisuju čovjeku i mogu služiti, u zavisnosti od željene namjere, narativnog modusa, žanra i pripovjedačke perspektive, tipizaciji (malo homogenih osobina) ili individualizaciji (mnoštvo različitih, heterogenih osobina). Polazeći od istraživanja Fryea, Jannidisa i drugih o književnom liku, izlaganje će se baviti pitanjem koliko se pri kreiranju književnog lika koriste postojeće podloge i koliko u tome ima slobode. Za razliku od referencijalnih odnosa (naprimjer *used figures*) ovdje će arhitekstualnost biti u središtu pažnje: koliko su žanrovske, tipološke crte bitne u stvaranju književnog lika koji se i uprkos tomu može konkretizirati individualnim elementima. Izlaganje će se temeljiti na materijalu novije hrvatske proze žanrovske tipa.

Ključne riječi: žanr, književni lik, arhitekstualnost

THE GENRE FRAMEWORK OF A LITERARY FIGURE

A literary character is a fictional creation in which linguistically mediated human traits join. They are attributable to humans and can serve, depending on the intended purpose, narrative mode, genre and narrative perspective, to achieve typification (few homogeneous traits) or individualisation (many different, heterogeneous characteristics). Starting from the research of literary character by Frye, Jannidis and others, the presentation will deal with the question as to what extent existing backgrounds are used in the creation of a literary character and how much freedom there is. Unlike referential relationships (for example, “used figures”), the focus here will be on architextualism, i.e. how important are genre, typological traits in the creation of a literary figure that can nevertheless be made concrete by individual elements. The presentation will be based on the material of the recent genre-type Croatian prose.

Keywords: genre, literary character, architextuality

ANTE JERIC

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

ante.jeric@uniri.hr

KONCEPTUALIZACIJA LIKA U REALISTIČKIM I FORMALISTIČKIM KNJIŽEVNIM TEORIJAMA

Glavni istraživački programi suvremene književne teorije – *realistički* i *formalistički* – sasvim različito pristupaju liku kao instanci književnog teksta. U svom izlaganju želim istaknuti glavne karakteristike obaju pristupa te, s obzirom na način kojim barataju pojmom lika, istaknuti njihove dosege i ograničenja. Realističke književne teorije jesu one koje tvrde da između fiktivnih svjetova i stvarnog svijeta postoji sistematičan, stabilan i utvrdiv odnos. Najdominantnija je suvremena teorija tog tipa kognitivizam: on počiva na tvrdnji da čitatelji na književno djelo odnosno na likove kao fiktionalne entitete reaguju kao na stvarne ljude, iako su potpuno svjesni da oni nisu stvarni ljudi. Ukratko, kognitivisti tvrde da mi kao čitatelji ne bismo razumjeli većinu fiktionalnih priča kad im ne bismo pristupali s implicitnom pretpostavkom po kojoj likovi imaju motive i osjećaje koji su u osnovi isti kao motivi i osjećaji stvarnih ljudi. Kognitivističke teorije zato pokušavaju razviti teorije emocionalnih i kognitivnih reakcija na fikciju, odnosno na likove, sukladne najboljim psihološkim teorijama naših reakcija u svakodnevnim međuljudskim interakcijama. Prva teza: kognitivizam, zbog u njega ugrađena antropocentrizma, liku nužno pristupa kao psihološkoj ličnosti, što onemogućuje njegovu teorijsku konceptualizaciju. Formalističke su književne teorije one koje prvenstveno proučavaju formu kao element koji se u književnosti ponavlja. Najzanimljivija je suvremena teorija tog tipa komputacijska teorija. Pokušavajući analizirati formu pripovjednih i dramskih tekstova, Franco Moretti predložio je upotrebu teorije mreže: mreža se sastoji od vrhova i bridova, a radnja od likova i djelovanja. Likovi tako postaju vrhovi mreže, a interakcije između njih bridovi, čime se lik teorijski konceptualizira bez pribjegavanja antropomorfizaciji. Druga teza: komputacijska teorija književnosti uspijeva konceptualizirati lik, ali ta konceptualizacija ne počiva na čitanju teksta.

Ključne riječi: književni lik, kognitivizam, antropocentrizam, komputacijska kritika, teorija mreža

CONCEPTUALISATION OF CHARACTERS IN REALISTIC AND FORMALISTIC LITERARY THEORIES

The main research programmes of contemporary literary theory - realistic and formalistic - approach the character quite differently as an instance of the literary text. In my presentation, I want to point out the main features of both approaches and, given the way they handle the term character, emphasise their attainments and limitations.

Realistic literary theories claim that there is a systematic, stable and identifiable relationship between the fictional worlds and the real world. The most dominant contemporary theory of this type is cognitivism. It rests on the assertion that readers respond to literary work, or characters who are fictional entities as to real people although they are fully aware that they are not real people. In short, cognitivists claim that we, as readers, would not understand most fictional stories if we did not approach them with the implicit assumption that characters have motives and feelings which are basically the same as the motives and feelings of real people. Cognitive theories, therefore, try to develop theories of emotional and cognitive reactions to fiction, or characters, which are consistent with the best psychological theories of our reactions in everyday interpersonal interactions. The first thesis: cognitivism, because of the anthropocentrism embedded in it, necessarily approaches the character as a psychological personality, which undermines his theoretical conceptualisation.

Formalist literary theories primarily study form as a recurring element in literature. The most impressive contemporary theory of this type is computational theory. In attempting to analyse the form of narrative and dramatic texts, Franco Moretti proposed the use of network theory: the network consists of peaks and edges, and action consists of characters and action. Characters thus become the peaks of the network, and the interactions between them become edges, thereby conceptualising the character without resorting to anthropomorphisation. Second thesis: Computational theory of literature manages to conceptualise the character, but this conceptualisation does not rest on reading the text.

Keywords: literary figure, cognitivism, anthropocentrism, computational criticism, network theory

ŽELJKA KORDIĆ
zz.kordic@gmail.com

EMILIA MUSAP
emilia.musap@gmail.com

**(RE)KONSTRUKCIJA DISTOPIJSKE PROTAGONISTKINJE:
AUTONOMIJA TIJELA U *SLUŠKINJINOJ PRIČI* (1985.)
MARGARET ATWOOD**

U svojoj knjizi *Dystopian Fiction East and West: Universe of Terror and Trial* (2001.), Erika Gottlieb iznosi teoriju „vječnog ženskog“ prema kojoj se ženski lik iščitava i ispisuje unutar distopijske književnosti prije svega kao protuteža dehumaniziranom svijetu protagonista. Prema Gottlieb, tematika „vječnog ženskog“ prisutna je kod Orwella, Huxleyja, i drugih distopijskih autora, u čijim djelima ženski lik najčešće zauzima pasivnu ulogu. U *Sluškinjinoj priči* militantna totalitaristička teokracija Gileada, uspostavljena na razrušenim temeljima nekadašnjih Sjedinjenih Američkih Država, uporište je rodne diskriminacije u kojoj su žene zarobljene unutar predodređenih uloga Sluškinja, Marti, Teta, i (Ekono)Supruga. Takva stratifikacija svraća pozornost na problematiku „drugosti“ koju Donna Haraway, u svom djelu *A Cyborg Manifesto* (1984), definira kao odjeljivanje pojedinaca unutar društva. U Gileadu do proizvodnja drugosti ne dolazi samo zbog promicanja rodnog esencijalizma koji normira dihotomiju muškarac-žena; s obzirom na to da je društveni položaj žena unutar Gileada predodređen plodnošću, žene se dijele na one „legalne“, inkubatore u službi reproduktivne ideologije, i one „nelegalne“ ili Nežene, poslone u kolonije gdje su osuđene na čišćenje radioaktivnog otpada do svoje smrti. Ovaj rad propituje rekonstruirati li Margaret Atwood kroz modeliranje protagonistkinje Fredove teoriju „vječnog ženskog“ – bori li se Fredova protiv dominacije gileadskog režima ili je pasivna žrtva njegove opresije? Drugim riječima, može li žensko tijelo povratiti autonomiju i tako postati mjesto otpora disciplinskim mehanizmima institucionalnog patrijarhata?

Ključne riječi: tijelo, Atwood, distopija, „vječno žensko“

**(RE)CONSTRUCTION OF A DYSTOPIAN PROTAGONIST: BODY
AUTONOMY IN THE MAID'S STORY (1985) BY MARGARET
ATWOOD**

In her book *Dystopian Fiction East and West: Universe of Terror and Trial* (2001), Erika Gottlieb introduces the theory of the “eternal feminine.” In her opinion, the female character is primarily perceived and written about as a counterpoint to

the dehumanized world of the protagonist. According to Gotteleib, the theme of the “eternal feminine” is present in Orwell, Huxley, and other dystopian authors (48), in whose works the female character most commonly assumes a passive role. In *The Handmaid’s Tale*, the militant totalitarian theocracy of Gilead, established upon the ruins of what used to be the United States of America, is the locus of gender discrimination which traps women under the preordained roles of Handmaids, Marthas, Aunts, and (Econo) Wives. Such stratification draws attention to the problematics of “otherness,” which Donna Haraway, in her work *A Cyborg Manifesto* (1984), defines as the separation of individuals within a society. In Gilead, othering does not only occur because of the perpetuation of gender essentialism that stabilizes the man/woman dichotomy; considering that fertility establishes the social status of women, they are divided into “legal” ones, incubators in the service of reproductive ideology, and the “illegal” ones, or Unwomen, sent to the colonies and sentenced to cleaning up radioactive waste until their death. This paper questions if Margaret Atwood reconstructs the theory of the „eternal feminine“ through the creation of the protagonist – does Offred fight the dominance of the Gileadian regime or is she a passive victim of its oppression? In other words, can the female body regain autonomy and become the site of resistance to the disciplinary mechanisms of institutional patriarchy?

Keywords: body, Atwood, dystopia, “eternal feminine“

TAMARA LABUDOVIĆ

Univerzitet Crne Gore

tamarap@ucg.ac.me

MODELOVANJE LIKOVA POD UTICAJEM GROTESKE U ROMANU GUBILIŠTE MIRKA KOVAČA

U radu ćemo izučavati funkciju groteske kao stilskog mehanizma u romanu *Gubilište* Mirka Kovača, jednog od najistaknutijih predstavnika crnogorske, odnosno jugoslovenske postmoderne. Kovač, objavljivanjem ovog, svog prvog romana, pravi raskid sa tradicionalnim književnim diskursom i izgrađuje osoben model pripovjednog teksta, utemeljen na nemimetičkom principu predstavljanja stvarnosti. Snažno ugrožavanje tradicionalnih narativnih obrazaca kao posljedicu donosi razrađivanje naracije na svim nivoima, a upravo to razgrađivanje dovodi do određenih stepena devijacije svih elemenata narativne strukture. Kako se u romanima Mirka Kovača iz priče ne stvara univerzum čija iskustvena osnova odgovara uobičajenom poretku stvari u realnom univerzumu, već iz tekstova izranja svijet izorkrenutosti i iščašenosti, možemo reći jedan apokaliptičan univerzum, u radu ćemo se baviti detekcijom aktivacije i načina djelovanja

grotesknog koda u romanu *Gubilište*, što kao posljedicu nosi prezentovanje specifične slike svijeta. Naše izučavanje biće usmjereno na dokazivanje uticaja grotesknog koda na modelovanje romanesknih junaka, koji poprimaju funkciju antijunaka, a uz njih i hronotopa, što proizvodi određen stepen devijacije tih elemenata narativne strukture.

Ključne riječi: postmoderna, groteska, književni lik, antijunak, hronotop.

MODELLING CHARACTERS UNDER THE INFLUENCE OF GROTESQUE IN THE NOVEL GUBILIŠTE BY MIRKO KOVAČ

In this paper, we will study the function of grotesque as a stylistic mechanism in the novel *Gubilište* by Mirko Kovač, one of the most prominent representatives of the Montenegrin and Yugoslav postmodern. With his first novel, Kovač breaks with the traditional literary discourse and builds a special model of narrative text based on the non-mimetic principle of presenting reality. The strong endangerment of traditional narrative patterns results in the decomposition of narration at all levels, and this decomposition leads to a certain degree of deviation of all elements from the narrative structure.

In Mirko Kovač's novels the story does not create a universe whose experience basis corresponds to the usual order of things in the real universe, but a twisted and deviant world emerges from the texts, we might say an apocalyptic universe. In this paper we will deal with the detection of activation and mode of the impact of grotesque code in the novel *Gubilište*, which, as a consequence, carries the presentation of a specific picture of the world. Our study will focus on proving the impact of grotesque code on modelling novel heroes who are taking on the function of anti-heroes, and with them a chronotope which produces a certain degree of deviation of these elements from the narrative structure.

Keywords: postmodern, grotesque, literary figure, antihero, chronotope

MAJA LASIĆ

Sveučilište u Mostaru (Bosna i Hercegovina)

maja.lasic73@gmail.com

METAMORFOZE LIKA UNUTAR EPOHA – OD EDIPA DO LEONA G.

Intencija je pokazati kako Krleža piše parodiju na “Kralja Edipa”. Komparacijom drama “Gospoda Glembajevi” i “Kralj Edip”, uočit će se slični modaliteti oblikovanja likova Edipa i Leona, ali i njihove oprečnosti. Primjerice, ono što je tragedija u Edipovom liku, kod Krleže postaje komedija.

Ključne riječi: lik, drama, komično, tragično

METAMORPHOSES OF THE CHARACTER WITHIN EPOCHS – FROM OEDIPUS TO LEON G.

The intention is to show that Krleža writes a parody of “Kralj Edip” (King Oedipus). Comparing the dramas “The Glembays” and “King Oedipus”, one will notice similar modalities of shaping the characters of Oedipus and Leon, as well as their opposites. For example, what is a tragedy in Oedipus’s character becomes a comedy in Krleža.

Keywords: character, drama, comic, tragic

MIRANDA LEVANAT-PERIČIĆ

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

mlevanat@unizd.hr

LUCIJA ŠVALJEK

lucija.svaljek95@gmail.com

LIK ČUDOVIŠNOG GURMANA I DESTRUKTIVNI PANTAGRUELIZAM U ROMANIMA AMÉLIE NOTHOMB

U prozi Amélie Nothomb učestalo se javlja semantički kompleks hrane, a u dvama romanima on je vezan uz likove gurmana ubojica – u njezinom prvom romanu *Higijena ubojice* (1992.) to je pisac Prétextat Tach, a zatim u subverziji bajke *Plavobradi* (2012.) lik don Elemiria Nibala y Milcara. Osim ljubavi prema hrani, gurmanski likovi Amélie Nothomb dijele tajanstveno

aristokratsko porijeklo, skriveni zločin, bizarne teorije o ženama, nedostatak empatije i ekstravagantan život u izolaciji. Prétextat Tach tako ne izlazi iz svog stana dvadeset i četiri godine, a don Elemirio Nibal y Milcar četrdeset godina ne napušta svoju palaču. Budući da se njihovo asocijalno ponašanje manifestira ili kroz njihove devijantne prehrambene navike ili kroz diskurs o hrani, u obama romanima razvija se specifična estetika odioznosti vezana upravo uz hranu i tijelo. Dok u romanu *Higijena ubojice* prevladavaju slike grotesknog tijela, jedenja, pjenja i pražnjenja, diskurs o hrani u romanu *Plavobradi* nadograđuje se temama iz filozofije, religije i kromatologije. No, budući da se gozbene slike u romanima ne javljaju u svrhu slavljenja života već njegove destrukcije, bahtinovsko načelo kako „gozba uvijek slavi pobjedu“ i poimanje gozbe kao pobjedonosnog obnavljanja tijela ovdje je izobličeno u svojevrsni destruktivni pantagruelizam. Stoga ćemo romane interpretirati u bahtinovskom ključu, kao primjere (izokrenute) menipske satire koja se gradi upravo na likovima gurmanskih ubojica, koji su kao gurmani nositelji „karnevalskog“ načela u romanima, no kao ubojice svoju privrženost životu izokreću u perverziju koja slavi smrt i (auto)destrukciju.

Ključne riječi: gurmanski lik, groteskno tijelo, lik ubojice, pantagruelizam, semantika hrane

THE CHARACTER OF A MONSTROUS GOURMET AND DESTRUCTIVE PANTAGRUELISM IN AMÉLIE NOTHOMB'S NOVELS

In Amélie Nothomb's fiction, the semantic complex of food appears frequently, and in two novels it is linked to the characters of gourmet – murderers. In her first novel *Hygiène de l'assassin* (1992) (*Hygiene and the Assassin*) it is writer Prétextat Tach, and then in the subversion of the fairy tale *Barbe bleue* (2012) (*Bluebeard*) it is Don Elemiri Nibala y Milcara. Along with love for food, the gourmet-characters of Amélie Nothomb share a mysterious aristocratic origin, hidden crime, bizarre theories about women, lack of empathy and extravagant life in seclusion. Thus, Prétextat Tach does not leave his apartment for twenty-four years, and Don Elemirio Nibal y Milcar does not leave his palace for forty years. As their anti-social behaviour manifests itself either through their deviant eating habits or through food discourse, the specific aesthetics of odium related precisely to food and the body develop in both novels. While in the novel *Hygiene and the Assassin*, images of a grotesque body, of eating, drinking and emptying are predominant, the discourse on food in the novel *Bluebeard* is further expanded by topics in philosophy, religion and chromatology. However, since banquet imagery in the novels does not appear to celebrate life but of its destruction, the Bakhtinian principle that “feast always celebrates victory” and the conception of a feast as a triumphant restoration of the body is here distorted into a kind of destructive pantagruelism. Therefore, we will interpret the novels in the Bakhtinian key as examples of (inverted) Menippean satire built precisely on the characters of gourmet-assassins. They, as gourmets, are carriers of the

“carnival” principle in novels, but as murderers, they turn their attachment to life into a perversion celebrating the death and (self) destruction.

Keywords: gourmet-character, grotesque body, the character of an assassin, pantagruelism, food semantics

SUZANA MARJANIĆ

Institut za etnologiju i folkloristiku Zagreb

suzana@ief.hr

**VELEBIT I PERIPATETIČKI TRANSŽANR – OD PETRA ZORANIĆA
DO EDE POPOVIĆA: OD LJUBAVNO-RATNOGA „BETEGA“
DO BOLESTI TIJELA**

U izlaganju ću promatrati Velebit kao mjesto peripatetičke književnosti s početnim naglaskom, naravno, na pastoralnom romanu *Planine* Petra Zoranića (napisanom 1536., objavljenom 1569.), u kojemu autor pored osobnih psihograma (književni lik kao sintetičan književni konstrukt) o konvencionalnom ljubavnom „betegu“ problematizira i opću situaciju u „rasutoj baščini“ (opasnost od Turaka i Mlečana). Za razliku od Zoranićeva imaginarnoga putovanja oblikovanoga kao alegorijski put spoznaje po velebitskim stazama, Edo Popović u svojoj transžanrovskoj knjizi *Priručnik za hodače* (2009.), 440 godina nakon Zoranićeva romana (da uvedemo nešto i simbolike), svojim zen-lutanjima Velebitom i životnim principom „dobrovoljnoga siromaštva“, a na tragu ekologijske matrice koju je ponudio Henry David Thoreau, jednako tako razotkriva sociograme ne samo „rasute baščine“ već i globalnoga svjetskoga poretka. Završno, zaustavit ću se i na knjigama i/ili putopisima na kojima je Edo Popović oblikovao svoj peripatetički transžanr u čije je oblikovanje krenuo iz iskustva dvostrukoga šoka – spoznaje vlastitoga oboljeloga tijela (dvije kronične bolesti). Riječ je o sljedećim autorima – Sergej Forenbacher, Miroslav Hirtz, Ivan Krajač, Božo Modrić, Josip Poljak, Ante Premužić, Ante Rukavina, Radivoj Simonović, Dane Vukušić, i prije svega knjiga *Velebit se nadvio nad more...: putopisni zapisi s planine Šime Balena*.

Ključne riječi: peripatetički transžanr, književni lik kao sintetičan književni konstrukt, književnost i terapija, Petar Zoranić, Edo Popović

**VELEBIT AND THE PERIPATETIC TRANS-GENRE - FROM PETAR
ZORANIĆ TO EDO POPOVIĆ: FROM THE ROMANTIC-WAR
“BETTEG” TO THE BODILY DISEASE**

The presentation will look at Velebit as a place of peripatetic literature with an initial emphasis, of course, on the pastoral novel *Planine* (Mountains) by Peter Zoranić (written in 1536, published in 1569). In this novel, the author, along with personal psychograms (a literary character as a synthetic literary construct), discusses the conventional love “betteg” also raises the problem of the general situation in the “rasuta baščina” –the strewn heritage (danger from the Turks and Venetians). Unlike Zoranić’s imaginary journey shaped as an allegorical journey of awareness along the Velebit paths, Edo Popović in his trans-genre book *Walkers’ Handbook* (2009), 440 years after Zoranić’s novel (to put in a bit of symbolism), with his Velebit Zen-wanderings and life principle of “voluntary poverty”, in the wake of the ecological matrix offered by Henry David Thoreau, also reveals the sociograms of not only the “strewn heritage” but also of the global world order.

Finally, we will talk about the books or travelogues upon which Edo Popović designed his peripatetic trans-genre, whose design began from his experience of double shock - the knowledge of his own aching body (two chronic diseases). These are the following authors - Sergei Forenbacher, Miroslav Hirtz, Ivan Krajač, Božo Modrić, Josip Poljak, Ante Premužić, Ante Rukavina, Radivoj Simonović, Dane Vukušić, and above all the book *Velebit se nadvio nad more.... putopisni zapisi s planine Šime Balena* -Velebit towers above the sea ...: travel writings from the mountain by Šime Balen (cf. Popović 2009: 88).

Keywords: peripatetic trans-genre, literary character as a synthetic literary construct, literature and therapy, Petar Zoranić, Edo Popović

ANELA MATELJAK POPIĆ
Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
amatelj@hrstud.hr

LIK ŽENE U PROPOVIJEDIMA FRA ĐURE RAPIĆA

U izlaganju je pozornost usmjerena na lik žene u propovijedima iz prve tiskane Rapićeve zbirke propovijedi *Svakomu po malo* (Pešta, 1762.). Rapić u propovijedima spominje starozavjetne i novozavjetne žene (npr. Judita, Jezabela, Dalila, Putifarova žena, Rebeka, Sara, Suzana, Betsabeja, Ana, majka proroka Samuela, Mandalina, Herodijada), svete (Katarina, Lidvina, Lucija, Triduana, Paula, Melanija), povijesne likove žena, kraljica (npr. Kleopatra, Blanka Kastiljska) i rijetko žene iz mitologije (Penelopa, Dafne). Na primjerima spomenutih žena fra Đuro je dao eksplicitnu pouku, upozoravao na grijehe vjernika sugerirajući potrebu njihova mijenjanja, pokazao koje vrline osobito cijeni (pokora, vjernost, djevičanska čistoća itd.). Nadalje, propovjednik je, također vodeći računa o moralno-didaktičnoj namjeni, u propovijedima donio podatke o ženama 18. stoljeća, djevojci, djevici, zaručnici, udanoj ženi, majci, udovici.

Ključne riječi: franjevac, Đuro Rapić, propovijedi, 18. stoljeće, žena

THE FIGURE OF WOMAN IN SERMONS OF FRANCISCAN ĐURO RAPIĆ

The presentation focuses on the figure of the woman in sermons from the first printed collection of sermons of Franciscan Đuro Rapić (1714-1785) entitled 'Svakomu po malo' (A Little Bit for Everyone) (Budapest, 1762). In his sermons Rapić mentions women from the Old Testament and New Testament (i.e. Judith, Jezebel, Delilah, Potiphar's wife, Rebecca, Sarah, Suzan, Betsabeah, Hannah, mother of Prophet Samuel, Mandaline, Herodias), saints (Catherine, Lidvina, Lucia, Triduana, Paula, Melania), queens (i.e. Cleopatra, Blanche of Castile) and rarely women from mythology (Penelope, Dafne). Through examples of these women, Rapić taught special lessons. He warned his parishioners about their sins and preached about virtues he particularly appreciated (covetousness, fidelity, virginal purity, and others). Furthermore, taking into account the moral and educational purpose of his sermons, Rapić also provided various information on 18th-century women and their roles as girls, virgins, fiancées, spouses, mothers, widows.

Keywords: Franciscan, Đuro Rapić, sermons, 18th century, woman

ANNAGIORGIA MIGLIORINI
Università Roma Tre (Italiya)
annagiorgia.migliorini@uniroma3.it

ANONYMITY AND AMORPHOUSNES: LOSS OF IDENTITY AND THE TRIUMPH OF MASSES IN ZABOLOTSKY'S *STOLBTSY*

In the late Twenties the socialist offensive could be clearly perceived in the newly formed USSR due to the October Revolution, World War I, Civil War, the short break of NEP and the First Five-Year Plan.

For several years the disputes between various groups and literary schools, which had enlivened the Twenties and were proof of certain freedom of artistic expression, hushed down by the draconian measures of the Thirties.

This presentation aims to point out how the historical circumstances when *Stolbtsy* (published in 1929) was written influenced the structure of Zabolotsky's phantasmagorical trip through a Leningrad full of vices.

The majestic, imposing and magnificent Saint Petersburg had completely disappeared and what the poet focuses on now are the squalid corners of the NEP and the First Five-Year Plan.

Traditional and classical main characters no longer exist and there is no room left for the development of the lyrical-I (except for some brief comments).

Therefore, Leningrad, with all its taverns, boulevards, canals, markets and stores, can be considered the actual protagonist of *Stolbtsy*. In this city men and women lose their human features and merge into crowds, flocks and masses. The residents of Zabolotsky's Leningrad are a mass of cheeky bourgeois men and women who are marked by poisoned souls and disfigured bodies.

Twenty-two poems of *Stolbtsy* do not consist of individual characters who act dynamically in the society they live in, but with an anonymous mass whose only feature is its amorphous nature. These men and women turn out to be soulless objects in asordid, squalid and grotesque urban scenery.

By focusing on the idea of the identity crisis, the main aim of this presentation is to provide an interpretation of the relationship between the fragmented and rotten consciousness of this world of "Ivanovs", lacking in soul, ideals and interests, and their society that crushes and represses them.

Keywords: Characters, amorphousness, anonymity, historical events

DIVNA MRDEŽA ANTONINA

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

divna_antonina@net.hr

**OTPOR PASTORALNOG LIKA TEKSTOLOŠKIM ZAVRZLAMAMA.
JEDAN PRIMJER REKONSTRUKCIJE OŠTEĆENA
RUKOPISA *FILIDE* ANTUNA BRATOSALJIĆA SASINA**

U hrvatskoj kazališnoj i književnoj povijesti tipiziranost likova pastoralne igre se podrazumijeva, a tipologija se oslanja na srodnost likova domaće scene s paletom likova sudionika renesansne kazališne scene preuzetih iz starijih slojeva komediografije i ekloge. Dubrovačka pastorala uvela je na scenu, pored idiličnih protagonista pastirske igre, i seljake iz dubrovačke okolice, članove zabrinute seoske zajednice – rodbinu i prijatelje u pratnji/potrazi za mladim pastinom/ženikom zabludjelim, uglavnom, za vilama. Oblikovala ih je pretežito na posudbi dijela protagonista iz rustikalnih farsi: komičkog *mariazza* i *mogliazza* iz farse padovanskog tipa. Njihovo funkcioniranje na liniji kreiranja paralelnih radnji mahom podrazumijeva ili djelovanje subverzivno supostavljeno diskurzu literarne idile ili pak oblikovanje kraćih komičkih *intermezza* kojima se rasterećuje emocijama natopljena scena, a u književnoj povijesti posljedično, uglavnom, podrazumijeva i posvemašnju međusobnu sličnost u iskazu, aktivnostima, pojavnosti i funkciji. U ovom će se radu demonstrirati, na primjeru problema u rekonstrukciji oštećenih lakuna u pastoralu *Filide* Antuna Bratosaljića Sasina, u kolikoj mjeri pogled na tipologiju likova može utjecati na razumijevanje vrste. Provjerit ćemo jesu li prilikom rekonstrukcije nejasnih i oštećenih rukopisa transkripcijska načela koja idu tragom samo jezičnih filoloških rješenja ujedno najbolja moguća te u kolikoj mjeri priređivač smije zanemariti mogućnosti kazališno-povijesnog čitanja rukopisa.

Ključne riječi: pastoralni lik, rani novi vijek, rustikalna komedija, *Filide*, Antun Bratosaljić Sasin.

**RESISTANCE OF THE PASTORAL CHARACTER TO
TEXTOLOGICAL RIGMAROLE. AN EXAMPLE OF THE
RECONSTRUCTION OF THE DAMAGED MANUSCRIPT OF *FILIDE*
BY ANTUN BRATOSALJIĆ SASIN**

In Croatian theatre and literary history, the typology of the characters of the pastoral play is implied. The typology relies on the affinity of characters of the domestic scene with a full spectrum of characters who were participants

in the Renaissance theatre scene taken over from the older layers of comedy and eclogue. Apart from the idyllic protagonists of the pastoral play, Dubrovnik pastorale also brought to the stage the villagers from the surrounding area, members of the worried rural community - relatives and friends accompanied by/ looking for a young shepherd /a self-deceived bridegroom, mostly for fairies. Dubrovnik pastorale designed them primarily by taking over part of the protagonists from rustic farces: the comic *mariazza* and *mogliazza* from a Paduan-type farce. Their functioning in the line of creating parallel actions, in most cases, implies either the activity of subversively juxtaposed discourse of literary idyll or the formation of shorter humorous *intermezzos*. In this way, the emotionally overwhelmed scene is relieved, and in literary history, consequently, generally implies a complete similarity in expression, activity, appearance and function. This paper will demonstrate, in the example of the reconstruction problem of the damaged lacunae in the pastoral work *Filide* by Antun Bratosaljić Sasin, to what extent the view of the typology of characters can influence the understanding of the genre. We will examine whether, when reconstructing obscure and damaged manuscripts, transcriptional principles that follow only linguistic, philological solutions are also the best possibility. We will also try to explain to what extent the editor may neglect the options of theatrical-historical reading of manuscripts.

Keywords: pastoral character, early modern age, rustic comedy, *Filide*, Antun Sasin.

ANDRIJANA NIKOLIĆ

Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje (Crna Gora)

friendlyhand@t-com.me

USAMLJENOST I OTUĐENOST JUNAKA - ANTIJUNAKA U ROMANU BRANIMIRA ŠĆEPANOVIĆA „USTA PUNA ZEMLJE“

Roman Branimira Šćepanovića „Usta puna zemlje“ djelo je koje se bavi egzistencijalno-psihološkim problemima savremenog čovjeka i njegovoga otuđenja. Roman započinje dvama naporednim pripovijednim tokovima. Iako su narativni tokovi na početku romana postavljeni bez ikakve međusobne uslovljenosti, tokom radnje, oni će postati međusobno zavisni i uslovljeni mislima, kretnjama i refleksijama protagonista romana. Dominantna tema romana je usamljenost, koja se osjeća iz piščevoga pripovijedanja, iz sloja simbola kojima obiluje kontekstualni sloj romana koji obogaćuje čitaočevu imaginaciju u oblikovanju sugerisanih asocijacija. Od Bjegunca (neimenovanog junaka na samom početku romana) pisac nadalje prikazuje izolovani svijet pojedinca aludirajući na kolektivno otuđenje. U svom otuđenom svijetu on će sam odrediti dio svoje sudbine, jer u drugom dijelu romana kafkijanski neće biti

svjestan krivice zbog koje je progonjen. Usamljenost nije tretirana psihološki ili metafizički, već se osjeća i nagonski uslovljen mehanizam progonjenog čovjeka koji osjeća besmisao egzistencije. U nesagledivoj situaciji u kojoj bolestan Bezimeni junak odlučuje tri posljednja mjeseca života provesti u rodnom zavičaju, odjednom postaje progonjeni antijunak. U odgonetavanju razloga otuđenosti pisac će nas frejdovski povesti u prve upamćene dane djetinjstva junaka-antijunaka i u njima pronaći razloge kasnijih anksioznih stanja. Kada se ustaljenim likovima u romanu: Bjugunac, narator i Jakov dodaju likovi čobana i šumara, ne dobija se novi smisao, ne odvaja se novi pripovjedački paralelni tok, naprotiv, stvaralački postupak se osamostaljuje, bogati se u svojoj horizontali, dok je u vertikali i dalje aktuelan sukob Bjugunca i hajkača. Uslovno postavljanje likova naspram Bezimenom i hajkačima dovešće do zaključka da je život varka koju gledamo u ogledalu, te da je besmisao poveznica ovog i svijeta koji se reflektuje iz ogledala, odnosno svijesti.

Ključne riječi: otuđenje, egzistencija, Bezimeni, progonitelji, progonjeni

LONELINESS AND ALIENATION OF THE ANTI-HERO IN BRANIMIR ŠĆEPANOVIĆ'S NOVEL "USTA PUNA ZEMLJE" (MOUTH FULL OF EARTH)

Branimir Šćepanović's novel "Usta puna zemlje" (Mouth Full of Earth) is a work which deals with existential and psychological problems of modern man and his alienation. The novel begins with two successive narrative streams. Although the narrative streams at the beginning of the novel are set without being mutually conditioned, as the story unfolds, they will become interdependent and conditioned by the thoughts, movements and reflections of the protagonists of the novel. The dominant theme of the novel is loneliness, which is felt from the writer's narrative, from the layer of symbols that are plentiful in the contextual layer of the novel and which enriches the reader's imagination in shaping the suggested associations. From the Fugitive (an unnamed hero at the very beginning of the novel), the writer further portrays a seclusive world of the individual, alluding to collective alienation. In his alienated world, he will determine for himself part of his fate, because in the second part of the novel, in the Kafkian manner, he will not be aware of the guilt for which he was persecuted. Loneliness is not treated psychologically or metaphysically, but the instinctively driven mechanism of a persecuted person who feels the meaninglessness of existence is also felt. In the immeasurable situation where the ill Nameless Hero decides to spend the last three months of his life in his native land, he suddenly becomes a persecuted anti-hero. In figuring out the reasons for the alienation, the writer will take us, in the Freudian manner, to the first childhood memories of the hero- anti-hero and detect the reasons for the later anxieties. When, to the established characters of the novel, the Fugitive, narrator and Jakov, we add

the figures of the shepperd and forest keeper, a new, parallel narrative stream is not separated. On the contrary, the creative procedure becomes independent, enriches itself in its horizontal, while in the vertical line the conflict between the Fugitive and the persecuters is still ongoing. The conditional placement of the characters against the Nameless and the persecuters will lead to the conclusion that life is an illusion that we look at in the mirror, and that the meaninglessness is a link between this and the world reflected from the mirror, i.e. consciousness.

Keywords: alienation, existence, Nameless, persecuters, persecuted

MIRNA SINDIČIĆ SABLJO

Odjel za francuske i frankofonske studije

Sveučilište u Zadru

msindici@unizd.hr

LIKOVNI REZONER U OSAMNAESTOSTOLJETNIM DUBROVAČKIM PRERADBAMA MOLIÈREOVIH KOMEDIJA

Među sporednim likovima u Molièreovim komedijama književna kritika u zasebnu skupinu izdvaja likove rezonera (*les raisonneurs*), koje Molière ne baštini iz antičke, srednjovjekovne ili renesanse komediografije. Rezoner je lik koji zastupa valjanu prosudbu, afirmira vrijednosti oko kojih postoji društveni konsenzus i daje dobronamjerne, ali beskorisne savjete glavnom liku koji je obuzet ludilom i izvrnut poruzi. Utjelovljenje je sedamnaestostoljetnoga francuskoga društvenoga ideala čestitog čovjeka (*l'honnête homme*). U skupinu rezonera uvršteno je šest likova iz Molièreovih komedija: Ariste (*Škola za muževe*), Chrysalde (*Škola za žene*), Philinte (*Mizantrop*), Cléante (*Tartuffe*), Ariste (*Učene žene*) i Béralde (*Umišljeni bolesnik*). Namjera je ovog rada analizirati likove rezonera u dubrovačkim osamnaestostoljetnim preradbama Molièreovih komedija. Analiza, koja će se temeljiti na kontrastivnom čitanju Molièreovih komedija i dubrovačkih preradbi, usmjerit će se na ono što sudubrovački priređivači prepoznali, usvojili i prisvojili iz Molièreovih dramskih tekstova, a ne na mjesta na kojima je došlo do, većeg ili manjeg, udaljevanja od izvornika. Cilj je analize utvrditi je li u preradbama zadržana ista funkcija likova rezonera, njihova uloga u dramskoj radnji, osnovne individualne crte likova, kao i odlike koje ih čine utjelovljenjem čestitosti. U analizu će biti uključeni sljedeći likovi: Gabro iz *Nauka od mužov*, Frano iz *Tarta* i Frano iz *Nemoćnika u pameti*.

Ključne riječi: čestitost, frančezarije, Molière, preradbe, rezoner

CHARACTERS OF REASONERS IN THE 18TH CENTURY DUBROVNIK RE-MAKES OF MOLIÈRE COMEDIES

Raisonneurs are secondary characters in Molière's comedies which Molière does not inherit from the ancient, medieval or Renaissance comedy. They are his original creation. *Raisonneur* is a figure representing a valid judgment, affirming values for which there is a social consensus and which offers goodwill, but useless advice, to the main character. He is the embodiment of the 17th-century French social ideal of *l'honnête homme*. There are six *raisonneurs* in Molière's comedies: Ariste (*School for Husbands*), Chrysalde (*School for Wives*), Philinte (*The Miser*), Cléante (*Tartuffe*), Ariste (*The Learned Ladies*) and Béralde (*The Imaginary Invalid*).

This paper aims to analyse the characters of the *raisonneurs* in Dubrovnik's eighteenth-century adaptations of Molière comedies. The analysis, based on the comparative reading of Molière's comedies and adaptations made in Dubrovnik, will focus on what was adopted and taken from Molière's dramatic texts by the re-make writers. The goal of the analysis is to determine whether the same function of the characters, their role in the plot, the basic individual lines of characters, as well as the characteristics which make them the incarnation of *honnêteté* are retained in the adaptations. The analysis will include the following characters: Gabro (*Naukodmužov*), Frano (*Tarto*) and Frano (*Nemoćnik u pameti*).

Keywords: *Honnêteté*, Molière, adaptation, *raisonneur*

TEUTA SERREQI JURIĆ

Odjel za klasičnu filologiju

Sveučilište u Zadru

tserreqi@unizd.hr

STILSKA SREDSTVA U FUNKCIJI OBLIKOVANJA LIKA IDEALNOG BIZANTSKOG VLADARA U PORFIROGENETOVOJ *VITA BASILII*

U sklopu literarnog korpusa bizantskog cara Konstantina VII. Porfirogeneta (905. – 959.), koji je hrvatskoj znanstvenoj javnosti najpoznatiji po spisu *De administrando imperio*, glavnom vrelu za proučavanje najranije hrvatske povijesti, sačuvan je i spis *Vita Basilii*, napisan u čast Porfirogenetova djeda Bazilija I. (867. – 886.). Radi se zapravo o vrsti pohvalnoga govora (βασιλικὸς λόγος) u kojem se Porfirogenetov djed veliča kao utemeljitelj makedonske dinastije, čiji je pripadnik bio i sam Porfirogenet, a čini se kako je glavna namjera djela bila očistiti Bazilija od krivnje za ubojstvo njegova prethodnika

na prijestolju, cara Mihaela III. (842. – 867.), te Mihaelova ujaka cezara Barde, što je zasigurno ubrzalo Bazilijev dolazak na vlast. Poput svakog bizantskog cara, Bazilije je morao utjelovljivati vrline kao što su razboritost, pravednost, milosrđe i pobožnost, te biti uspješan u svim segmentima svoga djelovanja, od ratnih podviga i političkog angažmana sve do građevinskih pothvata i misije širenja kršćanstva. Bazilije, pozitivni lik ovoga djela, upravo je takvim i prikazan, dok mu je kao negativni lik suprotstavljen njegov prethodnik Mihael III. Pritom se čini da je Porfirogenet, kombinirajući Bazilijevu pohvalu (*epainos*) s Mihaelovom pokudom (*psogosom*), Mihaela prikazao u mnogo lošijem svjetlu nego što povijest svjedoči, istovremeno pripisujući Baziliju isključivo pozitivne osobine te ublažavajući negativne okolnosti pod kojima je došao na vlast. U ovom će izlaganju biti riječi o tome na koji se način autor ovog spisa poslužio stilskim figurama i tropima kako bi svog djeda, unatoč nemoralnim događajima koji su popratili njegov uspon na prijestolje, prikazao kao dobrog kršćanskog cara te spasitelja Bizantskog carstva nakon loše Mihaelove vladavine. Ključne riječi: Konstantin VII. Porfirogenet, Vita Basilii, Bazilije I., stilske figure i tropi

STYLISTIC FIGURES IN THE FUNCTION OF SHAPING AN IDEAL BYZANTINE RULER IN PORPHYROGENITUS'S VITA BASILII

Within the literary corpus of the Byzantine emperor Constantine VII. Porphyrogenitus (905-959), who is best known to the Croatian scientific community for the work *De administrando imperio*, the primary source for the study of the earliest Croatian history, there is also a piece of writing *Vita Basilii*, written in honour of Porphyrogenitus's grandfather Basilius I. (867-886). It is, in fact, a type of commendation speech (*βασιλικὸς λόγος*), in which Porphyrogenitus's grandfather is praised as the founder of the Macedonian dynasty, of which Porphyrogenitus himself was a member.

The primary intent of the work seems to have been Basilius's acquittal of murdering his predecessor on the throne, Emperor Michael III. (842-867) also, Michael's uncle Caesar Barda, which undoubtedly hastened Basilius's coming to power.

Like every Byzantine emperor, Basilius had to embody virtues such as prudence, righteousness, mercy and piety, and be successful in all segments of his activity, from war feats and political engagement to the construction ventures and mission of spreading Christianity. Basilius, the positive character of this work, is as he is portrayed, while his predecessor, Mihael III, opposes him as a negative character. In doing so, Porphyrogenitus, combining Basilius's praise (*epainos*) with Mihael's reproach (*psogos*), seems to portray Mihael in a much worse light than history testifies, while attributing Basilius exclusively positive qualities

and mitigating the adverse circumstances under which he came to power. This presentation will discuss how the author of this work used stylistic figures and tropes to portray his grandfather, despite the immoral events that accompanied his ascension to the throne, as a good Christian emperor and saviour of the Byzantine Empire after the weak reign of Mihael.

Keywords: Constantine VII. Porphyrogenitus, *Vita Basilii*, Basilius I., stylistic figures and tropes

DEAN SLAVIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

dean.slavic@gmail.com

**INTERPRETACIJA I METODIČKI PRISTUP BIBLIZMIMA U *PJESMI STAROGA MORNARA* S.T. COLERIDGEA –
S POSEBNIM OSVRTOM NA OBILJEŽJA GLAVNOGA LIKA**

Coleridgeova poema puna je izravnih biblizama, no glavni je lik posebno oblikovan ključnim mjestima grijeha i oprosta što su podudarna s pojavom i ubojstvom albatrosa, starca ispovjednika te riječima tvorbeno povezanima s riječju *cross*. Prilog ispituje i odnos spasa subjekta s pojavama označenima kao *things*. Moć lika specifična je zbog činjenica da doista više trpi nego što djeluje (Wordsworth; Frye), ali je s druge strane moć uvjeravanja drugih osoba pomoću svoje pripovijesti nedvojbena. Ispitani su i romantičarski elementi u tekstu te su predloženi metodički postupci za nastavu hrvatskoga jezika.

Ključne riječi: Pjesma staroga mornara, glavni lik, biblizmi, moć, romantizam, jezik, metodički pristup

**INTERPRETATION AND THE METHODOICAL APPROACH TO
BIBLISMS IN THE RIME OF ANCIENT MARINER BY SAMUEL T.
COLERIDGE-WITH A SPECIAL COMMENT ON THE FEATURES OF
THE MAIN CHARACTER**

Coleridge's poem is full of straightforward Biblisms, but the main character is specially shaped by the critical points of sin and forgiveness which coincide with the appearance and killing of an albatross, an old confessor, and words

whose formation is related to the word *cross*. The paper also examines the relationship of the salvation of the subject with the phenomena designated as *things*. The power of the character is specific because he suffers more than he acts (Wordsworth; Frye), but on the other hand, the power to persuade others through his narrative is unmistakable. Romantic elements in the text were also examined, and methodical procedures for teaching Croatian were proposed.

Keywords: *The Rime of Ancient Mariner*, the main character, Biblisms, power, romanticism, language, methodical approach

IVONA SMOLČIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

ivsmolcic@ffzg.hr

LIK I LIČNOST U ROMANU *DVA SVIJETA* VJENCESLAVA NOVAKA

Vjenceslav Novak (1859. – 1905.) jedno je od središnjih imena hrvatske realistične romaneskne produkcije. U svojim je djelima prikazao sve patnje hrvatskoga devetnaestostoljetnog čovjeka te izrazito oštro kritizirao društvenu polariziranost. Osobito je značajan njegov roman o umjetnosti *Dva svijeta* (1901.) u kontekstu je kojega kritika složna da dijelom prikazuje autorovu biografiju. Djelo u fokus postavlja aktera koji se svojom individualnošću umjetnika ne uklapa u kulturološki klimaks društva. U skladu s tim, figura je umjetnika sagleđavana kroz njegov bivalentan robovski položaj – s jedne strane u odnosu s društvom, s druge u odnosu s glazbom. Lik je instanca koju je unutar djela moguće pratiti tijekom njegova fabularnoga razvitka. Pritom ga se u svakome segmentu određuje dotad danim obilježjima. Cilj je ovoga rada, po uzoru na studiju Gaje Peleša, akcentuirati lik i ličnost glavnoga protagonista, kao cjelovite znakove. Dekontekstualizacijom lika kao subjekta nastojat će se ukazati na njegovu neliterarnu dimenziju. Time postaje činjenicom izvantekstualne stvarnosti, što čini uvjet njegova promatranja u svjetlu autorove osobe. Za analizu ovoga romana i za postavljenje modela muškoga lika poslužila je literarna građa Gaje Peleša (*Iščitavanje značenja*), Miroslava Šicela (*Povijest hrvatske književnosti*), Dubravke Oraić Tolić (*Muška moderna i ženska postmoderna*), kao i ostalih autora koji su problematizirali o likovima u (hrvatskim)pripovjednim tekstovima.

Ključne riječi: realizam, lik, ličnost, značenje, identitet

CHARACTER AND PERSONALITY IN THE NOVEL *DVA SVIJETA* BY VJENCESLAV NOVAK

Vjenceslav Novak (1859 – 1905) is one of the leading names of Croatian Realism period. In his works, he portrayed all the suffering of the Croatian 19th-century man and criticized the social dichotomies in an extremely harsh manner. *Dva svijeta* / *The Two Worlds* (1991), is a novel about art. Critics agree that the book is significant and is in part the writer's autobiography. The main character with his artistic individuality does not feel accepted in the cultural climate of the society of the time. Accordingly, the artist's figure is observed through his bivalent enslaved position – simultaneously interacting with the community on the one and music on the other hand. The character is an instance which is possible to keep up with during his fabulary development. In the process, in every segment, he determined by the characteristics given previously. The aim of this essay, on the model of Gajo Pelešić study, is to accentuate the character and the person of the protagonist as whole symbols. Deconstruction of the character as a subject will serve to point out his non-literary dimension. Thus he becomes a fact of an extra-contextual reality which is the condition for observing him in the light of the author's persona. The analysis of this novel and depiction of the male character uses the material from Gajo Pelešić's work, as well as Miroslav Šicel's *Povijest hrvatske književnosti* (History of Croatian Literature), Dubravka Oraić Tolić's *Muška moderna i ženska postmoderna* (The Male Modern and the Female Postmodern) and the works of some other authors who wrote about characters in Croatian narrative texts.

Keywords: realism, character, personality, meaning, identity

TATJANA STUPIN

Ekonomsko-birotehnička i trgovačka škola Zadar

tstupinl@alnet.hr

ARSEN TOPLAK – PROTOAVANGARDNI ANTIJUNAK ILI KNJIŽEVNI LIK KOJI AUTORU ODUZIMA IDENTITET

Iako Arsen Toplak, središnji književni lik romana *Isušena kaljuža* hrvatskoga književnika Janka Polića Kamova, nadilazi konvencije zadane žanrom, transformirajući se od protoavangardnog antijunaka do apsurdnog autodestruktivca, njegov je identitet proizvoljna autorova odluka kojom se tvorac lika potpisom poistovjećuje s njim samim. Dok je prvi dio romana *Isušena kaljuža* pod naslovom „Na dnu“ sa svojim dvama dijelovima pisan u

trećem licu jednine, drugi i treći dio romana, „U šir“ i „U vis“, preobražavaju se u solilokvijsku intimnu, ispovjednu modernu prozu pisanu u prvom licu jednine koja antitetički okončava uskličnim oksimoronom da glavni lik jest odnosno nije to što jest. Toplak je finalno apsurdno zanijekao svoj literarni identitet, a Kamov ga je potpisao na koncu djela preobražavajući ga kao svojevrsnoga autora ovog hrvatskog i europskog protoavangardnog romana. Slijedeći Gadamerove hermeneutičke eksplikacije o fenomenu estetike genija i genijalnosti u kontekstu iskustva umjetnosti, pri čemu Hans-Georg Gadamer u djelu *Istina i metoda* pojašnjava da genijalnosti stvaranja odgovara genijalnost razumijevanja, vrijedno je zamijetiti i njegovo pojašnjenje fenomena preobrazbe koja svoje pravo dovršenje ima u umjetnosti. Ukoliko je istinito, kako drži Gadamer, da umjetnik, književnik, misleća svijest ne treba izričito znati što njegovo djelo znači i kazuje, onda se ono u kontinuitetu svoga smisla stapa sa stvarnim svijetom od kojega se ne može osloboditi. Estetski bitak Kamovljeva romana *Isušena kaljuža* emanirao je do višeznačnih odnosa, među kojima je Kamov začudno transformiran u romanesknog antijunaka Arsena Toplaka. Istodobno, Arsen Toplak, parafrazirajući Mihaila Bahtina iz djela *O romanu*, književni je lik iznad svoje sudbine, odnosno ispod svoje ljudskosti, a koji se ostvaruje u formalno-sadržajnoj orijentaciji autora, pri čemu nužno dolazi do nepodudaranja čovjeka sa samim sobom.

Ključne riječi: Hans-Georg Gadamer, identitet, Janko Polić Kamov, protoavangardni roman, Arsen Toplak

ARSEN TOPLAK – A PROTO AVANT-GARDE ANTIHERO OR A LITERARY CHARACTER WHO TAKES AWAY THE AUTHOR’S IDENTITY

Arsen Toplak, the central character of the novel *Isušena kaljuža* (The Dried Up Mire) that was written by the Croatian writer Janko Polić Kamov, transcends the conventions set by the genre, transforming himself from a proto avant-garde antihero into an absurd self-destructive one. Still, his identity amounts to the author’s arbitrary decision by way of which the creator of the character identifies through his signature with the character himself. While the first part of *Isušena kaljuža*, entitled ‘At the bottom’ and made up of two parts, is written in the third person singular, the second and third part of the novel, “Into the width” and “Into the height”, transform into a soliloquy-like, intimate, confessional modern prose written in the first person singular which antithetically concludes with an exclamatory oxymoron stating that the main character is and is not what he is. Ultimately Toplak absurdly negated his literary identity while Kamov put his signature at the end of the work transforming him into a kind of author of this Croatian and European proto avant-garde novel.

Adhering to Gadamer's hermeneutic explication of the phenomenon of the genius and its attendant attributes within the context of experiencing art, in which Hans-Georg Gadamer in the book *Truth and Method* explains that the genius of creation corresponds to the genius of understanding, it is worthwhile noting his explication of the phenomenon of transformation which has its true fulfillment in the realm of art.

If it is true as Gadamer maintains that the artist, writer, the thinking consciousness do not have to explicitly know what their work means and says, then that work, in the continuity of its meaning, conjoins with the real world from which it cannot stand free. The aesthetic essence of Kamov's novel *Isušena kaljuža* has emanated multifaceted relations, amongst which Kamov has been wondrously transformed into the novelistic antihero Arsen Toplak.

At the same time, Arsen Toplak, to paraphrase Mikhail Bakhtin in *On the Novel*, is a literary character above his destiny or, put otherwise, below his humanity, who is realized in the author's formal-content orientation which necessarily leads to the disparity of man with himself.

Keywords: Hans-Georg Gadamer, identity, Janko Polić Kamov, proto avant-garde novel, Toplak Arsen

MIRELA ŠUŠIĆ

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

msusic@unizd.hr

URBANI ŽENSKI LIKOVI U BOŽIĆEVIM KURLANSKIM ROMANIMA

U Božićevim kurlanskim romanima postoji stroga dihotomija podjele ženskih likova na urbane i ruralne. Ova dihotomija uvjetuje različitu strukturu ženskog lika koja se bitno mijenja kada se prostor romana premješta iz ruralne kurlanske u urbanu sinjsku sredinu. Strukturnu promjenu ženskog lika prati i bitna funkcionalna promjena ženskog karaktera. Uspjelost karakterizacije ženskih urbanih likova u Božićevim kurlanskim romanima doticana je tek usput, u svrhu interpretacije ostalih strukturnih elementa romana ili pak Božićeve poetike, a spominjani su kao stereotipni i konvencionalni. Međutim, Božićevi urbani ženski likovi poput Ade Zrnićeve, Lize Mladar, Bistre Ropočove i Pere Berlešine, na koje je usmjereno proučavanje u ovom radu, izgrađene su, štoviše zaokružene osobnosti koje djeluju autonomno kao samostalne ličnosti upravo zahvaljujući umješnim Božićevim književnim postupcima u oblikovanju karaktera. Iako je

ova skupina ženskih likova određena urbanim planom, izraz su malograđanske, provincijalne sredine okovane tradicionalno-patrijarhalnim okvirom. Božić ulazi u emocionalno-psihološki svijet, imaginativne, etičke, vjerske, socijalne i druge predjele junakinja, a naratološkim postupcima kojima kreira ženski lik u svom pripovjednom univerzumu zapravo odgovara na ključna egzistencijalna pitanja.

Ključne riječi: ženski lik, karakterizacija, urbano, ruralno

URBAN FEMALE CHARACTERS IN BOŽIĆ'S KURLANI NOVELS

There is a strict dichotomy in the Božić's Kurlani novels of the division of female characters into urban and rural. This dichotomy conditions a different structure of the female figure, which changes significantly when the space of the novel moves from rural Kurlani to urban Sinj. The structural change of the female character is also accompanied by an essential functional evolution of the female figure. The success of the characterization of urban female characters in Božić's novels of Kurlani was touched upon only incidentally so that he might interpret the other structural elements of the novel or Božić's poetics, and these characters were referred to as stereotypical and conventional. However, Božić's urban female characters such as Ada Zrnić, Liza Mladar, Bistra Ropočova and Pera Berlešina, on whom the study focuses, are mature, moreover, complete personalities. They act autonomously as independent individuals precisely thanks to Božić's skilful literary processes in shaping a character. Although the urban plan determines this group of female characters, they are an expression of a petty-bourgeois, provincial surroundings chained by a traditional patriarchal framework. Božić enters an emotional-psychological world, the imaginative, ethical, religious, social, and other realms of his heroines, and with the narratological processes which he uses to create the female character in his narrative universe, he answers, in fact, the vital existential questions.

Keywords: female character, characterization, urban, rural

MARIJANA TERIĆ

Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje (Crna Gora)

marijana.teric@yahoo.com

„GROTESKA KAO KNJIŽEVNI POSTUPAK U OBLIKOVANJU LIKOVA BULATOVIĆEVE PROZE (ĐAVOLI DOLAZE)“

U radu autorka sagledava prozno djelo jednoga od najznačajnijih crnogorskih autora druge polovine 20. vijeka Miodraga Bulatovića, koji je ostao poznat po svom nadimku Bule. Kao moderni pisac jugoslovenske književnosti, Miodrag Bulatović pravi otklon na tradicionalne pripovjedne postupke u težnji da narativne konvencije osvježi elementima fantastike i groteske kojima oneobičava svijet književnog teksta. Bulatovićeva proza pravi zaokret u novo, neistraženo polje oniričko-fantastičke građe, imaginarnih svjetova, što ukazuje na modernost autorovog postupka. Sagledavanjem slike svijeta u zbirci pripovjedaka *Đavoli dolaze* ukazaćemo na groteskno modelovane junake Bulatovićeve poetike. Objasnićemo postupak groteske i njegovu funkciju u prikazivanju junakakoje čini podivljali i suludi ljudi, ljudi niskih strasti i nagona, antiheroji, negativni junaci, nosioci mračnih i demonskih sila, buntovnici i „bijedni ljudi“. Prepoznatljiv po svom rušilačkom principu, snažnoj ekspresiji, demistifikaciji i poremećenoj ravnoteži svijeta, o Bulatoviću je pisano kao autoru koji je uveo đavole u književnost i izgradio dijabolični prostor koji naseljavaju nakazni demoni, fantastično-groteskni likovi, fantazme, apokaliptične životinje, što potvrđuje postojanje antisvijeta kojim je Bulatović pomjerao granice svog književnog senzibiliteta. Na kraju, dolazimo do zaključka da je riječ o autoru koji je svojim proznim djelom izgradio osobeni svijet svojih fantazmagoričnih vizija i modelovao junake koji su istovremeno karnevalski, groteskni i tragični, ali i neobični, zbog čega kritičari smatraju da je Bulatović „tim karikaturalnim sablastima anticipirao i prizvao heroja naše „današnjice“. U tom kontestu, književni lik nije dat kao protagonist, već junak bez identiteta, koji zajedno sa ostalim junacima postaje nosilac jednog poremećenog i naopakog univerzuma dovedenog do ivice pakla.

Ključne riječi: đavoli, fantastika, negativni junak, degradacija čovjeka, groteska

„GROTESQUE AS A LITERARY PROCEDURE IN SHAPING THE CHARACTERS OF BULATOVIĆ'S PROSE“ (*ĐAVOLI DOLAZE*)“ THE DEVILS ARE COMING

The author examines the prose work of one of the most significant Montenegrin authors of the second half of the 20th century, Miodrag Bulatović, who remained known by his nickname Bula. As a modern writer of Yugoslav literature, Miodrag Bulatović tends to turn away from traditional narrative practices in an effort to refresh narrative conventions with elements of fiction and grotesque that defy the world of a literary text. Bulatović's prose takes a turn into a new, uncharted territory of oniristic-fantasy material, imaginary worlds, which points to the modernity of the author's procedure.

Looking at the image of the world in the collection of short stories *Đavoli dolaze* The Devils Are Coming, we will point to the grotesquely modelled heroes of Bulatović's poetics. We will explain the process of the grotesque and its function in portraying the heroes of the wild and insane people, people of base passions and instincts, anti-heroes, negative heroes, carriers of dark and demonic forces, rebels and "miserable people". Recognized for his destructive principle, powerful expression, demystification and disturbed balance of the world, Bulatović was written about as an author who introduced devils into literature and built a diabolical space inhabited by freak demons, fantastically-grotesque characters, phantasms, apocalyptic animals, which confirms the existence of an anti-world by which Bulatović pushed the boundaries of his literary sensibility.

Finally, we come to the conclusion that this is an author who, through his fiction, built a quaint world of his phantasmagoric visions and modelled the heroes who are at the same time carnival, grotesque and tragic, but also unusual, which is why critics believe that Bulatović "with these caricature ghosts anticipated and prayed for the hero of our "present day." In this context, the literary character does not appear as the protagonist. Instead, he is a hero without identity, who along with the other heroes becomes the carrier of a disturbed and upside-down universe brought to the brink of hell.

Keywords: devils, fiction, negative hero, human degradation, grotesque

IVAN TROJAN

Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

itrojan@ffos.hr

**PERSONIFICIRANJE I UGROŽENI IDENTITET LIKA U
DRAMAMA DAVORA ŠPIŠIĆA
(ALABAMA, CRNI KRUH, ČUVAR SRCA, TIHE NOĆI)**

Reduciranje individualizacije dramskih likova, apstrahiranje i personifikacija u recentnom dramskom pismu Davora Špišića veristički utopljenom u zbilju u funkciji su predočivanja uzroka i posljedica balkanskih posttranzicijskih tegoba koje su uslijed temeljnog tematskog okvira suvremene hrvatske drame postale svojevrsni sustav alegorijske paradigme. Pri tom se može očekivati nemogućnost razlikovanja pojedinih dramskih likova, njihovo cijepanje ili sjedinjavanje – identitetna ugroženost – tegobnom zbiljom uvjetovana.

Ključne riječi: Davor Špišić, Alabama, Crni kruh, Čuvar srca, Tihe noći, ugroženost identiteta, personifikacija

**PERSONIFICATION AND IMPERILLED IDENTITY OF THE
CHARACTER IN DAVOR ŠPIŠIĆ'S PLAYS (ALABAMA, CRNI KRUH,
ČUVAR SRCA, TIHE NOĆI)**

The diminished individualization in dramatic characters, abstraction and personification in the recent dramatic writing of Davor Špišić, which is genuinely immersed in reality, are in the function of presenting the causes and consequences of Balkan post-transitional difficulties. Due to the fundamental thematic framework of contemporary Croatian drama, these difficulties have become a system of allegorical paradigm. In the process, the inability to distinguish between individual dramatic characters, their rift or reunification - an identity threat - is conditioned by the painful reality.

Keywords: Davor Špišić, *Alabama*, *Brown Bread*, *The Heart Custodian*, *Silent Nights*, imperilled identity, personification

MARIJAN TUCAKOVIĆ

Glazbeno učilište „Elly Bašić“

marijan.tucakovic@gmail.com

USUD PIJANIZMA: PIJANIZAM U KNJIŽEVNOSTI, KNJIŽEVNOST O PIJANIZMU

Odnos književnosti i zbilje te uloga književnosti u službi obrazovanja i mnogih učenja prepoznatisu i istraženi iz perspektive pijanističkog čitanja književnosti. Prisutnost sviranja klavira u književnim djelima (pijanizam u književnosti), kao i razmatranja o pijanizmu (književnost o pijanizmu), povezani su i dovedeni u odnos s književnom teorijom i komparatistikom. Čitanjem djela *Ponos i predrasude* (1813.) Jane Austen, *Jane Eyre* (1847.) Charlotte Brontë, *Pijanistica* (1983.) Elfriede Jelinek i *Gubitnik* (1983.) Thomasa Bernharda istražuju se i oslušuju književna djela kroz prizmu intermedijalnosti, čime se njihova vrijednost iznova potvrđuje i ističe dodatni smisao. Uz objašnjenje terminologije naslova rada, navode se primjeri iz književnih djela romantizma, realizma i postmodernizma (današnjih dana), koja s jedne strane osvjetljuju pijanizam iz perspektive društvene razonode, a s druge iz perspektive profesije. Problematika je izložena dio po dio, raščlanjena prema principima komparativne metode, argumentirana i potkrijepljena navođenjem znanstvenih činjenica, citatima publikacija eminentnih autora poput Milivoja Solara, Viktora Žmegača i Miroslava Bekera te navodima primjera iz djela samih autora/ica romana. Ovaj rad dakle proučava književna djela koja se bave razmišljanjima o glazbi, i to pijanizmom kao specifičnom pojavom u reproduktivnoj glazbenoj umjetnosti. U navedenim djelima pijanizam i sviranje klavira predstavljaju medij koji ima vrlo rastezljivu ulogu, od (nazovi)sporedne s prizorima i epizodama koji se vrte oko klavira i sviranja, do glavne teme romana u kojima su središnji likovi pijanisti/ice. Iz svega navedenog jasno je da pijanizam inspirira književnike/ice te je iz njihovih razmišljanja moguće iščitati pogled na pijanizam iz druge perspektive. Književnost ipak s odmakom gleda na pijanizam koji, čini se upravo zbog te distance, može sagledati na način koji pijanizmu i pijanistima daje koristan uvid u sebe same, uvid u vlastiti *usud*.

Ključne riječi: književnost, pijanizam, književne teorije, interdisciplinarnost, intermedijalnost

THE FATE OF PIANISM: PIANISM IN LITERATURE, LITERATURE IN PIANISM

This paper acknowledges the relationship(s) between literature and reality, as well as the educational role of literature. Research has been done from the pianist-response perspective, upon a reading of four brilliant novels. The analysis of *Pride and Prejudice* (J. Austen), *Jane Eyre* (Ch. Brontë), *The Piano*

Teacher (E. Jelinek) and The Loser (T. Bernhard), has been conducted through literary theory, using comparative methods and techniques. The piano and piano playing presented in the novels mentioned above have been explained as pianism in literature, while writers' thoughts, understandings and perception of pianism have been defined as literature about pianism. Interdisciplinarity and intermediateness presented in this paper, have once again confirmed the importance of new readings of already well-known and established bestsellers. New reading presents clear benefits, both for pianism and literature.

Keywords: piano, piano playing, literature, literary theory, interdisciplinarity, intermediateness

ADRIJANA VIDIĆ

Odjel za rusistiku
Sveučilište u Zadru
avidic@unizd.hr

CHARLOTTA IVANOVNA, GUVERNANTA

Charlotta Ivanovna iz *Višnjika*, posljednje Čehovljeve drame, vjerojatno je najzagonetnija njegova dramska junakinja, ona koju je i sam u prepisci nazivao upitnikom, izuzetno zabrinut oko toga kojoj će glumici biti povjerena njezina uloga. Guvernanta u drami u kojoj nema stvarne djece i nositeljica puške u jedinoj od četiri velike Čehovljeve drame u kojoj oružje neće opaliti, naizgled je „beskorisna“, pa se čak i sama u drugome činu naglas pita tko je i zašto živi. Međutim, obdarena je neobičnim izvođačkim talentima naučenim u djetinjstvu kojega se začudno ne sjeća i sklona komentarima zbivanja koji se nikako ne smiju zanemariti. U izlaganju ću pokušati osvijetliti lik i važnost Charlotte Ivanovne u *Višnjiku*, poglavito njezinu funkciju svojevrsnog zrcala dramskog zbivanja i ostalih likova.

Ključne riječi: A. P. Čehov, *Višnjik*, Charlotta Ivanovna

CHARLOTTE IVANOVNA, A GOVERNESS

Charlotte Ivanovna from Chekhov's last play, *The Cherry Orchard*, is probably his most enigmatic dramatic heroine, the one he referred to in his correspondence as a question mark, being extremely concerned about which actress would be cast in her role. The governess in a play with no real children, and a rifle carrier in the only one of Chekhov's four great plays in which weapons will not fire, is seemingly "useless" and in the second act she is even wondering aloud who

she is and why she lives. However, she is endowed with unusual performing talents learned in her childhood, which she surprisingly does not remember, and is inclined to commentaries on the play developments that must not be ignored. In the presentation an attempt will be made to shed light on the character and importance of Charlotte Ivanovna in *The Cherry Orchard*, especially her function as a kind of mirror of dramatic developments and other characters.

Keywords: A. P. Chekhov, *The Cherry Orchard*, Charlotte Ivanovna

DRAGANA VUČIĆ ĐEKIĆ
draga-vu-mo@hotmail.com

LIČNOST I LIK U *STAND-UP* KOMEDIJI

Stand-up komedija interaktivan je izvedbeni oblik u kojem se izvođač obraća izravno publici iznoseći vlastito gledište, stav i komentare o privatnim i aktualnim društvenim temama s ciljem da nasmije publiku i izrazi kritiku. Zanimljivo je unutar toga popularnog žanra, koji se u Hrvatskoj kontinuirano razvija posljednjih desetak godina, na nizu primjera razmotriti dva aspekta: (1) ličnost komičara s obzirom na to da na pozornici predstavlja samoga sebe, odnosno svoju osobnost artikuliranu kroz stavove i gledišta te (2) načine oblikovanja likova unutar humorističnoga narativa. Za razliku od glumca u komediji čiji se identitet na pozornici krije iz lika koji igra, *stand-up* komičar nema tu glumstvenu masku, već nastupa kao on sam, izlažući svoje „privatno ja“ javnosti. Polazeći od Proppove tvrdnje da ne postoje komični karakteri koji su smiješni sami po sebi te da se svaka negativna kao i pozitivna osobina može prikazati kao smiješna, zanimljivo je također sagledati načine oblikovanja komičnih likova u *stand-up* komediji.

Ključne riječi: ličnost, lik, *stand-up* komedija, humor, scenska osobnost

PERSONALITY AND CHARACTER IN *STAND-UP* COMEDY

Stand-up comedy is an interactive performance form in which the performer addresses the audience directly, presenting his point of view, attitude and comments on his own and current social topics in order to make the audience laugh and criticise. This popular genre, which has continuously been developing in the past ten years in Croatia, offers two aspects to consider. In several examples, it will be interesting to consider these two aspects: (1) the personality of a comedian, since he presents himself on stage, that is, his personality articulated

through attitudes and points of view, and (2) the ways of character formation within a humorous narrative.

Unlike an actor in a comedy whose identity on the stage hides from the character he plays, the stand-up comedian does not have that acting mask but performs like himself, exposing his “private self” to the public. Propp claims that there are no comic characters who are funny in themselves and that any negative, as well as a positive trait, can be shown to be humorous. Starting from Propp’s claim, it will also be interesting to look at the ways of shaping comic characters in a stand-up comedy.

Keywords: personality, character, stand-up comedy, humour, stage personality

ANA VULELIJA
Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
avulelija@unizd.hr

NARATOLOŠKI GLASOVI U ROMANU *TIJELO NJENOG TIJELA* (2006.) SLAVENKE DRAKULIĆ

U radu će se prikazati posebnosti autobiografskog diskursa Slavenke Drakulić, njegov razvoj i novost na primjeru romana *Tijelo njenog tijela* iz 2006., a s obzirom na autoričine prethodne romane autobiografskog karaktera. Autorica se u svom tekstu poigrava s funkcijom čitatelja otvarajući pred njim brojne naratološke dileme, od kojih se kao prve nameću one koje se odnose na naoko nejasnu granicu između stvarnog autora i autora-funkcije (prema Ricceuru). Sljedeća dilema proizlazi iz autoričina čestog premještanja fokalizacije s početnog autodijegetskog pripovjedača ili „ja“ pripovjedača na glavnog (neimenovanog) protagonista ili „ja“ pripovijedanog (prema Genetteovoj terminologiji) koji u određenim trenucima postaje nositelj pripovijedanja okvirne priče romana, zatim na različite protagoniste unutarnjih priča koji, svaki u svojoj odvojenoj priči, postaju glavni protagonisti. Daljnja analiza autoričinih naratoloških poigravanja dovest će do jasnog uočavanja supostojanja više narativnih glasova u romanu, odnosno različitih „ja“ u koje su u upravnom govoru preobraženi glavni protagonisti raznovrsnih *priča o dobroti*, koje roman sabire. Ovakvim postupcima autorica pokazuje novost i razvoj svog autobiografskog pisma, istovremeno potvrđujući ono što Zlatar uočava kao konstantu u njezinim romanima, a odnosi se na spajanje suprotstavljenih *fiction* i *faction*.

Ključne riječi: autobiografski diskurs, stvarni autor, autor-funkcija, fokalizacija, pripovjedač, protagonist

**NARATOLOGICAL VOICES IN THE NOVEL
„TIJELO NJENOG TIJELA (THE BODY OF HER BODY)“ (2006)
OF SLAVENKA DRAKULIĆ**

The paper will outline the peculiarities of the autobiographical discourse of Slavenka Drakulić, its development and novelty, in the example of the novel “The Body of Her Body” from 2006, concerning the author’s previous books of autobiographical character. In her text, the author plays with the role of the reader opening up to them numerous narratological dilemmas. The first dilemma relates to the unclear boundary between the real author and function author (according to Ricœur). The next dilemma arises from the author’s frequent shift of focalisation from the initial autodiegetic narrator or “I” narrator to the main (unnamed) protagonist or the “I” narrator (according to Genette’s terminology). At certain moments the latter becomes the narrator of the novel’s framing story. The shift then goes to the various protagonists of intimate stories who, each in their own separate story, become the main protagonists. Further analysis of the author’s narratological toying will lead to a clear identification of the co-existence of multiple narrative voices in the novel, i.e. different “I’s” into which the main protagonists of various stories of goodness that the novel collects are transformed in the direct speech. Here, the author demonstrates the novelty and development of her autobiographical writing, at the same time, confirming what Zlatar sees as a constant in her novels and that is the fusion of juxtaposed fiction and fact.

Keywords: autobiographical discourse, real author, function author, focalization, narrator, protagonist

C) KNJIŽEVNOST I POVIJEST

ANITA BARTULOVIĆ

Sveučilište u Zadru

abartulo@unizd.hr

ŽENA U SREDNJOVJEKOVNIM ZADARSKIM OPORUKAMA

Zapadnu srednjovjekovnu, a dijelom i srednjovjekovnu hrvatsku književnost karakterizira dvojstvo pristupa liku žene: divinizacija i sotonizacija (Delbianco, 2006.). Tim dijametralno oprečnim pristupima suprotstavlja se odnos prema stvarnoj ženi koji se iščitava u bilježničkim spisima srednjovjekovne zadarske komune. U ovome se radu iz tih bilježničkih spisa pisanih na latinskome jeziku analiziraju oporuke (1183. – 1409.) objavljene u *Diplomatičkome zborniku* i u seriji *Spisi zadarskih bilježnika* te oporuke iz neobjavljenoga bilježničkog registra zadarskoga bilježnika Petra Perencana (1365. – 1392.). U njima se izdvajaju legati koje žene oporučno ostavljaju svojim muževima ili ih primaju od njih. Analizom legata pokušava se odrediti položaj žene u braku i društvu. Iako srednjovjekovni bilježnički pravni diskurs karakterizira visok stupanj formulaičnosti i prožetost kršćanskim svjetonazorom, u raspodjeli legata kao izrazu oporučiteljeve posljednje volje mogu se otkriti ili nazrijeti osjećaji (ne) naklonosti prema najbližima, odnosno prema bračnomu drugu.

Ključne riječi: srednji vijek, Zadar, oporuke, žena

WOMAN IN MEDIEVAL ZADAR LAST WILLS

Western medieval, and partly medieval Croatian, literature is characterised by a dual approach to the character of woman: divinization and Satanization (Delbianco, 2006). To these diametrically opposed approaches, we juxtapose the relationship to the real woman, which can be read in the notarial documents of the medieval commune of Zadar.

In this paper, from these documents written in Latin, we analyse last wills (1183-1409 published in *Diplomatski zbornik* (Diplomatic Proceedings) and in a series of *Spisi zadarskih bilježnika* (Documents of Zadar Notaries) and a will from an unpublished register of Zadar notary public Peter Perencano (1365 - 1392). They contain legati that women bequeath to their husbands or receive from them. The analysis of the legati attempts to determine the position of a woman in marriage and society. Although medieval notary legal discourse is characterised by a high degree of formulaic language

and pervasiveness of the Christian worldview, in the distribution of legacies as an expression of the testator's last will, we can detect or discern feelings of (dis) affection for your loved ones, or your spouse.

Keywords: Middle Ages, Zadar, last wills, woman

RAFAELA BOŽIĆ

Odjel za rusistiku
Sveučilište u Zadru
rbozic@inbox.ru

ANTONIA PINTARIĆ

Odjel za rusistiku
Sveučilište u Zadru
pintaricantoniam@gmail.com

**KONCEPT „LJUBAV“ U ROMANIMA ČEVENGUR I ISKOP A.
PLATONOVA**

Koncept „ljubav“ u ruskoj književnosti još je nedovoljno istražen, a posebice ljubav u ruskoj utopijskoj i distopijskoj prozi. Upravo polazeći od pozicija pripadnosti A. Platonova (naročito romana *Čevengur* i *Iskop*) ruskom distopijskom kontekstu, u radu se (poglavito kroz lingvostilističku analizu) razmatra koncept „ljubav“.

Ključne riječi: utopijski roman, distopijski roman, ljubav, A. Platonov

**THE CONCEPT OF “LOVE” IN THE NOVELS ČEVENGUR
AND ISKOP BY A. PLATONOV**

The concept of “love“ in Russian literature has not been fully explored, especially in Russian utopian and dystopian prose. Starting precisely from A. Platonov's belonging (particularly his novels *Čevengur* and *Iskop*) to the Russian dystopian context, the paper (mainly through a linguistic analysis) discusses the concept of “love“.

Keywords: utopian novel, dystopian novel, love, A. Platonov

MONIKA BREGOVIĆ

Odjel za anglistiku

Sveučilište u Zadru

mbregovi@gmail.com

mbregov@unizd.hr

NADREALIZAM VIRGINIJE WOOLF

Kao jedan od ključnih pokreta avangarde, nadrealizam je obilježen formalnim eksperimentima, od kojih je najpoznatija tehnika „automatskog pisanja“, izravnog zapisivanja različitih materijala (pod)svijesti. Pod utjecajem teorije vremena H. Bergsona i psihoanalitičkih ideja o nesvjesnom (S. Freud, C.G. Jung), općeprisutnih u kulturnim krugovima ranih desetljeća 20. stoljeća, nadrealiste karakterizira „zaokret prema unutrašnjosti“ i okretanje leđa racionalizmu. Napustivši logiku u pozadini industrijske revolucije i tehnološkog napretka, koju su mnogi smatrali zaslužnom za razaranja Prvog svjetskog rata, nadrealisti se u svojim djelima okreću dohvaćanju izvanpovijesnog. Ova prezentacija bavi se elementima nadrealizma u djelima Virginije Woolf koji se najeksplicitnije manifestiraju u pripovjednoj tehnici struje svijesti, tipičnoj za autoričinu prozu. „Pljusak bezbrojnih čestica“, događaja i slika koji nam se svakodnevno bez koherencije i reda urezuju u um (*Moderna proza*), a koje je Virginia Woolf željela prikazati u svojim djelima, ipak u potpunosti ne istiskuju povijest.

Ključne riječi: Virginia Woolf, nadrealizam, automatsko pisanje, struja svijesti

SURREALISM OF VIRGINIA WOOLF

As one of the vital avant-garde movements, surrealism has been characterized by formal experiments, the most famous of which is the technique of “automatic writing”, i.e. the direct jotting down of various materials of (sub) consciousness. Under the influence of H. Bergson’s theory of time and psychoanalytic ideas about the unconscious (S. Freud, C.G. Jung), who was omnipresent in cultural circles of the early decades of the 20th century, Surrealists were characterized by “turning inwards” and turning their backs on rationalism. By abandoning the logic against the backdrop of the Industrial Revolution and technological advancement, considered by many to be responsible for the devastation of World War I, Surrealists in their works turn towards pursuing the extra historical. This presentation deals with the elements of surrealism in Virginia Woolf’s works, which are most explicitly manifested in the narrative technique of the stream of consciousness typical of the authoress’ prose. The “shower of innumerable particles,” events and images that are daily etched in our mind (*Modern Fiction*) without coherence and order, which Virginia Woolf wanted to portray in her works, however, do not eliminate history.

Keywords: Virginia Woolf, surrealism, automatic writing, the stream of consciousness

TOMISLAV BRLEK

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

tbrlek@ffzg.hr

POVIJESNE FIGURE

Dok je Jakobsonov opis književnosti kao organiziranog nasilja nad svakodnevnim govorom, premda prilično nevoljko, ipak više-manje prihvaćen, tvrdnja da referencijalni narativni iskazi (poznatiji kao historiografija) tretiraju svoj predmet na sličan način, i dalje u najboljem slučaju izaziva oštro protivljenje, a obično se naprosto ignorira. Ali zar sama činjenica da metahistoriografske analize Haydena Whitea, Foucaultove genealogije diskursa, retoričke alegorije Paula de Mana ili Lyotardova dekonstrukcija opreke diskurs/figura, redovito izazivaju pravednički gnjev u ime povijesti i istine, ne pokazuje kako je poredak riječi bliže povezan sa svjetskim poretkom no što smo spremni priznati? Ako je ključno obilježje historizma svake vrste, kako tvrdi Derrida, nasilna periodizacija, onda pripovijesti utemeljene na nadziranju diskursa prije iskazuju interese u pozadini figuracije povijesti no što govore istinu o povijesti. Upravo stoga što je diskurzivni tok uvijek nužno rastavljen na uređene elemente kako bi svijet bio prepoznatljiv i smisljeno savladiv, figuracija može djelovati kao remetilačka sila s obzirom na uspostavljene strukture proizvodnje značenja. Da bi povijest i istina bile nešto više od pukih figura govora, ne bi li bilo nužno posvetiti se govoru figura?

Ključne riječi: književnost, povijest, figura, diskurs

HISTORICAL FIGURES

While Roman Jakobson's description of literature as "organized violence committed on ordinary speech" has, albeit diffidently and with various misgivings, come to be accepted, the proposal that referential narrative accounts (better known as history-writing) are given to subjecting their putative subjects to similar handling, when not outright ignored, is customarily met with fierce rebuttal. But does not the very fact that the metahistorical analyses of Hayden White, Foucault's genealogies of discourse, rhetorical allegories of Paul de Man, or Lyotard's deconstruction of the opposition discourse/figure, hardly ever fail to elicit righteously irate rejoinders in the name of history and truth show that the ordering of words has more to do with world order than we are wont to acknowledge? If it is the hallmark of historicism of all stripes to "periodise violently," as Derrida put it, then, rather than speak the truth of history, the narratives predicated on the policing of discourse would bespeak a vested interest in historical figuration. Precisely because discursive flow is of necessity always being broken down into ordered elements in order for the world to be

recognisable and negotiable by the subject, the figural also has the potential to act as a disruptive force interrupting established structures of meaning production. For history and truth to be more than mere figures of speech, would it not be necessary to attend to the speech of figures?

Keywords: literature, history, figure, discourse

BISERKA DRAGANIĆ

Odjel za hrvatsko glagoljaštvo Matice hrvatske

biserka.draganic@matica.hr

biskadraganic@gmail.com

JEZIK KAO MEDIJ KNJIŽEVNOUMJETNIČKOG POSREDOVANJA CJELOVITOSTI OSOBNOSTI U ZBIRCI PJESAMA *PJESNIK S DVIJE DUŠEVANČICE* TADEJ

Veliki njemački lingvist Wilhelm von Humboldt definira jezik jedinom istinskom čovjekovom domovinom (*Die wahre Heimat ist eigentlich die Sprache*). U analizi poetskog stvaralaštva Ivančice Tadej opredmećenog u zbirci *Pjesnik s dvije duše*, jezik se otkriva kao medij posredovanja cjelovitosti osobnosti autorice s teškoćama. Jednostavan rječnik u funkciji izgradnje sadržajima bogatih neuobičajenih pjesničkih slika neočekivanom snagom otkriva dubinu i širinu autoričinog razumijevanja nje same i svijeta u koji je uronjena, zauvijek mijenjajući naše poimanje osoba s teškoćama, iznova potvrđujući da je temeljna odlika umjetnosti riječi sloboda koja ne poznaje nijednu vrstu ograničenja.

Ključne riječi: Ivančica Tadej, autorica s teškoćama, jezik kao medij

LANGUAGE AS A MEDIUM OF LITERARY-ARTISTIC MEDIATION OF THE INTEGRITY OF PERSONALITY BASED ON A COLLECTION OF POEMS“ A POET WITH TWO SOULS“ BY IVANČICA TADEJ

A great German linguist Wilhelm von Humboldt defines language as the only real homeland of a human being (*Die wahre Heimat ist eigentlich die Sprache*). Analysing the poetic production of Ivančica Tadej embodied in a collection of poems *A Poet with Two Souls*, language is revealed as a means of the mediation of the integrity of the personality of a poet with disabilities. Simple vocabulary used to construct poetic images which are vibrant and unusual, carrying an unexpected strength, reveals the depth and breadth of the poet's self-understanding. It also shows an understanding of the world around her in which the poet is immersed.

In that way, she forever changes our perception of disabled people and confirms that the fundamental feature of the art of words is boundless freedom.

Keywords: Ivančica Tadej, a disabled poet, language as a means of literary-artistic mediation

GUMENNAJA Galina (L'vovna)

NGLU im. N.A. Dobroljubova

Nižnij Novgorod (Rossija)

glgum6@gmail.com

«НЕОПУШКИНСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ» В ПОЭЗИИ ЭПОХИ СЕРЕБРЯНОГО ВЕКА

Термин «неопушкинское направление» ввёл в своих литературно-критических высказываниях начала XX в. Б.А. Садовской. Новое прочтение и переосмысление пушкинского наследия на рубеже XIX–XX вв. связано с символистами. Большую роль в этом сыграли пушкиноведческие работы В.Я. Брюсова, который выступил как зачинатель символизма и мыслил себя главой новых подходов к литературе. Его статьи, такие как «Священная жертва», стали одновременно своего рода и возвращением к авторитету Пушкина, его трактовкам темы поэта и поэзии, и декларацией модернистских художественных принципов. Теоретическим развитием и практическим воплощением символистской интерпретации творчества Пушкина стал сборник ученика и последователя Брюсова Б.А. Садовского «Позднее утро» (1909), включивший в себя лирику поэта 1904–1908 гг.

Ключевые слова: А.С. Пушкин, В.Я. Брюсов, Б.А. Садовской, художественная традиция, модернизм.

“NEO-PUSHKIN DIRECTION” IN THE POETRY OF THE SILVER AGE

B.A. Sadovskoy introduced the term “neo-Pushkin direction” in his literary criticism in the early twentieth century. A new interpretation of Pushkin’s heritage at the turn of the XIX-XX century is connected with symbolists. V.Y. Bryusov, who acted as the initiator of the Russian symbolism and thought himself ahead of new approaches to literature, played a significant role in this through his articles devoted to Pushkin. His essays, like “Sacred Sacrifice”, became a kind of return to the authority of Pushkin, his interpretation of the poet and poetry, and also the declaration of modernist artistic principles. Theoretical development and practical implementation of symbolist interpretation of Pushkin’s artistry

became a poetry collection of the student and the follower of V.Y. Bryusov – Sadovskoy “Late Morning” (1909), which included the poet’s lyrics from 1904 to 1908.

Keywords: A.S. Pushkin, V.Y. Bryusov, B.A. Sadovskoy, artistic tradition, modernism.

TATJANA ILEŠ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

tatjana.iles@gmail.com

MISTA, JUDI I BEŠTIJE – SUVREMENOST KAO POVIJESNOST U KRONIKAMA MILJENKA SMOJE

Propitivanje pojma povijesti ukidanjem pozicije klasičnog povjesničara i težnjom k svojevrsnome brisanju granica između različitih polja te prihvaćanju drugih modela predočavanja i mišljenja prošlosti dovodi do „beskonačne prakse asimilacije“ te omogućuje povijesti da se iz pozicije uokvirenoga izvuče na poziciju okvira koji je opet u dodiru s drugim okvirima sustava (Biti). Pojmovi poput „suvremeno“, „povijesno“, „svevremeno“ u *Kronici o našem malom mistu* i u ratnoj kronici *Maloga mista* Miljenka Smoje promatrat će se kao semantička mjesta dodira i prožimanja kulturnih i društvenih aspekata u kreiranju kolektivne memorije književnim tekstom i u književnome tekstu.

Ključne riječi: književnost, suvremenost, povijest, kolektivna memorija, Miljenko Smoje

PLACES, FOLK AND BEASTS -MODERNITY AS HISTORY IN THE CHRONICLES OF MILJENKO SMOJE

Questioning the notion of history by abolishing the position of a classical historian and aspiring to some kind of erasing the boundaries between different fields and accepting other models of presenting and thinking of the past leads to an “infinite practice of assimilation” and enables history to be drawn from the position of the framed to the position of a frame, which is, in its turn, in contact with other frames of the system (Biti). Terms such as contemporary, historical, and timeless in the Chronicle of *Naše Malo Misto* (Our Little Town) and in the War Chronicle of Our Little Town of Miljenko Smoje will be seen as semantic places of the contact and permeation of cultural and social aspects in the creation of collective memory through a literary text and in a literary text.

Keywords: literature, modernity, history, collective memory, Miljenko Smoje

KARMELA JELČIĆ
carmela.jelcic@gmail.com

OČITOVANJE TRIJALEKTIKE BIVANJA I TRIJALEKTIKE PROSTORNOSTI U ROMANU *PUT BEZ SNA* IVANA ARALICE

Suvremena čitanja književnosti naginju interdisciplinarnome pristupu pri proučavanju književnih tvorevina. Sve je češće problematizirana tematika suvremenoga prostornog obrata u humanistici i društvenim znanostima. Tako je tendencija prevladavanja paradigme vremena paradigmom prostora zamjetna još od 19. stoljeća naovamo. S time u vezi, bitno je napomenuti kako se naglasak s dosadašnjih poimanja prostora kao opipljivih, materijalnih konstrukata premješta na apstraktna shvaćanja toga pojma kao zgotovljenih mentalnih i jezičnih obrazaca. U skladu s time, unutar ovoga članka analizirat će se pristup književnome djelu sa stajališta suvremenoga urbanog planiranja, točnije, trojne klasifikacije prostornosti i bivanja koje je u djelu *Trećeprostor* iznio postmodernistički politički geograf i urbanist Edward W. Soja, ugledajući se pritom na teorijske postulate Lefebrea. Upravo promatranje binarnosti pojma prostora pruža interpretacijske mogućnosti za sveopće poimanje drugosti unutar postmodernističke paradigme. Da je takvo očitovanje razumijevanja prostora moguće prepoznati i unutar književnih djela, dokazuje i čitanje *Put bez sna*, jednoga od najpoznatijih romana akademika Ivana Aralice, koji, uz još tri romana, čini takozvanu morlačku tetralogiju koja fabularno ispisuje (neprestano) teškoću ljudskih sudbina u protoku „male“ povijesti. Na primjeru romana prepoznat će se konstruiranje historiografskoga diskursa koji podrazumijeva slojevitost razina izvantekstualne komunikacije. Takva komunikacija u vidu naznačene trijalektike na konkretnome će primjeru, kako je to naznačio Soja, omogućiti neprestano širenje i definiranje prostornoga znanja i njegovih shvaćanja, područja koje je još uvijek u nacionalnoj književnoj kritici i znanosti o književnosti nedovoljno istraženo.

Ključne riječi: prostor, trećeprostor, trijalektika, komunikacija, Aralica

MANIFESTATION OF THE TRIALECTICS OF LIVING AND THE TRIALECTICS OF SPATIALITY IN THE NOVEL *PUT BEZ SNA* BY IVAN ARALICA

A contemporary reading of literature tends to take an interdisciplinary approach to study literary creations. The topic of present spatial reversal in the human and social sciences is increasingly problematized. Thus, the tendency to overcome the paradigm of time with the paradigm of space has been noticeable since the 19th century. In this connection, it is essential to note that the emphasis from

the previous conceptions of space as a tangible, material construct is shifted to abstract understandings of the term as completed mental and linguistic patterns. Accordingly, this article will analyse the approach to the literary work from contemporary town planning, or more precisely, the triple classification of space and living presented by the postmodern political geographer and town-planner, Edward W. Soja, in *Thirdspace*, drawing on the theoretical postulates of Lefevre. It is precisely the observation of the binary concept of space that provides interpretative possibilities for a universal understanding of an-Other within the postmodern paradigm.

That such a manifestation of space understanding can also be recognised within literary works is evidenced by reading *Put bez sna* (*A Journey without Dreams*). This is one of the most famous novels by academic Ivan Aralica, which, along with three other novels, forms the so-called *Trilogy of Morlachs*, and which depicts the (continuing) hardships of human destinies in the flow of “small” history. Using the example of the novel, one will recognise the construction of historiographical discourse which implies layered levels of extra-textual communication. Such communication in the form of the indicated trialectics in a concrete example, as Soja pointed out, will enable the continuous expansion and definition of spatial knowledge and its understandings, an area which is still under-explored in national literary criticism and literature.

Keywords: space, *Thirdspace*, trialectics, communication, Aralica

SANJA KNEŽEVIĆ

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

sknezev@unizd.hr

AUTOBIOGRAFSKI ZAPISI VESNE PARUN (konstrukcija ili dekonstrukcija vlastite povijesti)

U radu „Autobiografski zapisi Vesne Parun: konstrukcija ili dekonstrukcija vlastite povijesti“ autoričinim autobiografskim knjigama pristupa se kroz načelo čitanja „intimne i javne“ povijesti (Sablić-Tomić). Analizira se u kolikoj se mjeri autoričini autobiografski zapisi kose s njezinim kanoniziranim položajem u korpusu modernoga hrvatskoga pjesništva te u kolikoj mjeri i mogu li uopće njezina autoreferencijalna tumačenja pojedinih pjesama kao i književnih pojava utjecati na interpretaciju pjesničkoga opusa. Dakle, na „intimnoj i javnoj“ razini istražiti će se je li Vesna Parun svojim autobiografskim knjigama (*Noć za pakost: moj život u 40 vreća*, 2001., *Ja koja imam nevinije ruke*, 2009., te knjiga razgovora s Denisom Derkom *Posljednja volja Vesne Parun*, 2012.) u kojima konstruira vlastitu povijest potvrdila svoje mjesto u već zacrtanom hrvatskom

književnom kanonu, odnosno nisu li njezini zapisi „napad“ na književni kanon, a time i dekonstrukcija vlastite književne povijesti. S obzirom na kompleksnost Paruničine pojave u korpusu hrvatske književnosti od njezina prvog javljanja zbirkom *Zora i vihori* (1947.) do smrti 2010. godine, njezini autobiografski zapisi analizirat će se i kao (de)konstrukcija nacionalne slike hrvatskoga pjesništva druge polovice 20. stoljeća.

Ključne riječi: autobiografski zapisi, autoreferencijalnost, intimna povijest, autoreferencijalnost i interpretacija

AUTOBIOGRAPHICAL WRITINGS OF VESNA PARUN (constructing or deconstructing one's own history)

In the “Autobiographical Writings of Vesna Parun: Construction or Deconstruction of One's Own History”, the author's autobiographical books are approached through the principle of reading of her “intimate and public” history (Sablić-Tomić). The author analyses the extent to which the author's autobiographical writings are at variance with her canonised position in the corpus of modern Croatian poetry. She also explores to what extent (and whether they can) her auto-referential interpretations of particular poems, as well as literary phenomena, influence the interpretation of her poetic opus. So, at the “intimate and public” level, it will be explored whether Vesna Parun, in her autobiographical books (*Noć za pakost: moj život u 40 vreća* [2001] (A Night for Spite: My Life in 40 Bags), *Ja koja imam nevinije ruke* [2009] (I Who Have More Innocent Hands), and a book of conversations with Denis Derk, *Posljednja volja Vesne Parun* [2012] (The Last Will of Vesna Parun), in which she construes her own history, confirmed her place in the already outlined Croatian literary canon, in other words, whether her writings were or not an “attack” against the literary canon and thus the deconstruction of her literary history. Given the complexity of Parun's appearance in the corpus of Croatian literature from its first publication of the collection *Zora i vihori* (1947) (Dawn and Gales) until her death in 2010, her autobiographical writings will also be analysed as a (de)construction of the national image of Croatian poetry in the second half of the 20th century.

Keywords: autobiographical writings, auto-referentiality and interpretation, intimate history

MARIO KOLAR

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
mario.kolar@uniri.hr

PARADOKSI REVOLUCIJE I POVIJESTI U MUZEJU REVOLUCIJE PAVLA PAVLIČIĆA

U opsežnom opusu Pavla Pavličića koji broji sedamdesetak književnih djela povijest se rijetko pojavljuje kao dominantna tema. Ako izuzmemo memoarska djela, u kojima se uglavnom govori o tzv. osobnoj povijesti i povijesti svakodnevice, tzv. velika povijest i načini njezina funkcioniranja u središtu su interesa tek u nekoliko Pavličićevih romana. Jedan od njih je *Muzej revolucije* (2013.), u kojem su do izražaja najviše došli paradoksi povijesti, koji su usko povezani s paradoksima revolucije kao njezine svojevrsne podloge. Našavši se u kovitlacu velikog događaja suvremene povijesti (vojno-redarstvena akcija Oluja), a prostorno u svojevrsnom recidivu jednog propalog sustava (Muzej revolucije u jednom „pospanom panonskom gradiću“), pripovjedač nastoji rekonstruirati povijest vlastita prijateljstva s dvojicom najboljih prijatelja koje je život odnio na suprotne polove povijesnih procesa. Rekonstruirajući povijest prijateljstva, a usput i povijest samog Muzeja, pripovjedač ustvari dolazi do spoznaje o paradoksalnosti i revolucije i same povijesti. U ovom će se radu stoga pokušati predstaviti glavne teze kojima ovaj roman ukazuje na paradoksalnost revolucije, a zatim i same povijesti čiji je ona pokretač.

Ključne riječi: povijest, revolucija, paradoks, novopovijesni roman

PARADOXES OF REVOLUTION AND HISTORY IN THE MUSEUM OF REVOLUTION BY PAVAO PAVLIČIĆ

In Pavao Pavličić's comprehensive opus, which comprises about seventy literary works, history rarely appears as a dominant theme. Except for his memoirs, which mostly talk about the so-called personal and everyday life history, the so-called great history and ways of its functioning have been the focus of interest in only few Pavličić's novels. One of them is *Muzej revolucije* (2013) (The Museum of Revolution), in which the most prominent are paradoxes of history, which are most closely linked to the paradoxes of revolution as their basis. The narrator found himself in the whirlpool of a great event of modern history (military and police action *Oluja* -The Storm), and a kind of relapse of a failed system (The Museum of Revolution in a "somnolent Pannonian town"). So he tries to reconstruct the history of his friendship with two best friends, who were

taken to the opposite poles of historical processes. Reconstructing history of friendship and along with it the history of the Museum itself, the narrator arrives at understanding the paradoxical nature of both the revolution and history itself. This paper will, therefore, attempt to outline the main theses by which this novel points to the paradoxical nature of revolution, and then of the very history whose prime moving force it is.

Keywords: history, revolution, paradox, a new historical novel

DINA KOPROLČEC

Ministarstvo kulture RH

Konzervatorski odjel u Osijeku

dinaster5@gmail.com

ROMANI IVANE ŠOJAT I NOVOHISTORISTIČKO POIMANJE POVIJESTI

Romani Ivane Šojat prožeti su fatalističkim tonovima shvaćanja povijesti, prizivajući Derrideovu „ukletologiju“ koja ne oprašta nerazriješene konflikte prošlosti.

Fikcija je oblikovana i obilježena arhivski provjerljivim faktografijama koje dokazuju neumitnu okrutnost povijesti koja neriješenim problemima, zataškanim i potisnutim konfliktima etničke, emocionalne ili sociološke prirode uvijek ponovno nadire i ironično zatvara krug.

Unterstadt je obiteljska saga ispričana kroz prizmu četiri ženske generacije čiji su životi bili obilježeni ratnim i poslijeratnim traumama, raspadom Austro-Ugarske Monarhije, stvaranjem sanjane Jugoslavije te naposljetku dosanjane Republike Hrvatske.

Ničiji sinovi roman je o rasapu bračnog odnosa koji, stiješnjen između osobnih očekivanja glavnih likova kao i povijesnih okolnosti tijekom isječka povijesti te zbog nedostatka kvalitetnog dijaloga, biva ugušen.

Jom Kipur roman je vihora Domovinskog rata, pečat povijesti otisnut na malom čovjeku, prikaz i analiza identitetskih rana koje najveće povijesne mijene, poput ratova, ostavljaju na društvu.

Emet je traumatična obiteljska ispovijed ispisana na stranicama kraćeg romana u kojoj se potisnuta tajna seksualnog zlostavljanja u obitelji kotrlja od jednog do drugog člana, rušeći ih poput čunjeva za kuglanje.

Ezan je pak roman koji svjedoči o turskim previranjima, danku u krvi i naposljetku životu čovjeka istrgnutog iz roditeljskog ognja da bi odrastao i služio nekoj drugoj zemlji.

Romani su detaljno i faktografski potkrijepljeni te novohistoristički diskurs antiesencijalno ukazuje na upliv povijesti u fikciju, temeljenu na opipljivim i provjerljivim povijesnim datostima ljudskih života. Deskripcija povijesnih okolnosti kroz prizmu postmodernog, novohistorističkog diskursa ukazuje na arhetipske motive čovjekove borbe za samoaktualizaciju i osvještavanje vlastitog etnosa i ega uronjenih u tekstualnost povijesti i povijesnost tekstova.

Ključne riječi: povijest, roman, novohistoristički, Derrida

NOVELS OF IVANA ŠOJAT AND NEWLY HISTORICAL PERCEPTION OF HISTORY

The novels of Ivana Šojat are imbued with fatalistic tones of understanding history, invoking Derrida's "curse" which does not forgive the unresolved conflicts of the past.

Fiction is shaped and marked by archival-verifiable facts which prove the inexorable cruelty of history, which time and again resurrects and ironically closes the circle of unresolved problems, hidden and suppressed conflicts of ethnic, emotional or sociological nature.

Unterstadt is a family saga told through the prism of four female generations whose lives were marked by war and post-war traumas, the collapse of the Austro-Hungarian Monarchy, the creation of a dreamed about Yugoslavia, and eventually the present Republic of Croatia.

Ničiji sinovi (No Man's sons) is a novel about the breakup of a marital relationship, which is squeezed in between personal expectations of the main characters and the historical circumstances during a short period of history and the lack of quality dialogue is dissolved.

Jom Kippur is a novel of the whirlwinds of the Homeland War, a stamp of history imprinted on the little man, an account and analysis of identity wounds which are left on society by the greatest historical changes, such as wars.

Emet is a traumatic family confession written on the pages of a shorter novel in which the suppressed secret of sexual abuse in a family rolls on from one member to another, knocking them down like bowling pins.

Ezan, however, is a novel that bears witness to the turmoil in Turkey, a bloodshed tribute and ultimately the life of a man ripped from his parental hearth to grow up in and serve another country.

The novels are meticulously and factually substantiated, and the newly historical discourse anti-essentially points to the influence of history on fiction, based on tangible and verifiable historical data of human lives. The description of historical circumstances through the prism of postmodern, newly historical discourse points to the archetypal motives of man's struggle for self-establishment and awareness of his own ethnos and ego immersed in the textuality of history and the historicity of texts.

Keywords: history, novel, newly historical, Derrida

KOŽINA Svetlana (Anatol'evna)

Institut slavjanovedenija RAN,

RGGU, Moskva (Rossija)

lane-0391@mail.ru

svetlanakozhina0391@gmail.com

РОМАН *TOČITÉ VĚTY* Д. ГОДРОВОЙ КАК ИМАГИНАТИВНОЕ ПРОСТРАНСТВО ПАМЯТИ

Творчество знаменитой чешской писательницы и теоретика литературы Д. Годровой напрямую проистекает из общеевропейской постмодернистской традиции. Для ее произведений характерно ослабление реалистического способа повествования, разрушение традиционной сюжетности, усиление жанровой и стилистической гибридности текста. Однако произведения Д. Годровой сильно выделяются на фоне остальной волны постмодернистских произведений наличием сильного автобиографического элемента (*Vyvolávání* 2010 и *Točité věty* 2015). Роман *Točité věty* представляет собой семантически и композиционно сложное интертекстуальное повествование, разворачиваемое сразу в нескольких сюжетных линиях, концентрируемых вокруг, отдельных элементов, которые можно охарактеризовать как «точки эпического напряжения». В первую очередь – это воспоминания, связанные с различными персонажами, а также сюжеты, соотносимые с биографией самой Годровой. В романе приводятся реальные воспоминания о ныне покойных супругах Годровой, лучших подругах, а также родителях, родственниках и знакомых. Отдельно прослеживаются в романе сюжетные линии чешской писательницы Б. Немцовой и Ф. Кафки. Судьбы всех представленных

персонажей сплетаются, включены друг в друга, вотканы в полотно истории, становясь своего рода ризоматической моделью реального мира. Нарратив выстраивается в некоем универсальном времени, в котором переплетаются достижения разных культур, религиозных учений и текстов, отрывки произведений разных авторов, эпох. Объединяющим смыслом данного произведения становится мотив письма, написания литературного произведения, воскресающий воспоминания, вызывающие архетипические ассоциации. Наиболее часто встречающиеся в романе сюжеты и мотивы – предания из античной, египетской и еврейской мифологии. Важную роль играют в романе локусы, выступающие не только как конкретные места (это, например, территории Праги, Жижков, Ольшанское кладбище и др.), но как результаты исторического процесса, точки объединения различных временных слоев.

Ключевые слова: Постмодернизм, чешская литература, историческая память, нарратология

ROMAN TOČITÉ VĚTY D. HODROVE KAO IMAGINARNI PROSTOR SJEĆANJA

U radu se razmatra osobitost konstrukcije iskaza u zadnjem romanu češke spisateljice D. Hodrove *Točité věty* (2015) kao rizomatski model svijeta. Za stvaralaštvo D. Hodrove karakteristično je spajanje postmodernističkih tehnika s jakim autobiografskim elementom. Danieline uspomene (iza kojih se skrivaju siže iz autobiografije D. Hodrove) postaju način gradnje povijesnog poopćenja. Sudbine i sjećanja svih likova, prostorne osobitosti i lokusi romana utkani su u platno povijesti te su svojevrsni sinopsis zbivanja 20. stoljeća, ali i mističnofilozofska reinterpretacija uloge ljudskog života u Svemiru. Proces čitanja (kao i proces rađanja) takvog teksta pretvara se u oblikovanje imaginarnog prostora putem kojega je moguće sačuvati uspomene pojedinca koje nestaju u kaosu.

Ključne riječi: postmodernizam, češka književnost, povijesno sjećanje, naratologija

THE NOVEL TOČITÉ VĚTY D. HODROVE AS THE IMAGINARY SPACE OF MEMORY

The paper deals with the peculiarities of the construction of utterances in the latest novel by Czech writer D. Hodrova *Točité věty* (2015) as a rhizomatic model of the world. D. Hodrova's work is characterized by the joining of postmodern techniques with a strong autobiographical element. Daniela's memories (behind which topics from D. Hodrova's autobiography are hidden) become a way of

constructing historical generalization. The destinies and memories of all the characters, the spatial peculiarities and loci of the novel are woven into the canvas of history and are a kind of synopsis of 20th century events, but also a mystical and philosophical reinterpretation of the role of human life in the Universe. The process of reading (as well as the process of creation) of such a text is transformed into the creation of an imaginary space through which it is possible to preserve the memories of an individual which disappear in the chaos.

Keywords: postmodernism, Czech literature, historical memory, narratology

KULA JOANNA

URSULENKO ANNA

Sveučilište u Wrocławu (Poljska)

Joanna.kula@uwr.edu.pl

Anna.ursulenko@uwr.edu.pl

АНТИУТОПИЯ В ТВОРЧЕСТВЕ ВЛАДИМИРА МАКАНИНА

Владимир Маканин (1937-2017) — один из крупнейших современных русских писателей. В 2018 г. вышел в свет авторский сборник писателя под названием «Антиутопия». Произведения, вошедшие в эту уникальную антологию, собранную Маканиным, объединяет тема судьбы человека во враждебном ему тоталитарном обществе. Писателя волнует именно человек в пост-гуманной действительности. «Конечно, без людей диковато. Но нет людей — нет и опасности» — говорится в повести «Лаз» (1991). Целью настоящего доклада является не только рассмотрение антиутопии как литературного жанра, но прежде всего как единственный прием восприятия окружающей действительности. По мнению авторов доклада, именно антиутопия, которая расцвела в русской литературе на рубеже 1980-1990-х годов, отражала чувства, эмоции и опасения человека. Предметом анализа будут произведения, вошедшие в сборник «Антиутопия», в том числе «Сюр с пролетарском районе», «Долог наш путь», «Лаз», «Буква „А“» и другие.

Ключевые слова: Маканин, антиутопия, 90-е годы, «Лаз»

DYSTOPIA BY VLADIMIR MAKANIN

Vladimir Makanin (1937-2017) was one of the greatest contemporary Russian writers. In 2018 the author's collection entitled "Dystopia" was published. The

works, included in this unique anthology by Makanin, have a common theme, which is a human being in a hostile totalitarian society. The writer is concerned with the person in the post-humane reality. "Of course, it's wild without people. But there are no people — there is no danger either" - it is said in the story "Escape Hatch" (1991). The purpose of this paper is not only to consider the anti-utopia as a literary genre but above all as the only method of perceiving the surrounding reality. According to the authors of the paper, it was dystopia that flourished in Russian literature at the end of the 1980s-1990s, reflecting the feelings, emotions and fears of people. The subject of the analysis is the works included in the collection "Dystopia", including "Sur in the Proletarian Region", "The Long Road Ahead", "Escape Hatch", "The Letter 'A'" and others.

Keywords: Makanin, dystopia, 90s, "Escape Hatch"

MICHAŁ KUCHARSKI

Sveučilište Adam Mickiewicz u Poznań (Poljska)

michkucharski@op.pl

STIGMA POVIJESTI. IDENTITET ŽENA U POVIJESTI SREDNJE EUROPE DVADESETOG STOLJEĆA NA PRIMJERU POVIJESTI *UNTERSTADTA*

Izlaganje će prikazati probleme povijesnih iskustava junakinja u romanu koji predstavlja sudbinu triju generacija žena. Ivana Šojat Kuči, hrvatska književnica, pokušava predstaviti definicije identiteta u kontekstu srednjoeuropskih iskustava u 20. stoljeću. Potraga za vlastitim identitetom postaje borba između kolektivnog pamćenja prethodnih generacija i pokušaja bijega od njega, s izborom onoga što Iwona Boruszkowska naziva „svjesnim nomadizmom“. Velika povijest za junakinju je romana stigma koja determinira njezinu sudbinu i sudbinu žena iz njezine obitelji. Integriranjem mikropovijesti s tom „velikom“ moguće je predstaviti utjecaj prošlosti na sadašnjost, kontinuitet, ali istodobno i promjenjivost i konstantne transformacije. U *Unterstadtu* se prije svega ispostavlja da je reprodukcija određenih značajka, prema teoriji Jean-Baptiste Lamarcka, nesvjesan prijenos traume prethodnih generacija, što postaje ključna odrednica sadašnjeg života. Povijest se u tom slučaju javlja kao determinanta svakog ljudskog života, bez koje nije moguće razumjeti kontekst vlastitog života koji posredno potječe iz iskustava prošlih generacija.

Ključne riječi: Osijek, trauma, srednja Europa, Ivana Šojat Kuči, mikropovijest

THE STIGMA OF HISTORY. THE IDENTITY OF WOMEN IN THE HISTORY OF 20TH-CENTURY IN CENTRAL EUROPE IN THE NOVEL OF UNTERSTADT

The article will show the problems of the heroine's historical experiences in a novel that represents the fate of three generations of women. Ivana Šojat Kuči, a Croatian writer, is trying to present definitions of identity in the context of Central European experiences in the 20th century. The search for one's own identity becomes a struggle between the collective memory of previous generations and attempts to escape from it by choosing what Iwona Boruszkowska calls "conscious nomadism". The Great History is for the novel's main character, a stigma that determines her destiny and the destiny of a woman from her family. By integrating micro-history with the "Great" history, it is possible, on the one hand, to present the influence of the past on the present, continuity, and at the same time, the changeability and the constant transformation. In Unterstad, it seems that the reproduction of certain features, according to the theory of Jean-Baptiste Lamarck, is an automatic transmission of traumas of the previous generations, which become the key determinants of the present life. History, in this case, comes as a determinant of every human life, without which it is impossible to understand its context and which are an indirect result of the experiences of the past generations.

Keywords: Osijek, trauma, Central Europe, Ivana Šojat Kuči, micro-history

IVICA LEOVAC

Centar za strane jezike
Sveučilište u Zadru
ileovac@unizd.hr

MARIJANA JELEČ

Odjel za germanistiku
Sveučilište u Zadru

POVIJEST I SJEĆANJA U PROZI JOANNESA WEIDENHEIMA

Sudbina izbjeglih i protjeranih podunavskih Švaba bila je u našoj književnosti i politici tabu-tema sve do pada komunizma u kojem su oni kolektivno smatrani domaćim izdajnicima. Podcjenjivanje kvalitete, ali i bojazan od revizionističkih namjera ove književnosti s tematikom Nijemaca kao žrtava u Drugom svjetskom ratu postojali su i na zapadu. Nakon objave Grassove novele *Korakom raka* 2002. godine i dodjele Nobelove nagrade za književnost podunavskoj Švabici Herti Müller 2009. godine, pogled na ovu tematiku i književnost se mijenja.

Književnost podunavskih Švaba prožeta je poviješću doseljenja njemačkog stanovništva u srednje Podunavlje u 18. stoljeću kao i sjećanjima na suživot u multikulturalnoj sredini, ali i na bijeg, progon i traume zatočeništva te gubitak imovine i zavičaja nakon 1944. godine. U izlaganju će se posebno razmatrati manifestiranje povijesti i sjećanja u djelima najpoznatijeg pisca podunavskih Švaba s prostora bivše SFRJ, Johanna Weidenheima. Kao angažirani pisac i sudionik tragičnih događanja Drugog svjetskog rata on ih je, kao i raniju povijest podunavskih Švaba, ugrađivao u svoje romane, novele i pripovijetke. Osim lajtmotiva mirnog suživota u nekim djelima on čitatelju nudi „najmanje dvije istine“ života jednih naroda pokraj drugih, odnosno povijest međusobnih predrasuda i sukoba te tako svjesno tematizira nacionalne tabue i pogreške iz prošlosti. Prikazivanjem različitih pogleda na povijest Weidenheim je provocirao i poticao na razmišljanje. Na taj način nastojao je inicirati dijalog među suprotstavljenim stranama i potaknuti promjene u društvu kako se tragični dio povijesti, konflikti, patnje ljudi i dominacije jednih naroda ili skupina nad drugima ne bi ponavljali.

Ključne riječi: podunavski Švabe, književnost sjećanja, Johannes Weidenheim, povijest

HISTORY AND MEMORIES IN JOANNES WEIDENHEIM'S FICTION

The fate of the fled and exiled Danubian-basin Germans was a taboo in our literature and politics until the fall of communism when they were collectively regarded as domestic traitors. The underestimation of the quality, as well as the fear of revisionist intentions of the literature with the subject of Germans as victims in World War II, also existed elsewhere in the West. After the publication of Grass's short story *Korakom raka* (At a Crab Pace) in 2002 and the Nobel Prize for Literature awarded to the Danubian German Herta Müller in 2009, the view on this topic and literature has changed. The literature of the Danubian Germans is pervaded with the history of the German population settling into the central Danube region in the 18th century, as well as the memories of coexistence in a multicultural environment, but also the escape, persecution and traumas of captivity, and the loss of property and homeland after 1944. The presentation will specifically address the manifestation of history and memory in the works of the most famous writer of the Danubian Germans from the former Yugoslavia (SFRJ), Johannes Weidenheim. As an engaged writer and participant in the tragic events of World War II, he incorporated them into his novels and short stories along with the earlier history of the Danubian Germans. Apart from the leitmotif of peaceful coexistence, he offers the reader "at least two truths" of one people's life next to another, that is, a history of mutual prejudice and conflict, thereby consciously thematizing national taboos and mistakes of the past. Through presenting different views of history, Weidenheim provoked and

encouraged thinking. In this manner, he sought to initiate a dialogue between the opposing parties and to encourage changes in society so that the tragic part of history, conflicts, human suffering and domination of one people or groups over others would not be repeated.

Keywords: Danubian-basin Germans, literature of memory, Johannes Weidenheim, history

MIRANDA LEVANAT-PERIČIĆ

Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
mlevanat@unizd.hr

VALENTINA MLADEN

vmladjen7@gmail.com

„TERET HISTORIJE“ KAO TERET (AUTORSKOG) KANONA U OPUSU DAŠE DRNDIĆ

U književnom opusu Daše Drndić afirmira se zaseban kanon književnih tekstova koje autorica selektira i uključuje u svoje polifonijske prozne kompozicije, koristeći književne izvore kao uobičajeni montažni materijal koji se u pripovijedanje uključuje iz autobiografske pozicije. Tako se, osim autorice Daše Drndić koja istodobno postaje i objekt reprezentiranja i subjekt posredovanja, pripovijedanju Daše Drndić priključuju Danilo Kiš, Bruno Schulz, Aharon Appelfeld, Paul Celan, Primo Levi, Wisława Szymborska i drugi, preuzimajući ulogu suautora/ica. Tretirajući biografije autora/ica i njihove književne tekstove kao podjednako (ne)pouzdanе dokumente, Drndić upućuje na nagomilani „teret historije“ koji se ne manifestira samo kao teret traumatičnih događaja iz Drugog svjetskog rata, nego i kao teret kanoniziranih autora koji su toj temi već posvetili svoja djela. Ovom problemu pristupit ćemo podsjećajući na tezu Harolda Blooma o „strahu od utjecaja“ kao strahu od „književnog oca“, no iz perspektive feminističke nadogradnje koju je Bloomova psihopoetika doživjela u djelu *The Madwoman in the Attic* (1979) Sandre Gilbert i Susan Gubar. Naime, uz pretpostavku o androcentričnosti književne povijesti i kanona, Gilbert i Gubar preoblikovale su tezu o „strahu od utjecaja“ u „strah od autorstva“, neku vrstu društveno uvjetovane anksioznosti koju razvijaju autorice u odnosu prema nagomilanom književnom nasljeđu. Teret nagomilane povijesti i teret kanona u prozi Daše Drndić proizvodi ipak proturječne učinke. Dok se s jedne strane različitim postupcima sugerira nesigurnost pripovjedača, a uključivanjem drugih autorskih instanci destabilizira narativni autoritet, s druge strane, arhiviranjem

reprezentativnih tekstova, oblikuje se subjektivni (autorski) kanon kojim upravlja autoritarni pripovjedni subjekt, hijerarhijski postavljen iznad svih ostalih sudionika naracije.

Ključne riječi: autorski kanon, implicitni autor, autobiografski diskurs, dokumentarna proza, Daša Drndić

THE “BURDEN OF HISTORY” AS A BURDEN OF THE (AUTHORIAL) CANON IN THE OPUS OF DAŠA DRNDIĆ

Daša Drndić’s literary opus is established as a separate canon of literary texts which the author selects and incorporates into her polyphonic prose compositions, making use of literary sources as the usual editorial material to be included in the narrative from an autobiographical position. Thus, in addition to author Daša Drndić, who at the same time becomes both an object of representation and a subject of mediation, Danilo Kiš, Bruno Schulz, Aharon Appelfeld, Paul Celan, Primo Levi, Wisława Szymborska and others also join in the narrative of Daša Drndić, taking on the role of co-author. By treating the authors’ biographies and their literary texts as equally (un) reliable documents, Drndić refers to the accumulated “burden of history” that manifests not only as a burden of traumatic events of World War II, but also as a burden of canonized authors who already dedicated their works to this theme. We will approach this problem by recalling Harold Bloom’s thesis of the “fear of influence” as a fear of “literary father”, but from the perspective of feminist upgrading which Bloom’s psychopoetics experienced in *The Madwoman in the Attic* (1979) by Sandra Gilbert and Susan Gubar. Specifically, under the assumption about the androcentricity of literary history and canon, Gilbert and Gubar transformed the thesis of the “fear of influence” into “fear of authorship,” a kind of socially conditioned anxiety developed by the authors in relation to the accumulated literary heritage. The burden of accumulated history and the burden of canon in Daša Drndić’s fiction, however, produce contradictory effects. While on the one hand, different procedures suggest the narrator’s insecurity, and the inclusion of other authorial instances destabilizes the narrative authority, on the other, by archiving representative texts, a subjective (authorial) canon is formed, governed by an authoritarian narrative subject, hierarchically placed above all other participants in the narrative.

Keywords: authorial canon, implicit author, autobiographical discourse, documentary prose, Daša Drndić

MILAN MARKOVIĆ

Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje (Crna Gora)

milan.markovic008@gmail.com

MJESTO ESEJA U POVIJESTI KNJIŽEVNOSTI – GRANICE ŽANRA I GRANIČNI ŽANR

U vremenu pluralizma nauka i naučnih disciplina te interdisciplinarnih interesovanja za problem pisma i opšteg načina oblikovanja misli i iskaza, čini se da esej, kao granični žanr, autorima nudi najšire polje mogućnosti za neometan izraz. Međutim, upravo zbog navedene slobode stvaranja, esej jeste teško precizno definisati i odrediti njegovo mjesto među drugim srodnim literarnim i diskurzivnim žanrovima. Kako je esej autorski žanr, što znači da ima svog začetnika te da se može pratiti njegova evolucija do danas, u istom smislu se može pratiti i akademsko promišljanje o eseju: njegove odlike i konvencije, tipologija i mogućnosti. Sublimirajući cjelokupno teorijsko znanje o eseju i istražujući njegov dijahronijski razvoj, pokušaćemo da izdvojimo one paradigmatičke karakteristike inherentne eseju kao zasebnoj formi (*ono što esej jeste*), a postavljajući ga u odnos s drugim diskurzivnim i pripovjednim formama, pokušaćemo da odredimo mjesta dodirivanja, odstupanja i prekoračenja između upoređivanih normi (*ono što esej nije*).

Ključne riječi: esej, granični žanr, povijestknjiževnosti, diskurzivne forme, pripovjedne forme, dijanoja

THE PLACE OF ESSAY IN THE HISTORY OF LITERATURE - BOUNDARIES OF THE GENRE AND BORDERLINE GENRE

In the time of pluralism of science and scientific disciplines, as well as interdisciplinary interest in the problem of writing and the general manner of forming thoughts and statements, it seems that essay, as a borderline genre, offers authors the broadest range of opportunity for unhindered expression. However, due to above-mentioned freedom of creation, it is indeed difficult to precisely define and determine its place among other related literary and discursive genres. As an essay is the author's genre, which means that it has its founder and that its evolution can be traced back to the present day, in the same sense, academic reflection on essay can be followed: its features and conventions, typology and possibilities. Sublimating the entire theoretical knowledge of the essay and exploring its diachronic development, we will try to distinguish the paradigmatic characteristics, which are inherent to the essay as a separate form (*what essay is*). Then, by placing it in relation to other discursive and narrative forms, we will try to determine the places of contact, deviation and overlap between the comparable norms (*what is not an essay*).

Keywords: essay, borderline genre, history of literature, discursive forms, narrative forms, dianoa

NOVOHATSKIJ Dmitrij
Sveučilšte u Padovi, Padova (Italija)
dmitry.novokhatskiy@unipd.it

ГОСПОДА ИЗ ЗАВТРА: МОТИВ ПУТЕШЕСТВЕННИКА ВО ВРЕМЕНИ И ПОСТСОВЕТСКАЯ ТРАВМА В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ

Современная русская литература переживает расцвет альтернативно-исторических произведений, ставших мейнстримом на рубеже 2000-х гг. Среди причин этого бума можно назвать ностальгию по СССР и попытку (вос)создания русской национальной идентичности. Одним из ключевых элементов современной коллективной ментальности в России является постсоветская травма, включающая в себя как историю Советского Союза, так и его распад в 1991 г. Среди способов преодоления этой травмы выделяется «исправление» недавнего прошлого в альтернативной истории, зачастую сочетающееся с мотивом путешественника во времени, известным из ранней альтернативистики (*Янки при дворе короля Артура* М. Твена).

В русской прозе очевидна эволюция этого мотива: от ужаса перед неконтролируемой историей и отказа от создания какой-либо «позитивной истории» (*Невозвращенец* А. Кабакова, 1991) к активному изменению истории (многочисленные романы 2000-х гг.). «Активная» модель распадается на несколько вариантов: в монархистском варианте исключается вероятность 1917 года, альтернативная Россия сегодня – процветающая империя (*Генерал-адмирал* Р. Злотникова, *Господин из завтра* А. Махрова и Б. Орлова, *Кавказский принц* А. Величко). В коммунистическом варианте автор принимает события 1917 г., но заранее решает проблемы, приведшие Союз к распаду, исключая таким образом постсоветскую травму. Возможен «экономический» тип, где изображается «очеловеченный» социализм (*Еще не поздно* П. Дмитриева), и «военный» тип, согласующийся с активным государственным курсом на ревитализацию памяти о войне: путешественник во времени помогает СССР легко выиграть Великую Отечественную войну, предотвращая получение негативной памяти о ней (*Черные бушлаты* А. Конторовича, *Попытка возврата* В. Конюшевского, *Разговор с вождем* Р. Злотникова и А. Махрова).

В подобной литературе активно используется форма триллера, детектива, экшна и воплощаются тенденции современной массовой и миддл-литературы, в особенности циклизация и эстетика гибридации.

Ключевые слова: Современная русская литература, альтернативная история, постсоветская травма, путешественник во времени, исправление истории

Contemporary Russian literature experiences a boom of alternative literary history, moved to the mainstream in the 2000s as a result of the nostalgia for the USSR and an attempt to (re)construct Russian national identity. One of the critical elements of the Russian collective mentality is the post-Soviet trauma, including both the history of the USSR and its collapse in 1991. Among the ways to overcome this trauma, of interest, is “the correction” of the recent past in alternative literary history, often combined with a motive of a time-traveller, known from the early alternative history (*A Connecticut Yankee in King Arthur’s Court* by M. Twain). In Russian fiction, the evolution of this motive is evident: from a terror caused by uncontrolled history and subsequent abstinence from any “positive history” creation (*Nevozvraščeneц* by A. Kabakov, 1991) to the active change of history (numerous novels of the 2000s). The “active” pattern falls into several models: in the monarchist model the possibility of 1917 is eliminated, and Russia of the alternate present is a prosperous empire (*General-admiral* by R. Zlotnikov, *Gospodin iz zavtra* by A. Makhrov & B. Orlov, *Kavkazskij princ* by A. Velichko). In case of the communist model, the author favours the October 1917 revolution but resolves in advance the problems which led the USSR to its fall, thus excluding the post-Soviet trauma. It can follow the Economy pattern, depicting “human” socialism (*It’s not too late* by P. Dmitriev) – or the War pattern, in accordance with the actual State-enhanced War memory revitalization: the time-traveller helps the USSR win the Great Patriotic War easily (*Černye bušlaty* by A. Kontorovich, *Popytka vozvrata* by V. Konyushevskiy, *Razgovor s Vožděm* by R. Zlotnikov & A. Makhrov), excluding negative war memory. This fiction, featuring mainly thrillers, detective and action stories, follows contemporary mass and middle literature trends, namely cyclization and the aesthetics of hybridization.

Keywords: Contemporary Russian literature, alternative history, post-Soviet trauma, time traveller, correction of history

LUJO PAREŽANIN
lparezan@gmail.com

DUBRAVKA ORAIĆ TOLIĆ, AVANGARDA I NACIONALNA KNJIŽEVNA TRADICIJA

Dubravka Oraić Tolić jedna je od naših najznačajnijih proučavateljica i teoretičarki avangarde, čiji akademski opus čini izuzetno kompleksnu cjelinu bavljenja avangardom na najrazličitijim razinama – od općih kulturnopovijesnih razmatranja do čitanja specifičnih autora i književnih tekstova. Avangarda je i ključan element *Teorije citatnosti*, njezina vjerojatno najvažnijeg doprinosa književnoj teoriji, u kojoj iscrpnu pažnju daje dvama avangardnim tipovima citatnosti koje naziva „velikom citatnom polemikom“ i „velikim citatnim dijalogom“. S druge strane književnog polja, Oraić Tolić komunicira s avangardom i kao pjesnikinja, aktivirajući pritom niz strategija čitljivih u okviru njezinih vlastitih teorijskih razmatranja. Njezina poema *Urlik Amerike* iznimno je slojevit i gust neoavangardni/postavangardni tekst koji na način specifičan za tadašnji pjesnički kontekst aktivira pitanje avangardne tradicije, dok je *Palindromska apokalipsa* jasan odjek Hljbekovljevih pjesničkih eksperimenata. Analizirajući njezine teorijske teze o avangardi, njezina specifična čitanja avangardnih i neoavangardnih autora poput Krleže i Josipa Severa, ali i njezine pjesničke geste, nastojat ćemo ukazati na slijepe točke njezina razumijevanja avangarde te ih kontekstualizirati i ukazati na njihovu latentnu ideološku funkciju. Ti će nam uvidi omogućiti da raspravu proširimo i na pitanje ideologije povijesti književnosti, osobito u odnosu spram konstrukcije nacionalne književne tradicije i potisnutog horizonta jugoslavenskog književnog polja.

Ključne riječi: Dubravka Oraić Tolić, avangarda, neoavangarda, povijest književnosti, tradicija

DUBRAVKA ORAIĆ TOLIĆ, AVANT-GARDE AND NATIONAL LITERARY TRADITION

Dubravka Oraić Tolić is one of our most prominent avant-garde researchers and theorists, whose academic opus makes an incredibly complex whole which deals with the avant-garde at various levels - from general cultural and historical considerations to reading specific authors and literary texts. The avant-garde is also a key element of *Teorija citatnosti* (The Theory of Citation), her probably most significant contribution to literary theory, in which she gives meticulous attention to two avant-garde types of the citation which she calls “great citation

controversy” and “great citation dialogue.” On the other side of the literary field, Oraić Tolić communicates with the avant-garde as a poet, activating a series of strategies readable within her theoretical considerations. Her poem *Urlik Amerike* (The Roar of America) is an extraordinarily multi-layered and dense neo- / post-avant-garde text which, being somewhat specific to the then poetic context, triggers the issue of the avant-garde tradition, while *Palindromska apokalipsa* (The Palindromic Apocalypse) is a clear echo of Hlebnikov’s poetic experiments. Analysing her theoretical theses on the avant-garde, her specific readings of avant-garde and neo-avant-garde authors such as Krleža and Josip Sever, as well as her poetic gestures, we will make an effort to point to the blind spots of Oraić Tolić’s understanding of the avant-garde and to contextualise them and to indicate their latent ideological function. These insights will allow us to extend the discussion to the question of the ideology of the history of literature, especially concerning the construction of the national literary tradition and the suppressed horizon of the Yugoslav literary field.

Keywords: Dubravka Oraić Tolić, the avant-garde, neo-avant-garde, history of literature, tradition

ZVJEZDANA RADOS

Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
zrados@unizd.hr

FORMALNE KOMPOZICIJSKE POTVRDE IDEJE O PONAVLJANJU/ ISTOSTI LJUDSKIH SUDBINA U FABRIOVU ROMANU *VJEŽBANJE ŽIVOTA*

U radu će se razmotriti problematika korelacije između uvodne ideje romana o ponovljivosti, odnosno istosti ljudskih sudbina i načina strukturiranja kompozicije romana (romana kao cjeline, ali i njegovih zaokruženih dijelova te pojedinih pasusa i rečenica). Zasebna će se pozornost posvetiti kružnosti kompozicijskih cjelina koje svojom formom potvrđuju ideju o istosti/ponovljivosti povijesti pojedinaca, obitelji, kolektiviteta. Analizirat će se i funkcionalnost sjećanja (kao veza istosti i pripadanja) te brojne varijacije – mudrosni, gnomski pripovjedačevi iskazi, tautološko nizanje situacija i prizora koji su ponekad doslovni u svojoj identičnosti, nizanje i pretapanje priča o analognim ljudskim sudbinama itd. – na Propovjednikovu ideju „ista je kob svima“, koju je autor odabrao kao moto *Vježbanju života*.

Ključne riječi: Nedjeljko Fabrio, povijesni roman, kružna kompozicija povijesni cirkulus, sjećanje

FORMAL COMPOSITIONAL CONFIRMATION OF THE IDEA OF A REPEAT/SAMENESS IN FABRIO'S NOVEL *VJEŽBANJE ŽIVOTA*

The paper will address the problem of correlation between the novel's initial idea about a repeat, that is, the sameness of human destinies and the manner of structuring the composition of the novel (the novel as a whole, as well as its rounded parts and individual passages and sentences). Special attention will be paid to the circularity of composition wholes, which in their form confirm the idea of the sameness/repeat of the history of individuals, families and collectives. Functionality of memory (as a link between sameness and belonging) and numerous variations such as wise, gnomic narrator's statements, redundant sequencing of situations and scenes which are sometimes literally identical, retelling and blending stories of analogous human destinies, and others will be analysed based on the Preacher's idea of "destiny is the same for everybody". This motto is the author's choice for *Vježbanje života* (Exercising Life).

Keywords: Nedjeljko Fabrio, historical novel, circular composition, historical circle, memory

KRISTINA REPAR

Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica

Zagreb

kristina.repar@gmail.com

kristina.repar1@skole.hr

PAVAO SKALIĆ – AUTOR POJMA ENCIKLOPEDIJA

Pavao Skalić rođen je 1534. godine u Zagrebu. Bio je poznati renesansni humanist, povjesničar i teolog. Autor je brojnih djela na latinskom jeziku, a najvažnije je *Encyclopaediae seu orbis disciplinarum tam sacrarum quam profanarum epistemon* (*Znalac enciklopedije ili kruga svetih i svjetovnih disciplina*). To je djelo objavljeno 1559. godine, a u njemu je Pavao Skalić prvi upotrijebio naziv *enciklopedija* u značenju sličnom današnjem. Skalićev je život bio vrlo buran, pun različitih peripetija, a njegov se društveni status neprestano mijenjao – od uvaženog uglednika do nepoćudnog autora koji prkosi društvenim normama. O njegovu životu pisao je Ivan Kukuljević Sakcinski u monografiji pod naslovom *Pavao Skalić: gradjanin zagrebački, učenjak na glasu, svećenik katolički i protestantski, prvi ministar pruski, pustolov smjeli, nazvan Cagliostro XVI. vieka*. Djelo je objavljeno 1875. godine, a u njemu Kukuljević detaljno prikazuje Skalićev život i djelo. Ta je monografija središnji dio ovog rada u kojem se prikazuju Skalićevi znanstveni doprinosi. Rad je pisan povodom 485.

obljetnice Skalićeva rođenja i 460. obljetnice nastanka djela *Encyclopaediae* (1559.).

Ključne riječi: enciklopedija, povijest, Ivan Kukuljević Sakcinski, Pavao Skalić, znanost

PAVAO SKALIĆ – AUTHOR OF THE TERM ENCYCLOPEDIA

Pavao Skalić was born in Zagreb, in 1534. He was a well-known Renaissance humanist, a historian and a theologian. He was the author of numerous works in Latin, among which the most important is *Encyclopaediae seu orbis disciplinarum tam sacrarum quam profanarum epistemon* (A connoisseur of the Encyclopedia or the circle of sacred and secular disciplines). The work was published in 1559, and therein Pavao Skalić first used the term encyclopedia determining its meaning which was similar to today's definition. Skalić had a very turbulent life, and his social status constantly changed - from a worthy rival to an idle author who defies social norms. Ivan Kukuljević Sakcinski wrote about his life in his work called *Pavao Skalić, a citizen of Zagreb, a scholar on the verge, a Catholic and Protestant Priest, the first Prussian minister, a brave adventurer known as Cagliostro of the 16th century*. This work, describing Skalić's life and work in detail, was published in 1875. This monograph is the central part of this paper which presents scientific contributions of Pavao Skalić. The paper was written on the occasion of the 485th anniversary of Skalić's birth and the 460th anniversary of the work of *Encyclopaedia* (1559).

Keywords: encyclopedia, history, Ivan Kukuljević Sakcinski, Pavao Skalić science

EWA SZPERLIK

Sveučilište Adam Mickiewicz u Poznańu (Poljska)

ewaszperlik@wp.pl

(IZVAN)EUROPSKA PUTOVANJA KROZ POVIJEST (JUGOSLAVIJE) U AUTOBIOGRAFSKIM ZAPISIMA JOZE KLJAKOVIĆA: *U SUVREMENOM KAOSU I KRVAVI VAL*

Predmet izlaganja temelji se na književnom opusu autobiografskih djela istaknutog slikara Joze Kljakovića (*U suvremenom kaosu*, Buenos Aires, 1952. i *Krvavi val*, Rim, 1961.), koja su nastala za vrijeme autorove emigracije, a objavljena su za širu čitalačku publiku kao domovinska izdanja tek 2011. godine. Buran životopis J. Kljakovića (1889. – 1969.) bio je determiniran spletom tzv. velike povijesti i egzistencije pojedinca. Umjetnik koji je stvarao

između dva rata, za vrijeme NDH, antijugoslavenkog svjetonazora, duboko razočaran u mit zajedničke Jugoslavije (bilo pod zastavom jugoslavenstva bilo bratstva i jedinstva), postao je svjedokom epohe prijeloma XIX. i XX. stoljeća, dvaju svjetskih ratova, raspada imperija (austroougarskog, turskog) i država te nastanka drugih (posebice SHS, NDH i Titove Jugoslavije). U memoariziranim tekstovima, koji su svojevrsna putovanja područjima Balkana, zapadne Europe te Argentine i natrag, vrlo je značajan vrtuljak povijesnih događaja i političkih okolnosti koje su tada utjecale na sudbinu spomenutih prostora. Djela J. Kljakovića danas su odličan primjer za razmatranja o hrvatskoj kulturi, kolektivnom pamćenju, potrebi za sjećanjem kao odgovoru na zaborav, jer je J. Kljaković u socijalističkoj Jugoslaviji bio kao ličnost i umjetnik proskribiran u javnosti, prešućivan i umalovažavan, a propagandom komunističkih vlasti stigmatiziran kao pripadnik tzv. ustaške emigracije. Sudbina slikara i njegovih književnih djela spada u još uvijek do kraja neistraženu opširnu problematiku hrvatske književnosti u dijaspori – kao karike koja nedostaje (V. Brešić, B. Škvorc i drugi) – te u pitanje integriranja emigracijske književnosti u korpus suvremenog kanona kulture u Hrvatskoj u uvjetima samostalne države.

Ključne riječi: Jozo Kljaković, književnost u dijaspori, kolektivno pamćenje, povijest Jugoslavije, kanon hrvatske kulture

(OUTSIDE) EUROPEAN JOURNEYS THROUGH THE HISTORY (OF YUGOSLAVIA) IN AUTOBIOGRAPHICAL WRITINGS OF JOZO KLJAKOVIĆ: U SUVREMENOM KAOSU I KRVAVI VAL

The topic of the presentation is based on the literary oeuvre of the autobiographical works of Jozo Kljaković (*U suvremenom kaosu* – In Contemporary Chaos, Buenos Aires 1952 and *Krvavi val*–Bloody Wave, Rome 1961), written during the author's (also a distinguished painter) emigration and published for a wider readership as domestic publications only in 2011. The tumultuous biography of J. Kljaković (1889-1969) was determined by the combination of the so-called Great history and existence of the individual. He was producing between the two wars, during the NDH - Independent State of Croatia, with an anti-Yugoslav worldview, deeply disappointed with the myth of a common Yugoslavia either under the banner of Yugoslavia or fraternity and unity). Thus, he became a witness to an epoch at the turn of the 19th and 20th century, the two world wars, the dissolution of the empires (Austro-Hungarian and Turkish) and states, as well as the emergence of others (especially SHS, NDH and Tito's Yugoslavia). In his memoirs, which are a kind of journey through the Balkans, Western Europe and Argentina, and back, there is a very significant carousel of historical events and political circumstances which at that time influenced the fate of the territories mentioned above. Today, J. Kljaković's works are an excellent example for reflections about

Croatian culture, collective memory and the need for reminiscing as a response to oblivion. Because, J. Kljakovic, in socialist Yugoslavia, was proscribed, as a personality and artist, kept secret from the public and belittled, and by the propaganda of the communist government stigmatized as a member of the so-called Ustasha emigration. The fate of the painter and his literary works belong to one of the still unexplored and extensive problematic area of Croatian literature in the diaspora – like a missing link (V. Brešić, B. Škvorc et al.) It is an issue of integrating emigration literature into the corpus of the contemporary canon of culture in Croatia in the conditions of an independent state.

Keywords: Jozo Kljaković, literature in the diaspora, collective memory, the history of Yugoslavia, canon of Croatian culture

SANJA TADIĆ-ŠOKAC

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

stadic@ffri.hr

RASPAD AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE U ROMANU *ADMIRALSKI STIJEG* IVANA KATUŠIĆA

Roman *Admiralski stijeg* Ivana Katušića objavljen je 1987. godine u Zagrebu. U okvirnoj se priči objašnjavaju okolnosti pronalaska rukopisa na kojem je utemeljen roman, a u umetnoj priči u priči tematizira se istraga koju provodi Maksimilijan Lantina protiv Vicka Viribus koji je optužen da je pomagao u potapanju austrougarskog bojnog broda „Viribus unitis“ 1. studenoga 1918. godine u Puli, i to dan nakon što je Austro-Ugarska Monarhija predala svu svoju mornaričku flotu jugoslavenskoj novoosnovanoj državi. Pritom se opisuju i razni aspekti suživota brojnih naroda u Austro-Ugarskoj Monarhiji, upozorava se na posljedice njezine propasti i karakteristike vlasti općenito. Prošlost se stalno mora ponovno izgrađivati i predstavljati, kako tvrdi Astrid Erll u *Cultural Memory Studies: An Introduction* (u: *A companion to cultural memory studies*, Berlin, New York, 2010.). Pripovjedač u ovom romanu podatke koje je dobio iz pronađenog rukopisa, o čemu se svjedoči u *Uredničkoj uvodnoj napomeni*, nadopunjava uporabom brojnih drugih pripovjednih konvencija različitih žanrovskih obrazaca pripovijedanja (memoari, kronike, zapisnici, izvješća, dokumenti) i tehnika (priča u priči, alegorija, ironija, kolažiranje, montaža) čime roman svjedoči o svojoj metatekstualnoj strukturi. Glavni junak u narativnom tijeku, Vicko Viribus, izmišljen je lik, kao i Šilur, Fišcot i sl., ali su unesene i povijesne osobe (npr. Ivo Andrić, Mijo Mirković, Ante Tresić Pavičić, Nikola Tommaseo). Cilj je istrage Maksimilijana Lantine otkrivanje povijesne istine o potapanju broda „Viribus unitis“, ali je rukopis naglo prekinut. U *Završnoj uredničkoj bilješci* povijesna je istina relativizirana.

Ključne riječi: „Viribus unitis“, novopovijesni roman, metatekstualnost, *Admiralski stijeg*, Ivan Katušić

DISSOLUTION OF THE AUSTRO-HUNGARIAN MONARCHY IN THE NOVEL *ADMIRALSKI STIJEG* BY IVAN KATUŠIĆ

The novel *Admiralski Stijeg* [Admiral's Flag] by Ivan Katušić was published in Zagreb in 1987. Its frame story explains the circumstances surrounding the discovery of the manuscript which the novel is based on, while the theme of the story within the story is an investigation led by Maksimilijan Lantina against Vicko Viribus, who is suspected of helping the sinking of SMS *Viribus Unitis*, Austro-Hungarian battleship, in Pula on November 1, 1918. This was the day after Austria-Hungary handed over its military fleet to the newly founded Yugoslav state. Within this, various aspects of co-existence of numerous peoples in Austro-Hungarian Monarchy are described, and attention is drawn to the consequences of its demise and characteristics of power in general. The past must continually be re-constructed and re-presented, Astrid Erll argues in *Cultural Memory Studies: An Introduction* (in *A companion to cultural memory studies*, Berlin, New York, 2010). The narrator, in this novel, complements the data he found from the discovered manuscript (as indicated in the *Final Editorial Note*) by using numerous other narrative conventions of various genres (memoirs, chronicles, records, reports, documents) and narrative techniques (story within a story, allegory, irony, collage, montage), thus showing the novel's meta-textual structure. The main hero in the narrative, Vicko Viribus, is a fictional character, as are Šilur, Fišćot and others, but actual historical figures are also introduced (for example, Ivo Andrić, Mijo Mirković, Ante Tresić Pavičić, Nikola Tommaseo, etc.). The purpose of Maksimilijan Lantina's investigation is to discover the historical truth about the sinking of SMS *Viribus Unitis*, but the manuscript stops suddenly. In the *Final Editorial Note*, the historical truth is relativized.

Keywords: "Viribus Unitis", new historical novel, meta-textuality, *Admiralski stijeg*, Katušić, Ivan

DAVID ŠPORER

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

dsporer@ffzg.hr

POVIJEST KNJIGE I SHVAĆANJE ORIGINALNOSTI

Povijest knjige, koja nastaje kao mješavina utjecaja različitih disciplina (povijesti, sociologije, antropologije, filologije, bibliografije), velikim se dijelom izgrađuje osvještavanjem problema anakronizma u sagledavanju povijesti. Nužnost izbjegavanja zamki anakroniziranja proizlazi iz uvida u to da su kategorije kojima se služe povjesničari uvjetovane poviješću. Budući da se tema izlaganja smješta u okvir oblikovan metodološkim impulsima koje je povijest knjige usmjeravala prema povijesti književnosti, prvi dio izlaganja prikazat će genezu refleksije o problemu anakroniziranja prošlosti, kako u okvirima francuske historiografske

tradicije škole *Annales* tako i u radovima francuskog povjesničara i filozofa Michela Foucaulta.

U skladu s takvim metodološkim okvirom koji nastoji opisati i interpretirati kategorijalno-svjetonazorske promjene, izlaganje će pokušati ilustrirati problem anakroniziranja odnosno osuvremenjivanja prošlosti na primjeru teme originalnosti. Shvaćanje originalnosti osobito je pogodan primjer u tom pogledu zato što je originalnost jedna od temeljnih poetičkih i estetskih kategorija koja otud može ponuditi velike mogućnosti osvjetljavanja razlika između suvremenosti i prošlosti. Naime, vrlo je često upravo koncept originalnosti u podlozi nesporazuma koji se javljaju između povjesničara i nekog prošlog književnog razdoblja kojim se bave.

Ključne riječi: povijest knjige, povijest književnosti, anakronizam, kategorije, originalnost

HISTROY OF BOOK AND UNDERSTANDING OF ORIGINALITY

The reflection about the problem of anachronism in the vision of history has taken a considerable amount of work in the field of book history, which has developed under the influences of various disciplines (history, sociology, anthropology, literary studies, bibliography). The necessity to avoid the traps of anachronisms has stemmed from the insight that categories which historians use are conditioned by history. Since the subject of this paper is within the framework formed by methodological impulses which book history has emitted towards literary history, the first part of the presentation will be dealing with the development of the reflection about the problem of anachronisms in history within the tradition of the French *Annales* school and in the works of French historian-philosopher Michel Foucault.

Aligned with such methodological framework which tries to establish description and interpretation of the world view changes-categorical apparatuses, the presentation will tackle the question of originality as an example of the illustration of the problem of anachronistic approach to the past which casts the past into moulds of contemporary categories. The understanding of originality seems like an especially gratifying example since originality is one of the basic poetical and aesthetical categories, which therefore may offer many angles to shed light upon differences between past and present. The concept of originality, in fact, quite quickly becomes the foundation upon which the misunderstandings between historians and the given past periods are built.

Keywords: history of book, history of literature, anachronism, categories, originality

NEVA ZAGHET

Državni znanstveni licej Franceta Prešerna, Trst (Italija)

nevazaghet@gmail.com

TEŽA SPOMINA V DNEVNIŠKEM ROMANU MARKA SOSIČA

Slovenski tržaški pisatelj Marko Sosič (1958) se v dnevniškem romanu *Kruh, prah* (Goga, Novo mesto 2018) pogloblja v temo spomina, razpetega med veliko zgodovino in osebnim doživljanjem: vojna v Jugoslaviji je namreč v pripovedi tista črna luknja, ki je v 90.letih usodno posegla tudi v življenje slovenske družine v Italiji, nepreklicno pretrgala vezi s sorodniki v tedanji Jugoslaviji in še po dolgih letih prisilila protagonista, da obračuna s svojimi spomini, tedanjimi odločitvami in občutki krivde, ki jih ni mogoče odpraviti.

Ključne riječi: Marko Sosič, spomin, vezi, vojna v Jugoslaviji

THE WEIGHT OF MEMORY IN THE DIARY NOVEL BY MARKO SOSIČ

In his diary novel *Kruh, prah - Bread, Dust* (Goga, Novo mesto 2018) The Slovenian writer Marko Sosič (1958) from Trieste deepens the theme of memory, which stretches between great history and personal experience. In the 90s the war in Yugoslavia is the black hole intruding into the life of a Slovenian family in Italy, permanently tearing apart family bonds with members in the former Yugoslavia and forcing the protagonist to come to terms with his memories, his decisions at that time and his sense of guilt which he cannot get rid of.

Keywords: Marko Sosič, memory, war in Yugoslavia

D) SLAVISTIKA DANAS! LOKALNI, REGIONALNI I GLOBALNI DOPRINOS

SANJA BARIČEVIĆ

Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
sbaricev@unizd.hr

MARIJANA BAŠIĆ

Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
mabasic@unizd.hr

MORFOSINTAKTIČKA NORMA I KONCEPTUALIZACIJA – KONSTRUKCIJE S AKUZATIVOM, LOKATIVOM I INSTRUMENTALOM

U ovome se radu na primjeru konstrukcija s akuzativom, lokativom i instrumentalom istražuju odstupanja od morfosintaktičke norme hrvatskoga standardnog jezika. Kao i u većini slavenskih jezika (Cienki 1989, Nedashkivska 2001, Nikitina 2010) i u hrvatskome se određene semantičke skupine glagola povezuju s alternacijama prijedložno-padežnih izraza kojima se izražava cilj ili mjesto. Određene se semantičke skupine glagola, poput glagola smještanja u prostor, glagola pomicanja i stavljanja, stvaranja i preoblike prema propisanoj morfosintaktičkoj normi u hrvatskome standardnom jeziku prototipno javljaju s prijedložno-padežnim izrazima u akuzativu. Međutim govornici hrvatskoga jezika vrlo često umjesto akuzativa uz te glagole rabe lokativ ili instrumental (Šarić 2007). U radu se istražuju konstrukcije koje uključuju različite semantičke skupine glagola s prijedložno-padežnim izrazima u akuzativu, lokativu i instrumentalu. Rezultati istraživanja ukazuju na to da se odstupanja od morfosintaktičke norme, odnosno odabir glagola i glagolskoga oblika te prijedložno-padežnoga izraza u akuzativu, lokativu ili instrumentalu mogu tumačiti različitim čimbenicima te percepcijom određene situacije, odnosno različitim konceptualizacijama.

Ključne riječi: morfosintaktička norma, alternacije akuzativa i lokativa/instrumentala, konceptualizacija

MORPHOSYNTACTIC NORM AND CONCEPTUALIZATION – CONSTRUCTIONS WITH THE ACCUSATIVE, LOCATIVE AND INSTRUMENTAL CASE

This work examines deviations from the morphosyntactic norm of the Croatian standard language in the examples of constructions with the accusative, locative and instrumental case. As in examples of a more significant number of Slavic languages (Cienki 1989, Nedashkivska 2001, Nikitina 2010), in the Croatian language too certain semantic groups of verbs are related to alternations of

prepositional phrases which denote goal or place. In the Croatian language, it includes the following alternations: the accusative/locative case, the accusative/instrumental case (Šarić 2007). In the Croatian standard, certain semantic groups of verbs such as verbs denoting placement into space according to the prescribed morphosyntactic norm, appear with prepositional phrases in the accusative case. However, the speakers of the Croatian language very often use the locative or the instrumental case instead of the accusative case. This work examines constructions which include different semantic groups of verbs as well as prepositions that appear with different cases. The research shows that deviations from the morphosyntactic norm, both the choice of a verb and a verbal form, as well as the choice of a prepositional phrase in the accusative/locative/instrumental case, can be explained by different perceptions of a particular situation, and respectively by different conceptualizations.

Keywords: morphosyntactic norm, accusative/locative and accusative/instrumental alternations, conceptualization

MARIJA BOBANOVIĆ

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

marijabob@gmail.com

LEKSIČKI PRISTUP PRI POUČAVANJU AZILANATA HRVATSKOMU JEZIKU

Ovladavanje inim jezikom složen je i dugotrajan proces na čiju uspješnost utječe mnoštvo jezičnih i nejezičnih čimbenika, društvenih i afektivnih. Kada je riječ o azilantima i strancima pod supsidijarnom zaštitom, u obzir treba uzeti specifična stresna i traumatična iskustva, PTSP te akulturacijski stres (osjećaj nepripadanja novoj sredini) koji bitno otežavaju ovladavanje jezikom zemlje primateljice. Pridoda li se tomu nepismenost ili nedovoljna pismenost na materinskome jeziku i nepoznavanje engleskoga, jasno je da će ovladavanje biti dulje i teže u usporedbi s ostalim polaznicima te da se poučavanje ne može temeljiti na gramatičkome pristupu. Program učenja hrvatskoga jezika, povijesti i kulture za azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom radi uključivanja u hrvatsko društvo (NN 154/2014) propisuje da gramatiku ne treba posebno poučavati niti inzistirati na gramatičkim pojmovima. Treba je, koliko je to moguće, neizravno poučavati za ostvarivanje prikladne komunikacije, tj. treba izbjegavati suvišnu uporabu metajezika i poticati učenike da uoče i zatim prepoznaju nove gramatičke strukture pa je leksički pristup koji se temelji na „gramatikaliziranom leksiku”, a ne na „leksikaliziranoj gramatici” primjereniji. Budući da se jezik sastoji od blokova, pozornost je na leksemima i leksičkim sklopovima u kontekstu – kolokacije, konvencionalni izrazi, frazemi, rečenični okviri i cijele rečenice (Lewis 1993). U ovome će se radu prikazati način poučavanja azilanata koji

su pohađali uvodni dio tečaja hrvatskoga jezika u Centru za strane jezike Sveučilišta u Zadru (ukupno 70 sati nastave) s ciljem razvijanja sposobnosti pravilnoga izgovora, razumijevanja usmenih poruka, čitanja i razumijevanja kraćih tekstova, kao i sposobnosti primjene osnovnih pravopisnih pravila u pisanju riječi, rečenica i kraćih poruka.

Ključne riječi: azilanti, leksički pristup, poučavanje inojezičnoga hrvatskog

LEXICAL APPROACH DURING THE ASYLUM-SEEKERS CROATIAN LANGUAGE TEACHING

Mastering a foreign language is a complex and lengthy process whose performance is influenced by many linguistic and non-linguistic factors, both social and affective. When it comes to asylum-seekers and foreigners under subsidiary protection, specific stress and traumatic experiences, PTSD and acculturation stress (a feeling of not belonging to the new environment) should be taken into account, which makes it challenging to master the language of the recipient country. Also by adding illiteracy or insufficient literacy in the mother tongue and not knowing English, it is clear that the mastery will take longer and be more difficult compared to the other participants, and the teaching cannot be based on the grammatical approach. The Croatian language, history and culture learning programme for asylum-seekers and foreigners under subsidiary protection for inclusion in Croatian society (NN 154/2014) regulates that grammar is not to be explicitly taught or to insist on grammatical terms. It should, as far as possible, be indirectly taught to achieve appropriate communication by avoiding the excessive use of metalanguage and encourage students to notice and then recognize new grammatical structures, so the lexical approach based on “grammaticalized lexis”, and not on “lexicalized grammar” is more appropriate. Since the language consists of chunks, attention is given to lexemes and lexical circuits in the context - collocations, institutionalized expressions, phrasemes, sentence frames and whole sentences (Lewis 1993). This paper will present the method of teaching asylum-seekers who have attended the introductory part of the Croatian language course at the Centre for Foreign Languages of the University of Zadar (70 hours of teaching). The aim is to develop the ability to do proper pronunciation, understand verbal messages, read and understand short texts as well the ability to apply basic orthographic rules in writing words, sentences and short messages.

Keywords: asylum-seekers, lexical approach, teaching Croatian as a foreign

RAFAELA BOŽIĆ

Odjel za rusistiku
Sveučilište u Zadru
rbozic@inbox.ru

OREHOV Boris

Vyssšaja škola ekonomiki
Moskva (Rossija)

NEURONSKA MREŽA I STIHOVI NA HRVATSKOM JEZIKU

Umjetne neuronske mreže tehnologija su koja se pojavila sredinom 20. stoljeća kao matematički koncept. Nedavno su dobile široku praktičnu primjenu u različitim oblastima, a posebice u računalnoj lingvistici (ispravljanje pravopisnih pogrešaka, strojno prevođenje i sl.). Neuronske mreže dolaze u različitim vrstama, no sve imaju isti pristup: moraju se „upoznati“ s nekim izvornim materijalom i izgraditi svoj model. Izgradnja modela naziva se „učenje“.

Među različitim vrstama neuronskih mreža ističu se one koje rade sa sekvencama, na primjer sa sekvencama riječi i simbola, to jest s tekstom. Ako neuronska mreža izgradi model teksta, ona će se pokazati sposobnom generirati slične tekstove. Ako je tekst na kojem neuronska mreža „uči“ pjesnički tekst, tada će neuronska mreža stvoriti tekst koji će vrlo snažno nalikovati pjesničkom.

Takvi eksperimenti provedeni su mnogo puta za „velike“ jezike, a prvi put na hrvatskom je ostvaren na materijalu objavljenom u časopisu *Republika* (Orehov, Boris; Božić, Rafaela. 2019. Što je neuronska mreža htjela reći? *Republika. Časopis za knjigu, umjetnost i društvo* 1-2. 10–15). U izlaganju se analizira rezultat ovog eksperimenta s obzirom na lingvističke i lingvostilističke rezultate.

Ključne riječi: neuronska mreža, umjetna inteligencija, poezija

THE NEURAL NETWORK AND VERSES IN CROATIAN

Artificial neural networks are the technology that appeared in the mid-20th century as a mathematical concept. Recently, they have been widely applied in various fields, especially in computational linguistics (debugging spelling errors, machine translation, etc.). There are different types of neural networks. However, they all have the same approach: they have to “get acquainted” with some original material to build their model. Building a model is called “learning.”

Among different neural networks types, some work with sequences, for example, with sequences of words and symbols, that is, with the text. If a neural network

builds a text model, it will be able to generate similar texts. Thus, if the text which the neural network “learns” is a poetic text, then the neural network will create a text that will be very similar to the poetic text.

Such experiments have been carried out many times for “ world “ languages, and for the first time the material published in the journal *Republika* was implemented in Croatian (Boris Orekhov, Rafela Božić. What did the neural network want to say? / *Republic. Magazine for book, art and society.* - 2019. - N 1-2. pp. 10-15). The paper analyses the result of this experiment in relation to linguistic and lingual-stylistic results.

Keywords: neuro-network, artificial intelligence, poetry

BUTAKOVA Larisa (Olegovna)

Omskij gosudarstvennyj universitet im. F.M. Dostoevskogo
Omsk (Rossija)

ŠČADRINA Anastasija (Alekseevna),

Omskij gosudarstvennyj universitet im. F.M. Dostoevskogo
Omsk (Rossija)
larisabut@rambler.ru

МОДЕЛИРОВАНИЕ КОГНИТИВНОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВ-КОРРЕЛЯТОВ РОДНОГО И ИЗУЧАЕМЫХ ЯЗЫКОВ

Цель доклада – показать процесс и результаты моделирования семантики слов-коррелятов на основе состава ассоциативных полей на трех языках (родном и двух изучаемых одновременно). В основе предлагаемой лингвистической модели – методика построения когнитивной структуры ассоциативного поля (Н.И. Кургановой). Материалом для исследования послужили результаты ассоциативных и семантических экспериментов, проведенных авторами в России и Чехии с реципиентами – русскими, изучающими одновременно английский и чешский языки, а также чехами, изучающими русский и английский языки. Данный способ анализа позволил выявить специфику формирования психологического значения слов-коррелятов родного и в разной степени важных для учебного билингва иностранных языков, установить характер полилингвизма и / или поликультурации для выбранной группы информантов. Реконструируя значения слов-коррелятов, обозначающих базовые концепты повседневности, авторы показывают различия в признаковой структуре исследуемых слов и особенностях их эмоциональной нагрузки. Проведенные эксперименты доказывают положение о том, что значение иноязычного слова в ситуации учебного многоязычия формируется с опорой на концептуальную базу родного языка и поэтому отличается

от того, что стоит за данным словом у носителя языка; различия в структуре значений слова на родном языке и иноязычного слова-коррелята обусловлены различным опытом усвоения и употребления данных слов. Обоснованность полученного вывода демонстрируется с помощью анализа структуры значения слов Rusko /Россия / Russia, полученной по результатам эксперимента с чешскими информантами.

Ключевые слова: психологическое значение, ассоциативный эксперимент, ассоциативное поле, когнитивная структура ассоциативного поля

MODELLING OF COGNITIVE STRUCTURE OF CORRELATED WORDS OF NATIVE AND STUDIED LANGUAGES

The purpose of the article is to show the process of modelling the structure of the value of word-correlates using the composition of associative fields in three languages (native and two studied simultaneously) and its results. The basis of the proposed linguistic model is the method of constructing the cognitive structure of the associative field (by N. Kurganova). The database of associative and semantic experiments conducted by authors in Russia and the Czech Republic with recipients - Russian, studying both English and Czech languages, as well as Czechs studying Russian and English, made up the material for the study. This method of analysis made it possible to reveal the specificity of the formation of the psychological meaning of the correlates of native and foreign languages important for educational bilingualism to varying degrees, to establish the nature of poly-lingualism and/or poly-acculturation for the selected group of informants. The authors reconstructed the meanings of word-correlates denoting the basic concepts of everyday life and showed differences in the feature structure of the words under study and the features of their emotional-sensory load. The conducted experiments prove the position: the meanings of a foreign language are formed in the situation of educational multilingualism with the support of the conceptual basis of the native language and therefore differ from the content of the given word in the mental lexicon of the native speaker. Differences in the word's meanings structure in the native language and the foreign word-correlate are due to various experiences in the assimilation and use of these words. The analysis of the structure of the meaning of the words Rusko / Россия / Russia, based on the results of the experiment with Czech informants, demonstrates the validity of the conclusion drawn.

Keywords: psychological meaning, associative experiment, associative field, the cognitive structure of the associative field

BARANOV Viktor (Arkad'evič)

IžGTU im. M.T.Kalašnikova

Iževsk (Rossija)

victor.a.baranov@istu.ru

ZUGA Oksana (Vladimirovna)

UdGU

Iževsk (Rossija)

ozuga@rambler.ru

СТАТИСТИЧЕСКИЙ СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ДВУХ СЛАВЯНСКИХ ПСАЛТЫРЕЙ XI ВЕКА

В докладе будут рассмотрены количественные и статистические характеристики двух славянских Псалтырей – глаголической Псалтыри Димитрия Синайского (Монастырь св. Екатерины, Cod. Sin. slav. 3/N, XI в., 145 л.) и кирилловской Чудовской псалтыри (ГИМ, Чуд. 7, XI в., 176 л.). Сопоставительный анализ одиночных и многокомпонентных лингвистических единиц (словоформ и лемм) позволяет установить в каждом из кодексов статистически значимые слова – претенденты на статус ключевых и статистически значимые би- и триграммы – коллокации. Выявляются значимые единицы, совпадающие в списках, и единицы, имеющие статистическую значимость только в одном из кодексов. Поиск ключевых слов осуществляется с помощью статистических мер Log-Likelihood и TF*ICTF и контрастного подкорпуса из 21 славянской рукописи XI века, коллокаций – с помощью мер, извлекающих или наиболее частотные сочетания (Log-Likelihood и TF*ICTF), или единично и редко встречающиеся (Mutual Information, Dice scores). Экспериментальной базой анализа являются электронные транскрипции двух Псалтырей (<http://manuscripts.ru/mns/portal.main?p1=42>, http://manuscripts.ru/mns/main?p_text=44342283) исторического корпуса «Манускрипт» (manuscript.ru) и его специализированные модули – модуль статистики (<http://manuscripts.ru/mns/!cred2.stat>) и модуль n-грамм (http://manuscripts.ru/mns/cred_ngr.stat).

Ключевые слова: славянские средневековые псалтыри, лингвистическая статистика

STATISTIČKA POREDBENA ANALIZA DVAJU SLAVENSKIH PSALTIRA IZ XI. STOLJEĆA

U izlaganju će se razmotriti kvalitativne i statističke karakteristike dvaju slavenskih psaltira – psaltir Dimitrija Sinajskog na glagoljici (manastir sv. Ekaterine, Cod. Sin. slav. 3/N, XI. st., 145l.) i Čudovski psaltir na ćirilici (GIM, Čud. 7, XI. st., 176 l.). Na temelju poredbene analize jednostavnih i složenih lingvističkih jedinica (oblika riječi i lema) u svakom od kodeksa utvrdit ćemo statistički značenjske riječi – potencijalne ključne riječi i statistički značenjske bigrame i trigrame – kolokacije. Pojavljuju se značenjske jedinice koje se podudaraju u popisima i jedinice koje su statistički važne samo u jednom od kodeksa. Pretraživanje ključnih riječi ostvaruje se pomoću statističkih alata Log-Likelihood i TF*ICTF tekontrastivnog podkorpusa koji se sastoji od 21 slavenskog rukopisa iz XI. stoljeća, kolokacija – s pomoću alata, s kojima dobijamo najčešće sintagme (Log-Likelihood i TF*ICTF), ili onih koje nemaju mnogo pretraga (Mutual Information, Dice scores).

Ekperimentalnu osnovu analize čini elektronska transkripcija dvaju psaltira (<http://manuscripts.ru/mns/portal.main?p1=42>, http://manuscripts.ru/mns/main?p_text=44342283) povijesne platforme „Manuskript“ (manuscript.ru) i njezini specijalizirani moduli – statistika (<http://manuscripts.ru/mns/!cred2.stat>) i n-gram (http://manuscripts.ru/mns/cred_ngr.stat).

Ključne riječi: slavenski srednjovjekovni psaltiri, lingvistička statistika

ŽELJKA ČELIĆ

Filozofski fakultet
Sveučilište u Zagrebu
zcelic@ffzg.hr

TETYANA FUDERER

Filozofski fakultet
Sveučilište u Zagrebu
tfuderer@ffzg.hr

RUSIFIKACIJA UKRAJINSKIH TOPONIMA U HRVATSKOM ZEMLJOPISNOM NAZIVLJU. TRADICIJA I NOVE TENDENCIJE

Ukrajinska toponimija relativno je poznata u hrvatskom kontekstu, više kada se radi o glavnim gradovima države i pojedinih regija te o najvećoj rijeci Ukrajine. Ovi su ukrajinski zemljopisni nazivi u hrvatskom jeziku prilagođeni prema

oblicima preuzetim iz ruskog jezika kao posrednika i predstavljaju adaptacijski obrazac na ortografskoj i fonološkoj razini te pri tvorbi motiviranih vrsta riječi (Kijev, Lavov, Dnjepar; kijevski, lavovski, dnjeparski). Princip povijesne prepoznatljivosti i političke te državne povezanosti ukrajinskih mjesta s hrvatskim kontekstom čuva tradicionalna načela ortografske, fonološke i morfološke adaptacije ukrajinskog nazivlja u hrvatskom jeziku. Isti tradicionalni hrvatski princip iz ukrajinskog aspekta predstavlja rusifikaciju ukrajinskog nazivlja. Globalni doticaj s neopće prepoznatljivom toponimijom Ukrajine narušava tradicionalne principe usvajanja rusificiranih oblika u hrvatskom jeziku, što rezultira neujednačenim prijenosom istih toponima (*Donjeck/Doneck, Lugansk/Luhansk, *Galičina/Galicija*). Usporedit ćemo tradicionalni princip prilagodbe tradicionalnih i novih ukrajinskih toponima u hrvatskom jeziku i način njihove prilagodbe i sa sociolingvističkog stajališta (kao posljedicu vojnih sukoba na teritoriju Ukrajine i eventualni utjecaj engleskog jezika kao posrednika u prijenosu novog toponima te kao posljedicu znanstvenog angažmana hrvatskih ukrajinista da adaptaciju ukrajinskih toponima u hrvatskom jeziku provedu bez posredstva ruskog jezika kako bi se što vjernije očuvale jezične zakonitosti ukrajinskog jezika).

Ključne riječi: ukrajinska toponimija, rusifikacija, hrvatski jezik, adaptacija

RUSSIFICATION OF UKRAINIAN TOPONYMS IN THE CROATIAN GEOGRAPHICAL TERMINOLOGY. TRADITION AND NEW TENDENCIES

Ukrainian toponymy is relatively well-known in Croatia, more so when it comes to the capitals of the state and individual regions and the longest river in Ukraine. These Ukrainian geographical names in the Croatian language are adapted to the forms taken from the Russian language as an intermediary and they represent an adaptation pattern at the orthographic and phonological level as well as in the formation of motivated types of words (Kiev, Lviv, Dnieper; Kiev (adj., Lviv adj., Dnieper adj.). The principle of historical recognition and political and state connection of Ukrainian places with the Croatian context preserves the traditional principles of orthographic, phonological and morphological adaptation of Ukrainian terminology in the Croatian language. The same traditional Croatian principle from the Ukrainian point of view is the Russification of Ukrainian terminology. The global contact with Ukraine's generally unfamiliar toponymy violates the traditional principles of adoption of Russified forms in the Croatian language, which results in an uneven transfer of the same toponyms (Donetsk / Doneck, Lugansk / Luhansk, * Galičina / Galicia). We will also compare the traditional principle of adaptation of old and new Ukrainian toponyms in the Croatian language and the way they are adapted from a sociolinguistic point of view. This approach comes as a result of military conflicts in the territory of

Ukraine and the possible influence of English as a mediator in the transfer of new toponyms, and as a consequence of the scientific engagement of Croatian Ukrainists to carry out the adaptation of Ukrainian toponyms in the Croatian language without the mediation of Russian so that the linguistic regularities of the Ukrainian language would be preserved as faithfully as possible.

Keywords: Ukrainian toponyms, Russification, Croatian language, adaptation

DRUŻYŁOWSKA DOROTA

Sveučilište u Wrocławu (Poljska)

dorota.druzyłowska@uwr.edu.pl

PTAK LENKA

Sveučilište u Wrocławu (Poljska)

lenka.ptak@uwr.edu.pl

WYKORZYSTANIE KORPUSU INTERCORP W ANALIZACH PORÓWNAWCZYCH CZESKO-POLSKO-ROSYJSKICH. BADANIE PILOTAŻOWE

Korpus językowy stanowi wewnątrz uporządkowany, ujednolicony, zwykle też indeksowany i zintegrowany, obszerny zbiór elektronicznie zapisanych i przetworzonych językowych danych przeważnie w tekstowej formie, zaprojektowany ze względu na użycie w pewnym celu, wobec którego jest również uważany za reprezentatywny. Innymi słowy korpus językowy to zbiór różnych typów tekstów (pisanych i mówionych) zgromadzonych w komputerowej bazie danych, która umożliwia automatyczne wyszukiwanie jednostek tekstowych w ich naturalnym kontekście, co ułatwia przeprowadzenie efektywniejszej analizy językowej.

Od lat 90. dane korpusowe cieszą się niemałą popularnością wśród naukowców-lingwistów stanowiąc wiarygodne i rzetelne źródło materiałów badawczych.

Czeski Korpus Narodowy jest akademickim projektem skupiającym się na budowaniu rozwiniętego korpusu, nie tylko języka czeskiego, ale również innych języków (łącznie 39). Częścią Czeskiego Korpusu Narodowego jest INTERCORP, zapoczątkowany w 2005 roku projekt Uniwersytetu Karola w Pradze. Jest on obszernym synchronicznym korpusem paralelnym, zestawiającym jednakowe treściowo teksty w różnych językach – tekst rodzimy w sąsiedztwie jego obcojęzycznego przekładu. Korpus ten zawiera zróżnicowane stylistycznie i gatunkowo teksty: przede wszystkim beletrystyczne, ale i publicystyczne, czy

też teksty o charakterze administracyjnym.

W związku z powyższym INTERCORP ma w procesie prowadzenia badań porównawczych, w tym interesujących nas języków – czeskiego, polskiego i rosyjskiego - największy potencjał.

Słowa kluczowe: lingwistyka korpusowa, język czeski, polski, rosyjski

THE USE OF THE INTERCORP IN THE CZECH-POLISH-RUSSIAN COMPARATIVE ANALYSES. PILOT STUDY

The language corpus is an ordered, unified, usually indexed and integrated, comprehensive collection of electronically stored and processed linguistic data usually in a text form, designed to be used for a certain purpose, for which it is also considered representative. In other words, the language corpus is a collection of various types of texts (written and spoken) collected in a computer database that allows automatic search of text units in their natural context, which facilitates a more effective language analysis.

Since the 1990s, corpus data have been quite popular among linguists as a reliable source of research materials.

The Czech National Corpus is an academic project focusing on building a developed corpus, not only for the Czech language, but also other languages (39 in total). Part of the Czech National Corpus is INTERCORP, a project initiated in 2005 by Charles University in Prague. It is a comprehensive synchronous parallel corpus, comparing identical texts in various languages - an original text with its foreign translation. This corpus contains stylistically and speciesally varied texts: mostly fiction, but also journalistic, or texts of an administrative nature. In connection with the above-mentioned, INTERCORP has the greatest potential in the process of conducting comparative research, including the languages we are interested in - Czech, Polish and Russian.

Keywords: corpus linguistics, Czech, Polish, Russian Language

DMITRENKO Natalija (Pjatrasonva)

NGLU im. N.A. Dobroljubova
Nižnij Novgorod (Rossija)
nat-dm@yandex.ru

KOHAN Nadežda (Aleksandrovna)

NGLU im. N.A. Dobroljubova
Nižnij Novgorod (Rossija)
kokhannadezhda@gmail.com

**IMPLEMENTATION OF TANDEM LEARNING PRINCIPLES IN
TEACHING RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE AT NIZHNY
NOVGOROD STATE LINGUISTIC UNIVERSITY (LUNN)**

Bilingual summer school “Tandem” for students from Russia and Austria has been working since 2001 at LUNN and was organized in cooperation with the University of Vienna.

Bilingual school is based on the principle of an equal partnership of LUNN (Russia) and the University of Vienna (Austria). 80 students – 40 from Russia and 40 from Austria – partake in “Tandem” every year. Both Russian and Austrian teachers and assistants organize the school and its learning process.

The program objective is to give students the opportunity to communicate with native speakers, to test their language skills and to create further motivation to study: for Russians – the German language and Austrian culture, for Austrians – the Russian language and culture.

Tandem learning principle is the methodological innovation of the summer school. Moreover, the studies is the part of the complex system which involves:

- 1) international boarding of “Tandem” participants,
- 2) learning in bilingual groups,
- 3) partaking in cultural and entertainment programs (both Russian and Austrian),
- 4) travelling together.

Keywords: Russian as a foreign language, innovative methods in teaching foreign languages, tandem learning principle

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ТАНДЕМНОГО ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ В НГЛУ ИМ. Н.А. ДОБРОЛЮБОВА

С 2001 года в Нижегородском государственном лингвистическом университете работает двуязычная летняя школа «Тандем» для студентов из Австрии и России.

Организация двуязычной школы предполагает участие двух равноправных партнеров. Для летней школы «Тандем» такими партнерами являются Венский университет (Австрия) и Нижегородский государственный лингвистический университет (Россия). В программе принимают участие 80 студентов – по 40 человек с каждой стороны. Организацию программы и обучение осуществляют преподаватели и ассистенты из Австрии и России.

Цель программы – предоставить австрийским и российским студентам возможность непосредственного общения, дать возможность каждому участнику программы проверить свои языковые и страноведческие знания, а также создать дополнительные стимулы для освоения немецкого языка и австрийской культуры россиянами, русского языка и русской культуры – австрийцами.

Методическим новаторством летней школы стало использование методики тандемного обучения иностранному языку. Тандемное обучение, однако, не сводится к сугубо академической деятельности. Учебная деятельность лишь одна из составляющих комплексного подхода, включающего:

- 1) интернациональное проживание участников программы,
- 2) обучение в интернациональных (двуязычных) группах,
- 3) совместное участие в культурно-развлекательной программе,
- 4) совместное путешествие австрийских и российских студентов.

Ключевые слова: Русский язык как иностранный, инновационные методики обучения иностранным языкам, тандемное обучение

RAŠID DURIĆ

duricrasid@googlemail.com

O PLEMENITOJ SLITINI LEKSIČKOGA ENCIKLOPEDIZMA I UMJETNOSTI RIJEČI U MONOGRAFIJI TOMISLAVA LADANA

RIJEČI. ETIMOLOGIJA I UPORABA, ZAGREB, 2009.

U članku se argumentira sraslost leksičkoga enciklopedizma i umjetnosti izraza u naslovljenoj Ladanovoj monografiji. Argumentira se objektivno, općeprihvatljivo Ladanovo višeznačenjsko opojmljivanje oko 2000 natuknica, njihova etimologija u novoštokavštini, u klasičnim i u osam europskih jezika. Tumači se funkcionalna uporaba ovih riječi u kojima je oko dvije stotine Ladanovih tvorenica. U članku se također argumentira Ladanova samoosviještenost u saznanju da kultura jezika jest i da znači nepostojanje istoznačnica. U članku argumentiram Ladanov neizmjerni doprinos kroatistici, štokavštini i jezikoslovlju uopće: to je prvi smisao ovoga članka. Drugi je smisao članka u argumentiranju jedinstvena, osobno-osebujnoga stila i izraza Tomislava Ladana. Stila u kojem su nerastavljivo srasli erudit leksikolog i umjetnik izraza. Riječ je o stilu jednog razborita umnika i rezonera koji kreira mnoštvo vlastitih mišljevinu i tvorenica iz svih znanstvenih disciplina. U riječima koje ispoljavaju neizmjerljivo općeljudsko i Ladanovo znanje. U riječima u čijem opojmljivanju sebe radostimo i uživamo u Ladanovoj kreativnosti, duhovitosti i blagotvornoj crnohumornoj ironiji. Ističem činjenicu da su Ladanove mišljevine u svih 2200 opojmljenica prožete jedinstvenim fluidom duhovitosti koju inače ne nalazimo u filologiji, pogotovo ne u tako ozbiljnoj znanosti leksikologiji.

Ladanova monografija jedinstven je spoj leksikološke znanosti i umjetnosti riječi, inače zasebnih disciplina, čiji ladanovski stil „uneobičavanja” posreduje znanstveniku radost saznanja, a prosječniku posreduje radost duha. Kroz ladanovski opis riječi kao živih bića. Riječi kao supstance života, ljudskog i božansko-kozmičkoga svijeta. Jer bez riječi ne bi ništa nitko mogao pripočiti o sebi, bez riječi ne može se ništa doznati ni o čemu (Ladan 2009: 12).

U članku se izdvojenim primjerima (tipa *zasada – načelo*) argumentira Ladanova sposobnost smisaonog, osjećajnog i funkcionalnog razlikovanja riječi, odnosno nijansiranja značenja riječi na sve tri navedene razine. Sažeto rečeno, načelne i središnje sastojbine kvaliteta Ladanove monografije, smisla razlikovanja riječi u njezinoj opisno značenjskoj, etimologijskoj i uporabnoj razini, jesu u sljedećim saznanjima:

- nepostojanje istoznačnica, s porukom da je suština svake kulture, i one leksičke, u nijansi

- da su filologija i leksikologija nerastavljiva slitina erudicije i umjetnosti izraza
- da se otajstvo riječi objavljuje i otkriva u njezinu erudicijsko-ludičko-kreacijskom spoju
- da je u radosti saznanja kroz riječ najdublji smisao i sadržaj ljudskoga bivanja i bitka.

Ključne riječi: enciklopedizam, jezičkoumjetnički artizam leksikologije T. Ladana

ZUSAMMENFASSUNG DES AUFSATZES FÜR DIE INTERNATIONALE KONFERENZ IN ZADAR, KROATIEN: “DIE LEXIKOLOGISCH-LEXIKALISCHE BEDEUTUNG DES WERKS TOMISLAV LADANS UND LADAN ALS LEXIKOLOGE UND KÜNSTLER DES WORTES IN DER MONOGRAPHIE RIJEČI. ETIMOLOGIJA I UPORABA. ZAGREB 2009“

In dem Aufsatz resymiere ich und bewerte die lexikologisch-lexikalischen Bedeutung des Werks Tomislav Ladan (1932-2008), nämlich Ladans Beitrag zur Philologie, Balkanistik und Kroatistik. Ich skiziere das gesamte Wertung des Werks Ladans als eines Polygloten, Enzyklopedisten, Schriftstellers und Übersetzters, und konzentriere meine Wertung auf den Ladans Lebenswerk Riječi. Značenja. Uporaba (Zagreb 2001), die zweite Auflage Riječi. Etimologija. Uporaba. (Zagreb 2009). Die Wertung entkeimt sich auf meiner Begeisterung von der Enzyklopedismus des Ladans allgemeinen Wissens und liegt auf der magischen Ausdrucksform in der genannten Monographie, wo sich die fade, langweilige und ernsthafte Lexikographie rezeptionisch als Faszination reiner Sprachkunst ausdrucksstark darstellt, ausäußert. Genauer gesagt, es handelt sich in den genannten Wörterbuch um die untrennbare Zusammensetzung des allgemeinen Wissens, der in der Ladans lexikologisch-lexikalischer Interpretation, als Kunst der Sprache sich entdeckt. Kurz zusammengefasst, es handelt sich in der genannten Monographie um das Thema der Erklärung und Entstehung der Wörter, der kultureller Ursprung der Wörter, der Etymologie und der funktioneller Anwendungen von etwa 2.200 Vokabeln im kroatischen aktuellen Standard, die in der klassischen und weiteren weltbekannten sechs Sprachen ermittelt und erläutert worden sind. Neben der Erklärung der Bedeutungen, der Etymologie und funktionaler Anwendungen von etwa 2.000 Wörter, sind in der Monographie etwa zwei hundert von Ladan gebildeten Vokabeln des kroatischen Standards weiter eingetragen.

Der zentrale Sinn meines Aufsatzes besteht auf der lexikalischer und kultureller Wertung der enzyklopedischen Bestandteile der Ladans Lexika, mit meiner Vertiefung der sprachlich-künstlerischen Eigenschaften des Ausdrucksform von Tomislav Ladan in der genannte Monographie. Meine Wertung der in der Monographie eingetragene Lexika erstreckt sich nicht nur auf die Erläuterung

der poliphoner Bedeutung der Vokabeln, sondern folgt, vertieft und erweitert die etymologische, konotativ-denotative und funktionale Ebene des konkreten Wortes, bzw. der Begriffe und ihren Erscheinungen in der Wörtern. Dadurch vertiefe ich und erweitere die Erkenntnis, dass die Forschung der Lexika, und jede Sprachkultur in sich das Bestehens der bedeutend annähernden Vokabeln in sich voraussetzt. Und dass die beide (d. h. der Forschung der Lexika und die Sprachkultur) gleichzeitig, und lexikalisch gleichwertig, setzen den Nichtbestehens der bedeutend gleichgültigen, übereinstimmenden Vokabeln voraus.

Die Eigenschaften der lexikologisch-lexikalischen Enzyklopedismus von Ladans habe ich anhand der Unterschieden zwischen der bedeutender, etymologischer und funktionaler Ebene des Wortes erörtert und nachgewiesen. Die sprachlich künstlerische Wert der Ladans Monographie habe ich anhand der Erkenntnisse des Wortes als Besinnung des menschlichen Daseins belegt. Es handelt sich um eine Monographie wo sich die Lexikologie mit der Kunst der Sprache verschmolzen hat und ebenfalls die Slavistik, Balkanistik und insbesondere Kroatistik bereichert hat.

Die Hauptwörter: Enzyklopedismus, kunstsprachliches Artismus der Lexikologie von T. Ladans

SANDRA HADŽIHALILOVIĆ

Odjel za rusistiku

Sveučilište u Zadru

shadziha@unizd.hr

Розумиш, згодбай! ili Jaaavi se! –

LINGVOKULTUROLOŠKA ANALIZA REKLAMNIH VIDEOZAPISA RUSKIH I HRVATSKIH MOBILNIH OPERATERA

Reklama kao tekstna vrsta sveprisutan je oblik komunikacije. Stoga je analiza složenosti i slojevitosti tekstnoga diskursa zanimljiva tema istraživanja u okviru različitih disciplina i pristupa. U ovome se radu istražuje odnos jezika reklame i kulture. U prvome se dijelu rada na primjeru odabranih reklamnih videozapisa ruskih i hrvatskih operatera analizira kako se kultura i nacionalni karakter države odražavaju u jeziku reklama, a u drugome dijelu rada analizira se percepcija tih reklama u dvjema različitim kulturama. Korpus istraživanja čine videozapisi ruskih i hrvatskih mobilnih operatera: Мегафон, МТС, Билайн, Tele2, Т-Com i VIP, odnosno А1. Analizom će se utvrditi najzastupljenija jezična sredstva

te autopredodžbe i heteropredodžbe koje iz njih možemo iščitati. Cilj je rada takvom lingvokulturološkom analizom pokazati kako slogani iz reklama kao što su *Роуминг, зудбай!* ili *Јааави се!* ne govore samo o reklamiranim proizvodima i uslugama operatera, već i o vrijednostima i stereotipima koji vladaju u društvu i koji su prepoznatljivi u pojedinoj kulturi.

Ključne riječi: reklama, hrvatski jezik, ruski jezik, lingvokulturologija, stereotip

LINGUO-CULTURAL ANALYSIS OF RUSSIAN AND CROATIAN MOBILE OPERATORS' ADVERTISING TEXTS

Advertising as a text type is an omnipresent form of communication. Therefore, an analysis of the complexity and multi-layeredness of textual discourse is an interesting topic of research within various disciplines and approaches. This paper explores the relationship between the language of advertising and culture. In the example of selected advertising videos of Russian and Croatian operators, the first part of the paper examines how the culture and national character of a country are reflected in the language of advertisements, and the second part analyses the perception of these advertisements in two different cultures. The corpus of research consists of the videos of Russian and Croatian mobile operators: Megaphone, MTS, Bilajn, Tele2, T-Com and VIP, respectively A1. The analysis will identify the most common language devices, as well as self-concepts and hetero-concepts that we can read from them. With such a linguistic analysis, this paper aims to demonstrate that the slogans from commercials such as *Роуминг, зудбай!* or *Јааави се!* do not speak not only about the advertised products and services of the operators, but also about the values and stereotypes that prevail in society and which are recognizable in a particular culture.

Keywords: advertisement, Croatian language, Russian language, Linguo-culturology

MARINA JAJIĆ NOVOGRADEČ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

mjnovo@ffzg.hr

SAMOVREDNOVANJE NASTAVNIČKIH KOMPETENCIJA KOD HRVATSKIH STUDENATA SLAVENSKIH KAO STRANIH JEZIKA

U radu se analizira samovrednovanje nastavničkih kompetencija kod hrvatskih studenata slavenskih kao stranih jezika na diplomskom studiju nastavničkog smjera. Ispitivanje je obuhvatilo studente češkog, ruskog, slovačkog i ukrajinskog jezika koji su ispunjavali jedan dio refleksijskog instrumenta Europskog portfolija za obrazovanje nastavnika jezika (EPONAJ). Jedan je od glavnih ciljeva EPONAJ-a potaknuti studente, tj. buduće nastavnike stranih jezika, na razmišljanje o kompetencijama čijem stjecanju nastavnik treba težiti, kao i o pozadinskom znanju koje obuhvaća te kompetencije, a isto tako olakšati samovrednovanje razvoja nastavničkih kompetencija (Vijeće Europe, 2007). Rezultati su pokazali snažnu ulogu refleksijskog pristupa studenata u njihovu određenju kompetencija potrebnih u nastavi. Prema tome, osviještenost budućih nastavnika stranog jezika o važnosti osobne refleksije i određenja nastavničkih kompetencija na kraju njihova obrazovanja može im pomoći i u boljem kreiranju različitih segmenata nastavnog procesa.

Ključne riječi: EPONAJ, nastavničke kompetencije, hrvatski studenti češkog, ruskog, slovačkog i ukrajinskog jezika, samovrednovanje

The work deals with the analysis of teacher competencies self-assessment of Croatian students of Slavic as foreign languages in teacher education graduate programme. The participants of the study were students of the Czech, Russian, Slovak and Ukrainian language, who performed one part of a reflective instrument of the European Portfolio for Student Teachers of Languages (EPOSTL). One of the main aims of EPOSTL is to encourage students, that is, future teachers of foreign languages, to reflect on the competencies a teacher strives to attain and on the underlying knowledge which feed these competences, as well as to facilitate self-assessment of students' competence (Council of Europe, 2007). The results showed a significant role of students' reflection in their competence determination needed in foreign language teaching. Therefore, the awareness of future language teachers of the importance of reflection and their teacher competences determination at the end of initial education can help them better create different segments of a teaching process.

Keywords: EPOSTL; teacher competencies; Croatian students of Czech, Russian, Slovak and Ukrainian; self-assessment

KAREL JIRÁSEK

Filozofski fakultet Karlova sveučilišta u Pragu (Češka)

karel.jirasek@ff.cuni.cz

SLAVENSKI JEZICI U POGLEDU VIŠEJEZIČNOG PARALELNOG KORPUSA INTERCORP

InterCorp je paralelni sinkroni korpus koji nakon 10 godina svojeg razvoja pokriva 40 jezika, uključujući sve slavenske jezike. Korpus su sastavili uglavnom nastavnici i studenti Filozofskog fakulteta Karlova sveučilišta u Pragu. Služi kao izvor podataka za teorijske studije, leksikografiju, studentska istraživanja, (strano) učenje jezika, računalne aplikacije, prevoditelje, ali i za širu javnost. Glavni dio predstavljaju književna djela prevedena na više jezika, no u posljednjim godinama poseban dio tog korpusa čini i publicistika, administrativni i pravni tekstovi.

Zahvaljujući svojoj koncepciji ovaj korpus omogućuje uočavanje i najsitnije strukturne razlike i sličnosti među pojedinim srodnim jezicima, što se vidi na primjer na nizu komparativnih radova kolega romanista, dok je u slavistici taj potencijal za sada slabo iskorišten. Ovaj prilog želi proširiti znanje o mogućnostima primjene korpusa InterCorp za lingvistička istraživanja u slavistici, pri čemu je hrvatski jezik, osim češkog i poljskog, zastupljen najvećim brojem tekstova kada govorimo o slavenskim jezicima.

Taj paralelni korpus omogućuje ne samo kvalitativnu usporedbu postojanja pojedinih jezičnih kategorija i pojava, što je za slavenske jezike već odavno napravljeno, već i kvantitativnu usporedbu realne primjene i pojavnosti tih kategorija u današnjim jezicima, što sve više dolazi do izražaja u novim gramatičkim opisima slavenskih jezika. Osim toga, korpus omogućuje čak i istraživanje jezične dinamike u posljednjih pedeset godina, a na taj način može unositi novi pogled u promjene jezičnog uzusa te pomoći u preciziranju jezične norme slavenskih jezika.

Ključne riječi: InterCorp, paralelni korpus, slavenski jezici

SLAVIC LANGUAGES FROM THE PERSPECTIVE OF THE MULTILINGUAL PARALLEL CORPUS INTERCORP

InterCorp is a large parallel synchronic corpus which, after ten years of development, covers 40 languages, including all Slavic languages. The corpus is compiled mostly by teachers and students of the Faculty of Arts, Charles University in Prague, and by other collaborators of the ICNC. It serves as a

source of data for theoretical studies, lexicography, student research, (foreign) language learning, computer applications, translators and also for the general public. The main part is literary works translated into several languages, but in the last years a special part of this corpus is publicist, administrative and legal texts.

Thanks to its conception, this corpus allows observing the finest structural differences and similarities between the related languages, as can be seen, for example, in the comparative work on Romance languages, while in Slavistic studies this potential is little used. This article seeks to broaden the knowledge of the possibilities of using this corpus for language research of Slavic languages, while the Croatian language, along with Czech and Polish, from Slavic languages is in the InterCorp corpus represented by the largest number of texts.

This parallel corpus allows not only a qualitative comparison of the existence of certain language categories and phenomena that have long been done for Slavic languages, but also a quantitative comparison of the actual use and occurrence of these categories in today's languages, which is increasingly reflected in the new grammatical description of Slavic languages. In addition, this corpus also allows for the linguistic dynamics of the past fifty years to be explored, and can thus provide a new insight into changes in language usage and help to refine prescriptions of Slavic languages.

Keywords: InterCorp, parallel corpus, Slavic language

KALOH VID Natalija

Filološki fakultet

Maribor (Slovenija)

natalia.vid@um.si

СОВЕТИЗМЫ В ШЕСТИ АНГЛИЙСКИХ ПЕРЕВОДАХ М. БУЛГАКОВА «МАСТЕР И МАРГАРИТА»

«Закатный» роман М. А. Булгакова переводился на английский семь раз (дважды роман перевёл один и тот же переводчик Майкл Гленни), причем первые два перевода были опубликованы в 1967 году, а последний - в 2008 году. Целью данного доклада является анализ различных переводческих приёмов, используемых переводчиками романа «Мастер и Маргарита» для передачи исторических реалий называемых советизмами. Речь идёт о лингвистических единицах характерных для советского дискурса 1930-х годов и относящиеся к различным культурным, социальным и политическим элементам советской действительности. Как и любые реалии советизмы

относятся к несовпадающим элементам языка, обозначая понятия, чуждые для других культур и представляют в процессе перевода особую сложность. Многочисленные советизмы в романе «Мастер и Маргарита» должны быть безусловно тщательно переведены, однако единичные соответствия в языке перевода не имеются и целевая аудитория англоязычных читателей скорее всего незнакома с большинством терминов. Это существенно осложняет задачу переводчика. С одной стороны уподобляющий или гипонимический перевод советизмов будет более понятен читателям, однако может привести к полной или частичной потере коннотативного значения. С другой стороны советизмы переведённые при помощи транслитерации, калькирования и полукалькирования могут остаться непонятыми или понятыми лишь частично. В докладе будут так же проанализированы дополнительные методы осмысления в форме сносок и комментариев, предложенные переводчиками.

Ключевые слова: Перевод, советизмы, Мастер и Маргарита, Булгаков

SOVJETIZMI U ŠEST ENGLSKIH PRIJEVODA ROMANA M. BULGAKOVA „MAJSTOR I MARGARITA“

Zadnjiroman M. A. Bulgakovapreveden je na engleski jezik sedam puta (dva puta je roman preveo isti prevoditelj Michael Glenny), pri čemu su prva dva prijevoda objavljena 1967., a zadnji 2008. godine. Cilj je izlaganja analiza različitih prevoditeljskih postupaka korištenih u romanu *Majstor i Margarita* u svrhu prijenosa povijesnih realija – sovjetizama. Radi se o lingvističkim jedinicama koje su obilježile sovjetski diskurs 1930-ih godina, a tiču se različitih kulturnih, socijalnih i političkih elemenata sovjetske stvarnosti. Kao i svaka realija, sovjetizmi su pojmovi koji nisu karakteristični za druge kulture i teško ih je prevesti. Mnogobrojni sovjetizmi u romanu *Majstor i Margarita* trebaju biti pažljivo prevedeni, iako ekvivalenti u jeziku prijevoda ne postoje i ciljna skupina anglojezičnih čitatelja nije upoznata s većinom termina. To uvelike otežava zadatak prevoditelju. S jedne strane, približan ili hiponimijski prijevod sovjetizamabit će jasniji čitateljima iako može dovesti do djelomičnog ili potpunog gubitka konotativnog značenja. S druge strane, transliterirani, kalkirani ili polukalkirani sovjetizmi mogu ostati nejasni u potpunosti ili djelomično. U izlaganju će se analizirati dodatne metode razumijevanja u obliku fusnota i komentara, koje predlažu prevoditelji.

Ključne riječi: prijevod, sovjetizmi, *Majstor i Margarita*, Bulgakov

ANDREA KNEŽEVIĆ

Odjel za rusistiku

Sveučilište u Zadru

aknezevi2@unizd.hr

UPORABA KOHEZIVNIH SREDSTAVA KAO POKAZATELJ OVLADANOSTI PISANOM PRODUKCIJOM STUDENATA RUSKOGA JEZIKA

Svaki tekst, bio on napisan ili izgovoren, predstavlja zaokruženu cjelinu te je samim time rezultat određenoga komunikacijskog čina. Suvremena lingvistička istraživanja teksta u prvome redu obuhvaćaju koherentnost (smislenost) i kohezivnost (logičnost) pisanoga ili govorenoga iskaza. Brojni su čimbenici koji utječu na oblikovanje pisanoga teksta (kontekst, raspoloživo vrijeme za pisanje, karakteristike osobe koja piše itd.) te su predmetom prvenstveno lingvistike teksta, a onda i ostalih lingvističkih disciplina (psiholingvistike, pragmalingvistike, kognitivne lingvistike, semantike i dr.). U svjetskoj lingvistici u proučavanju kohezije teksta najčešće se primjenjuje semantički pristup Hallidaya i Hasan (1976) te proceduralni pristup de Beaugrandea i Dresslera (1981), dok se u hrvatskome jezikoslovlju tekstem najviše bave Glovacki-Bernardi (2001, 2004), Badurina (2005, 2008) i dr.

U ovome izlaganju analizirat će se uporaba kohezivnih sredstava u pisanim radovima studenata ruskoga kao stranoga jezika (RSJ) na razini B2 prema ZEROJ-u. Naglasak će biti na leksičkim i gramatičkim sredstvima povezivanja (konektorima) koje studenti najčešće koriste u pisanoj produkciji na ruskome jeziku, a koji su pokazatelj površinske strukture teksta. Budući da se radi o pisanju na stranome jeziku, za potrebe ovoga istraživanja izradit će se poseban model s kriterijima za vrednovanje pisane produkcije u skladu s preporukama iz ZEROJ-a te Ruskoga obrazovnog standarda za vrednovanje RSJ. Na temelju dobivenih rezultata iz pisanih tekstova izvest će se temeljni zaključci s ciljem utvrđivanja ovladanosti pisanom produkcijom studenata na ruskome jeziku. Isto tako, utvrdit će se eventualne poteškoće ili problemi u poučavanju i razvoju vještine pisanja na ruskome jeziku.

Ključne riječi: lingvistika teksta, tekst, kohezivna sredstva, pisana produkcija na RSJ

USE OF COHESIVE DEVICES AS AN INDICATOR OF MASTERY OF THE WRITTEN PRODUCTION IN STUDENTS OF RUSSIAN

Each text, whether written or spoken, represents a rounded whole and is therefore the result of a particular communication act. Contemporary linguistic research of the text primarily involves the coherence (meaningfulness) and cohesiveness (logic) of a written or spoken statement. Numerous factors influence the formation of a written text (context, time available for writing, characteristics of the person writing, etc.) and are primarily the topic of text linguistics, and then the other linguistic disciplines (psycholinguistics, pragmalinguistics, cognitive linguistics, semantics, etc.). In the world of linguistics, the semantic approach of Halliday and Hasan (1976) and the procedural approach of de Beaugrande and Dressler (1981) are most commonly used in the study of text cohesion, while in Croatian linguistics, Glovacki-Bernardi (2001, 2004) and Badurina (2005) are most concerned with text (2008) et al.

This presentation will analyse the use of cohesive devices in the written works of students of Russian as a Foreign Language (RSJ) at B2 level, according to ZEROJ. Emphasis will be placed on the lexical and grammatical words of cohesion (connectors) which students most commonly use in written production in Russian and which are an indicator of the surface structure of the text. Since this is foreign language writing, a particular model will be developed for this research with the criteria for evaluating written production in accordance with the recommendations of ZEROJ and the Russian Educational Standard for Evaluating RSJ. Based on the results obtained from the written texts, necessary conclusions will be drawn to assess the mastery of the students' written production in Russian. Also, any difficulties or problems in teaching and developing the writing skills in Russian will be identified.

Keywords: text linguistics, text, cohesive devices (words), the written production in RSJ

MARIJA KONSUO

marija.konsuo@gmail.com

MARTINA MIŠIĆ

m.misic777@gmail.com

SUVREMENA PREVODILAČKA PRAKSA I STROJNO PREVOĐENJE NA MREŽNIM STRANICAMA

Živimo u vremenu nezaustavljive globalizacije čiji je utjecaj na sve ljudske djelatnosti golem, pa tako i na jezične. Usluga prevođenja doživjela je značajne promjene od početaka korištenja interneta do danas. U današnje je vrijeme gotovo nezamislivo napraviti bilo kakav prijevod bez upotrebe *online* prevodilačkog alata Google Translate, odnosno računalno potpomognutog prevođenja pomoću CAT-a (Computer-Assisted/Aided Translation) i strojnog prevođenja MT (Machine Translation). Suvremena prevodilačka praksa nije više „samo umijeće pronalaska pravih riječi, već i korištenje odgovarajućih tehnologija“. Unatoč svim dostupnim prevodilačkim i jezičnim alatima, uloga je prevoditelja velika, štoviše dobar i kvalitetan prijevod omogućuje jedino dobar i kvalitetan prevoditelj. Ipak, korištenje prevodilačkim alatima znatno pomaže u kvaliteti prijevoda, stoga je njihova upotreba olakotni alat svim kvalitetnim i stručnim prevoditeljima. Suvremena prevodilačka praksa danas je suočena s brojnim izazovima, a konkurentno i višejezično tržište traži više nego ikada ranije.

Ključne riječi: prevoditelj, prevodilački alati, strojno prevođenje, *online* prevođenje, kvaliteta prijevoda

CONTEMPORARY TRANSLATION PRACTICE AND MACHINE TRANSLATION ON WEB PAGES

We live in a time of unstoppable globalization, whose impact is enormous on all human activities, language activities included. Translation service, as such, has undergone significant changes since the beginning of the Internet use to date. Nowadays, it is almost unimaginable to do any translation without the use of the online translation tool Google Translate, i.e. computer-aided/assisted translation (CAT) and machine translation (MT). The contemporary translation practice is no longer “only a skill of finding the right word, but also of finding the appropriate technologies“. Despite all the available translation and language tools, the translator has a significant role, moreover proper and quality translation can be provided only by a qualified and competent translator. However, the use

of translation tools dramatically contributes to the quality of translations, which is why their usage is a beneficial tool for every skilled and professional translator. Contemporary translation practice nowadays encounters numerous challenges as competitive and multilingual market demands more than ever before.

Keywords: translator, translation tool, machine translate, online translate, quality translation

TIN LEMAC

tinlemac01@gmail.com

(RE)DEFINIRANJE STILSKE OBILJEŽENOSTI U KNJIŽEVNOM TEKSTU

Stilska obilježnost pojam je iz lingvostilistike koji povezujemo s pojmovima stilema, stilističnosti, stilogenosti i stilematičnosti. Starija hrvatska i regionalna lingvostilistička tradicija upotrebljavala je navedene pojmove označavajući jezične jedinice pojačane izražajnosti u nekom tekstu. Obično su to bili leksemi ili sintagme koji bi se razlikovali od ostatka teksta svojim podrijetlom (pripadnošću nekom jezičnom ili stilskom modusu) i funkcionalnošću (semantička interakcija s pripadnom tekstnom okolinom). U ovom radu bavimo se redefiniranjem stilske obilježnosti u književnom tekstu pomičući fokus s jezika književnog djela na njegova retorička, žanrovska, funkcionalnostilska i poetička obilježja. Žanrovska, funkcionalnostilska i poetička parametrizacija nekog književnog teksta imaju primat u analizi pri čemu se neko žanrovsko obilježje premrežuje s funkcionalnostilskim i poetičkim opisom kako bi se dokazala njegova stilska obilježnost za sam tekst, poetiku pojedinog autora ili razdoblja. Nakon toga slijedi retorička analiza teksta u kojoj se detektiraju jezične jedinice koje tvore stilski obilježen segment. Pojam stilske obilježnosti pokušat ćemo zamijeniti prikladnijim pojmom, a metodološkom hibridizacijom ponuditi nacrt opisa stilske obilježnosti kao složene kategorije. Teorijsko-metodološki temelji ovog rada počivaju na lingvostilistici, funkcionalnoj i književnoj stilistici, poetici, genologiji i retorici te najnovijim istraživanjima iz područja verbatologije Radoja Simića i Jelene Jovanović Simić.

Ključne riječi: stilska obilježnost, lingvostilistika, književna stilistika, analiza, model

(RE)DEFINING STYLISIC MARKING IN A LITERARY TEXT

Stylistic marking is a term in lingual stylistics which we associate with the concepts of styleme, stylogenetics, stylistics, and stylematics. Earlier Croatian and regional lingual stylistics used these terms, marking language units of high expressiveness in a text. Most often, these were lexemes or syntagms that would differ from the rest of the text by its origin (belonging to a linguistic or stylistic mode) and functionality (semantic interaction with the associated text environment). This paper addresses the redefinition of stylistic marking in a literary text by shifting the focus from the language of a literary work to its rhetorical, genre, functional stylistic and poetic features. The genre, functional stylistic, and poetic parametrization of a literary text have priority in the analysis whereby a genre characteristic overlaps with a functional and poetic description to prove its stylistic marking for the text itself, the poetics of the individual author or period. This is followed by a rhetorical analysis of the text that identifies linguistic units which form a stylistically marked segment. We will try to replace the term stylistic marking with a more appropriate expression and offer a description plan of stylistic marking as a complicated category. The theoretical and methodological foundations of this work are based on linguistics, functional and literary stylistics, poetics, genology and rhetoric, and the latest research in the field of verbatology by Radoje Simić and Jelena Jovanović Simić.

Keywords: stylistic marking, linguistics, literary stylistics, analysis, model

IVAN MAGAŠ

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

imagas@unizd.hr

VINJERAČKI GOVOR

U radu će se klasičnom dijalektološkom metodom opisati govor sjevernodalmatinskog mjesta Vinjerca na fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj i leksičkoj razini. Za razliku od nekih obližnjih govora (ražanački, starigradski), vinjerački govor do sada nije bio posebno istraživani. Ipak, neke je vinjeračke leksičke primjere u svoju doktorsku disertaciju *Problem leksičke stratifikacije u adrijatistici* uvrstio Orsat Ligorio, a Vinjerac je bio i jedan od istraživačkih punktova Vladimira Skračića i Nikole Vuletića pri izradi *Leksika morske faune u sjevernoj Dalmaciji*. Izvornih je govornika u Vinjercu veoma malo i svi su podmakle životne dobi, što čini vinjerački govor posebno ugroženim. Nužno je stoga novoštokavski ikavski vinjerački govor, koji se ipak po određenom broju obilježja razlikuje od susjednih govora, opisati prije njegova izumiranja.

Ključne riječi: Vinjerac, govor, zapadni dijalekt, dijalektološki opis

THE VINJERAC SPEECH

The paper will describe the speech of the northern Dalmatian village of Vinjerac at the phonological, morphological, syntactic and lexical level using the classical dialectological method. Unlike some of the nearby speeches (Ražanac and Starigrad), the Vinjerac speech has not explicitly been researched so far. However, some of the Vinjerac lexical examples were included by Orsat Ligorio in his doctoral dissertation *The Problem of Lexical Stratification in Adriaticistics*. Vinjerac was also one of the research points of Vladimir Skračić and Nikola Vuletić while working on the *Marine Fauna Lexicon* in northern Dalmatia. There are very few native speakers in Vinjerac, and all of them are well-advanced in age, which makes the speech of Vinjerac particularly vulnerable. It is, therefore, necessary to describe the New Chakavian Ikavian Vinjerac vernacular, which, still, differs in some respects from the neighbouring speeches, before its extinction.

Keywords: Vinjerac, speech, western dialect, dialectological description

MAJA PANDŽIĆ

Odjel za rusistiku

Sveučilište u Zadru

pandzic.maja@gmail.com

PRIPREMA SCENARIJA I SNIMANJE FILMA KAO METODA POUČAVANJA RUSKOG JEZIKA – PRIMJERI S FILMSKE RADIONICE

Cilj je ovoga izlaganja prikazati proces pripremanja scenarija i snimanja kratkometražnog studentskog filma na ruskom jeziku kao višeslojne metode poučavanja ruskog jezika, koja u svojim temeljima ima takozvane intenzivne metode (metodu aktivacije i emocionalno-smislenu metodu) te nekoliko različitih pristupa (pristup usmjeren na ličnost studenta, pristup aktivnosti, komunikacijsko-kognitivni pristup i sociokulturni pristup). Izložiti će se iskustvo stečeno pri implementaciji takve metode, ponuditi savjeti i navesti primjeri iz konkretnih scenarija nastalih u okvirima nastave. Točnije, istaknut će se elementi koje nastavnik kao scenarist i redatelj treba uzeti u obzir pri pisanju scenarija, kao što su veličina grupe, unošenje specifičnog vokabulara i fraza u tekst, bliskost teme grupi koja dovodi do intenzivnijeg angažmana i posljedičnog efikasnijeg

usvajanja jezičnog korpusa. Isto tako, bit će riječi o dobrobitima ovog pristupa poput lakšeg usvajanja jezičnog materijala, njege kreativnih sposobnosti, razvoja osjećaja za grupni rad i nastavnčkih kompetencija.

Ključne riječi: pisanje scenarija, snimanje filma, intenzivne metode u učenju i poučavanju ruskog kao stranog jezika, razvoj nastavnčkih kompetencija

SCREENPLAY PREPARATION AND FILMMAKING AS A METHOD IN TEACHING RUSSIAN LANGUAGE – „FILM WORKSHOP“ EXAMPLES

The aim of this presentation is to describe the process of preparation and the making of a short film in Russian as a multilayered language teaching method, itself based on two “intensive methods” (the method of activating the abilities of an individual/team and emotional-semantic mode) and four different approaches (a personality orientated approach, activity-based approach, cognitive-communicative approach and sociocultural approach). The presentation not only displays the experience gathered during the implementation of the method mentioned above but offers advice and provides examples from concrete screenplays written in the context of “Film workshop in Russian Language Teaching “. More precisely, it emphasizes the factors that the teacher/writer/director should take into consideration while writing a screenplay. They include the size of the group; introducing specific vocabulary and phrases; choosing an exciting subject close to the group, which all will lead to their intensive engagement and more efficient language learning etc. The benefits of this method are reflected in students’ active mastering of vocabulary with the correct word stress, the development of individual creative capabilities, team-working skills and teaching competencies.

Keywords: screenplay writing, film making, intensive methods in learning and teaching Russian as a foreign language, development of teaching competencies

ADRIANA PAVLINIĆ TOMŠIĆ

OŠ Banova Jaruga

adriana.pavlinic@gmail.com

SREDSTVA ZA IZRAŽAVANJE INTENZITETA U PRIČAMA SANJE PILIĆ

Jezična sredstva za izražavanje intenziteta imaju svrhu pojačavanja ili umanjivanja određenog izraza koji se želi naglasiti. Ta sredstva možemo naći u svim jezicima kao i u svim oblicima pisanog jezika, od dnevnog ili periodičnog tiska, preko beletristike, do stručne literature, jednako kao i u govornom jeziku, standardnom ili dijalektima. Cilj je ovog istraživanja odrediti na koji način tvorimo sredstva za izražavanje intenziteta u hrvatskom jeziku te na temelju dobivenih rezultata predložiti skalu kojom će se odrediti jačina pojedinih sredstava za izražavanje intenziteta. Sljedeći je korak istraživanja analiza intenzifikatora u pričama Sanje Pilić. Zbirka priča *Nemam vremena* obiluje sredstvima za izražavanje intenziteta, a ovaj će rad ponuditi smještanje sredstava za izražavanje intenziteta na skalu intenziteta te njihovu pragmatičku analizu u djelu koje je namijenjeno mlađim uzrastima i oblikovanju njihova kritičkog razmišljanja o životu koji ih čeka i svijetu općenito.

Ključne riječi: intenzifikatori, dječja književnost, pragmatika

DEVICES FOR EXPRESSING INTENSITY IN THE STORIES OF SANJA PILIĆ

Intensifiers have the purpose of intensifying or diminishing a word or a particular expression which is to be emphasized. Intensifiers can be found in all languages, as well as in all forms of written language, from daily press or periodical press, through literature or professional or scientific literature, as well as in the spoken language, standard language or dialect. This study aims to determine how we form devices to express intensity in the Croatian language and to propose based on the obtained results a scale which will determine the strength of some intensifiers. The next step of the study is an analysis of intensifiers in Sanja Pilić's stories. The collection of short stories *Nemam vremena* (I Don't Have Time) abounds in intensifiers, and the study will explain the placement of intensifiers on the scale of intensity and their pragmatic analysis in a work intended for younger generations. This will help to develop their critical thinking about the life ahead of them and the world in general.

Keywords: intensifiers, children literature, really

VOTJAKOVA Irina (Aleksandrovna)

UdGU, Iževsk (Rossija)

irinavotyacova@hotmail.com

**ТРУДНОСТИ ПРИ ОБУЧЕНИИ СЛОВООБРАЗОВАНИЮ
ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ НА УРОКАХ РУССКОГО
ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО (В РАМКАХ ПЕРВОГО
СЕРТИФИКАЦИОННОГО УРОВНЯ)**

Иностранный студент, изучающий русский язык, в рамках требований первого сертификационного должен иметь представление об образовании прилагательных при помощи суффиксов –ск-, -н-. Несмотря на кажущуюся простоту словообразование прилагательных вызывает большие трудности в связи с большим количеством морфов данных суффиксов, излучающихся на разных уровнях. При этом даже носителю русского языка бывает сложно объяснить, каким образом происходит образование прилагательных с помощью данных суффиксов, т.к. словообразовательное значение производных прилагательных очень схоже. На наш взгляд, в таком случае преподаватель должен указать наиболее типичные связи производящей основы и производных прилагательных с учетом состава лексического минимума базового уровня, а также обратить внимание на употребление возможных словообразовательных синонимов.

Ключевые слова: русский как иностранный, имя прилагательное, первый сертификационный уровень

**DIFFICULTIES IN TEACHING FORMATION OF ADJECTIVES IN
LESSONS OF RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE
(AS PART OF THE FIRST CERTIFICATE LEVEL REQUIREMENT)**

An international student studying Russian to fulfil the requirements of the First Certificate Level must have a clear grasp of the adjective formation using the suffixes -ск- [-sk-] and -н- [-n-]. Despite the seeming simplicity, the formation of adjectives causes great difficulties to international students due to a large number of morphs of these suffixes which are being studied at different levels. At the same time, it is quite tricky even for a native Russian speaker to explain how adjectives are formed using these suffixes as the derivational meanings of the derivatives are very similar. In our opinion, in this case, a teacher should highlight the most typical links between the forming base morpheme and its adjective derivatives, taking into account the list of the basic vocabulary required for the Basic Level, as well as paying attention to the use of possible word-building synonyms.

Keywords: Russian as a foreign language, an adjective, the First Certificate Level